

Antti Järviemi
Joona Hynninen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö
Opinnäytetyö, 2022

TURVALLISUUDEN HUOMIOIMINEN RIPPI- KOULULEIRIEN ILTAOHJELMISSA

Iltaohjelmamateriaali Kangasalan seurakunnan rippikoulutyöhön

TIIVISTELMÄ

Antti Järviemi & Joonas Hynninen
Turvallisuuden huomioiminen rippikoululeirien iltaohjelmissa - Iltaohjelmamateriaali Kangasalan seurakunnan rippikoulutyöhön
42 sivua ja 2 liitettä
Kevät, 2022
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö

Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda kaikki turvallisuuden eri osa-alueet huomioiva iltaohjelmamateriaali Kangasalan seurakunnan rippikoulutyöhön. Opinnäytetyön tavoitteena oli näin edistää turvallisuuden toteutumista Kangasalan seurakunnan rippikoululeireillä. Turvallisuuden osa-alueet ovat fyysinen, seksuaalinen, henkinen, hengellinen, emotionaalinen ja sosiaalinen turvallisuus, ja esimerkiksi ryhmän ryhmäytymisen vaihe luo erilaisia vaatimuksia turvallisuuden tunteen muodostumiselle.

Iltaohjelmamateriaalissa on erilaisia sketsejä, leikkejä, pelejä ja hengellisiä näytelmiä, jotka on jaoteltu leirin alku-, keski- ja loppuvaiheeseen soveltuviksi. Ohjelmanumerot ja aktiviteetit kerättiin eri seurakuntien ja muiden organisaatioiden materiaaleista ja internetsivustoilta. Materiaali auttaa rippikoululeirien isosia ja työntekijöitä kiinnittämään huomiota eri ohjelmien vaikutuksiin rippikoulun tavoitteiden kannalta, ja siihen, mitä arvoja ne viestivät. Iltaohjelmamateriaali toteutettiin yhteistyössä Kangasalan seurakunnan kanssa.

Prosessin aikana palautetta ja toiveita on kerätty erilaisin menetelmin yhdeltä rippikouluryhmältä, seurakunnan rippikoulutyöntekijöiltä ja kesän 2021 isosilta. Heitä on kuultu ohjatuissa työskentelyissä sekä anonyymin palautekyselyn avulla. Kaikkiaan prosessin aikana on kuultu arviolta sataa eri Kangasalan seurakunnan työntekijää, isosta ja rippikoululaista. Heiltä saadun palautteen perusteella materiaali on tukenut turvallisuuden toteutumista rippikoululeirien iltaohjelmissa ja auttanut seurakuntaa kehittämään rippikoulutyötä tämän vuosikymmenen arvomaailmaan sopivaksi. Esimerkiksi materiaalin jaottelulle leirin alku-, keski- ja loppuvaiheeseen nähtiin vahvat ryhmäytymistä ja turvallisuutta tukevat perusteet, ja materiaalista löytyvät ohjelmat koettiin erilaiset yksilöt ja tarpeet huomioiviksi. Jatkokehityksenä voisi tutkia materiaalin vaikutuksia turvallisuudelle tulevien ikäluokkien rippikoululeireillä. Iltaohjelmien lisäksi myös muiden isostoiminnan osa-alueiden kehittämiseen voisi luoda oppaita.

Asiasanat: nuoret, rippikoululeiri, isostoiminta, turvallisuus

ABSTRACT

Antti Järviemi and Joonas Hynninen

Safety at the evening events of confirmation class camps - Material for organizing evening events for the confirmation class work of the Kangasala Parish

42 p., 2 appendices

Spring 2022

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services, Christian Youth Work

Bachelor of Social Services

The objective of this development-oriented thesis was to produce a material package for the evening events at confirmation class camps that considers the aspects of safety. The material is produced for and in cooperation with the confirmation class work of Kangasala Parish. The aim of the thesis was to promote the safety in the confirmation camps of the Kangasala parish. The different areas of safety are physical, sexual, mental, spiritual, emotional, and social safety, and for example, the stage of group forming and setting the roles in the group requires many-sided sense of safety.

The produced material for the evening events of camps includes a variety of games, sketches, and spiritual plays that are categorized according to how the content fits into the progress of the camp: early, middle and the final stage. The activities for the material were composed from the materials and websites of various parishes and other organizations. The material package helps the young church volunteers (YCV's) and parish employees and other adults working in confirmation camps to pay attention to the effect of different activities on the goals of the confirmation camp, and what values they communicate.

During the process, feedback and wishes have been gathered using various methods from one confirmation camp group, the parish employees, and the YCVs of the summer 2021. They have been consulted in workshops and through an anonymous feedback survey. Approximately a total of one hundred Kangasala Parish employees, YCVs and confirmation class students have been consulted during the process.

Based on the received feedback, the material has supported the safety in the evening events of the confirmation camps and helped the employees develop the confirmation class work to fit the values of this decade. For example, the categorization of activity materials for different stages of the camp has supported the group formation and sense of safety, and the activities found in the material were perceived to take into account different individuals and needs. As a further development, the material could be studied in wider use. Also, in addition to the evening event activity material, other support material packages could be developed in the same framework.

Keywords: adolescent, confirmation camps, young church volunteers, safety

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	5
3 OPINNÄYTETYÖN YHTEISTYÖKUMPPANI	6
4 NUORET JA RIPPIKOULU	7
4.1 Nuoruus	7
4.2 Rippikoulu.....	9
4.3 Isokset ja isosten ohjelmat rippikoulussa.....	11
5 TURVALLISUUS JA RYHMÄYTYMINEN RIPPIKOULULEIREILLÄ.....	14
5.1 Fyysinen ja seksuaalinen turvallisuus	14
5.2 Sosiaalinen ja emotionaalinen turvallisuus.....	15
5.3 Henkinen ja hengellinen turvallisuus	16
5.4 Ryhmän vaiheet	18
6 KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI JA MENETELMÄT	19
6.1 Prosessin suunnittelu ja eteneminen	19
6.2 Materiaalin laatiminen	22
6.3 Palautekysely.....	24
6.4 Palautteen tarkastelu	26
6.5 Työntekijöiden reflektiopäivässä ohjaamamme työskentely.....	28
7 POHDINTA	31
7.1 Prosessin pohdinta.....	31
7.2 Eettiset näkökohdat ja luotettavuus.....	32
7.3 Ammatillinen kasvu	34
7.4 Jatkokehitysehdotukset.....	36
LÄHTEET	38
LIITE 1. Palautelomake.....	43
LIITE 2. Iltaohjelmamateriaali	45

1 JOHDANTO

Viime vuosien aikana erilaiset yhteiskunnan epäkohtia esiintuoneet ilmiöt, liikkeet, ja tapahtumat ovat pakottaneet niin yksilöt kuin yhteisöt miettimään omia arvojaan ja toimintatapojaan. #MeToo- sekä Black Lives Matter -liikkeiden ajamien asioiden ohella esimerkiksi tietoisuus seksuaali- ja sukupuoli-identiteetin moninaisuudesta, mielenterveyden ongelmista ja erilaisista kognitiivisen toiminnan haasteista on tullut entistä oletusarvoisemmaksi.

Seurakuntien tulee toiminnallaan ajaa syrjimättömyyttä ja jokaisen oikeutta olla oma itsensä (Kirkkohallitus, 2012, s. 12). Näitä arvoja viestitään pitkälti siinä, miten eri ihmisryhmistä puhutaan, miten erilaisiin ominaisuuksiin suhtaudutaan ja millaisessa valossa ne näyttäytyvät (Kirkkohallitus, 2017, s. 30). Kirkkohallituksen Turvallinen seurakunta -asiakirjan mukaisesti seurakunnan toiminnassa on taattava niin työntekijöiden, kuin toimintaan osallistuvienkin kokonaisvaltainen turvallisuus (Kirkkohallitus, 2019, s. 6).

Rippikouluissa iltaohjelmilla on pitkät perinteet, ja monesti iltaohjelmat sisältävät isosvetoisesti suunniteltuja ja toteutettuja leikkejä, kisailuja, sketsejä ja musiikkia (Kirkkohallitus, 2016, s. 57–58). Kun rippikoululaisilta on kysytty viisi vuotta leirin jälkeen, mikä leiristä on jäänyt mieleen, useat (41 %) mainitsivat juuri leikit, pelit tai muun yhteisen tekemisen. Noin joka kymmenes (9 %) mainitsi myös jonkin iltaohjelmiin liittyvän kielteisen muiston, kuten “ahdistavan yhteisleikin” tai “isosten kuvottavan iltaohjelmanäytelmän”. (Niemelä, 2007, s. 51–54, s. 163.) Iltaohjelmilla on siis merkittävä rooli rippikoululeirien ilmapiirissä ja siellä viihtymisessä (Hämäläinen, 2009, s. 91). Siksi on tärkeää kiinnittää huomiota esimerkiksi siihen, millaisille asioille sketseissä nauretaan, rikkovatko leikit oikeutta fyysiseen koskemattomuuteen ja miten kukin leiriläinen huomioidaan yksilönä (Kirkkohallitus, 2017, s. 30).

Kehittämispainotteisen opinnäytetyömme tarkoituksena oli koota Kangasalan seurakunnan rippikouluihin iltaohjelmamateriaali, jonka aktiviteeteissa on

mahdollisimman hyvin huomioitu kaikki inhimillisen turvallisuuden osa-alueet. Niitä ovat paitsi fyysinen, myös seksuaalinen, sosiaalinen, emotionaalinen sekä henkinen ja hengellinen turvallisuus (Kirkkohallitus, 2017, s. 30). Koska iltaohjelmien aktiviteetit ovat tutkitusti rippikoululeirien mieleenpainuvinta osuutta, niin hyvässä kuin pahassa, auttaa materiaalimme minimoimaan mahdolliset negatiiviset kokemukset. Yhteistyöseurakuntamme oli Kangasalan seurakunta. Idea iltaohjelmamateriaalin uudistamiseen tuli seurakunnalta, joten tavoitteenamme oli turvallisuuden huomioimisen lisäksi vastata seurakunnan tarpeisiin ja osallistaa isosia ja työntekijöitä materiaalin laatimisessa, jotta he kokevat sen omaa työtään helpottavana apuvälineenä.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Aiemmin Kangasalla käytössä ollut iltaohjelmamateriaali on niin ikään tehty opinnäytetyönä, mutta yli kymmenen vuotta sitten, eivätkä monetkaan sen sisältämistä leikeistä tai sketseistä enää sovellu seurakunnan toimintaan. Sketseissä esimerkiksi naureskellaan kansallisuuteen tai sukupuoleen liittyville stereotyyppioille, ja jotkin leikit sisältävät leiriläisten nolaamista tai herkästi epämiellyttäväksi koettavaa koskettamista. Kangasalan seurakunnan vuoden 2022 rippikoulun paikallisuunnitelmassa todetaan, että minkäänlaisilla nolaamiseen perustuvilla sketseillä tai leikeillä ei ole sijaa rippikouluissa (Kangasalan seurakunta, 2021 s. 5). Turvallisuus on edellytyksenä kaikelle, mitä rippikouluissa tapahtuu, joten sen toteutumista on tärkeää tukea (Kangasalan seurakunta, 2021, s. 6). Tarkoituksemme oli luoda turvallisuuden toteutumista tukeva apuväline.

Opinnäytetyön tavoitteena oli edistää kaikkien rippikoululeirillä olevien turvallisuuden toteutumista sekä työntekijöiden ja isosten tavoitteellista turvallisuuden huomiointia. Tämä edesauttaa rippikoulujen kehittämistä. Tavoitteiden toteutumista arvioitiin keräämällä luomastamme pilottimateriaalista palautetta Kangasalan kesän 2021 rippikoululeirien isosilta ja työntekijöiltä. Kuulimme materiaalia

työstäessä isosten ja työntekijöiden lisäksi yhtä rippikouluryhmää. Oman ammatillisen osaamisemme tavoitteena oli kartuttaa nuorten kanssa työskentelyssä ja rippikouluissa tarvittavaa ymmärrystä turvallisuuden eri osa-alueista ja niiden kokonaisvaltaisesta huomioimisesta toiminnassa.

3 OPINNÄYTETYÖN YHTEISTYÖKUMPPANI

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Kangasalan seurakunnan kanssa. Yhteyshenkilöinäimme toimivat kasvatuksen työalajohtaja Johanna Jutila sekä rippikoulukoordinaattorina toimiva nuorisopappi Heidi Pitkänen. Yhteistyökumppanimme toiveena oli saada nykypäivään soveltuva iltaohjelmamateriaali, jossa sukupolvilta toiselle siirtyneet nolausleikit ja kyseenalaiset vitsit on korvattu rippikoulun tavoitteita tukevilla ohjelmanumeroilla. Turvallisuusnäkökulma tarkentui yhdessä Jutilan ja Pitkäsen kanssa sovitusti.

Kangasalan seurakunnassa järjestetään vuosittain noin 15 rippikoulua, ja yhtä lukuun ottamatta kaikki näistä ovat leirimuotoisia. Leirejä järjestetään Kangasalan oman leirikeskukseen lisäksi muun muassa Virossa ja Lapissa useammassakin eri kohteessa. (Kangasalan seurakunta, i.a.) Iltaohjelmaan on vaikeaa sanoa yhtä toimivaa konseptia, ja sen rakenne voi muuttua leirin edetessä, aivan kuten ryhmädynamiikkakin muuttuu. Leirin koko ja olosuhteet myös määrittävät paljon sitä, mikä on mahdollista ja mielekästä. Kangasalla on kesäisin monia ”tuplaripareita”, joissa on leiriläisiä kahden opetusryhmän verran. 40 leiriläisen iltaohjelma asettaa erilaisia vaatimuksia ja haasteita kuin normaalin kokoinen ryhmä. Olosuhteiden puolesta esimerkiksi pahana hyttysajankohtana tai sateisella rippikouluviiikolla nuotioillasta on turha haaveillakaan. Iltaohjelmamateriaalin tulee tämän vuoksi tarjota paljon vaihtoehtoja, joista leirille kuin leirille saadaan mielekästä toimintaa ja iltojen kevennystä koko viikon ajaksi.

Iltaohjelmamateriaalimme otetaan Kangasalan seurakunnassa käyttöön vuoden 2022 rippikoululeireistä alkaen. Materiaalia käytetään myös isostoiminnassa, kun isosia perehdytetään tehtäviinsä. Materiaalimme edistää seurakunnan kehittämistoimintaa kiinnittämällä työntekijöiden ja isosten huomiota turvallisuuden toteutumiseen. Lisäksi materiaali auttaa muissa rippikoulun tavoitteissa, kuten positiivisen ilmapiirin ja leiriläisten osallisuuden toteutumisessa.

4 NUORET JA RIPPIKOULU

4.1 Nuoruus

Nuoria on rippikoulussa monenlaisissa rooleissa; leiriläisinä, isosina, apuohjajina ja yövahteina. Niemistön (2004) mukaan nuoruuteen liitetään monenlaisia merkityksiä. Jotkut korostavat siihen liittyvää intoa ja energisyyttä, kun taas toisille se näyttäytyy kaaoksena ja levottomuutena. Aikuisille ominainen persoonallisuuden pysyvyys on vasta muodostumassa, ja etenkin omaan nuoruusikänsä kosketuksen kadottaneilla aikuisilla voi olla vaikeuksia tavoittaa nuorten ajatusmaailmaa. (Niemistö, 2004, s. 69–70.) Kuten rippikoulutyössä, niin koko kirkon nuorisotyössä on erityisen tärkeää se, kuinka nuoret kohdataan sekä se, miten heille viestitään aito välittäminen - se, että he saavat lähestyä isosta, työntekijää ja muita nuoria. Näillä peruspilareilla pyritään välittämään nuorille tunne siitä, että heidän on turvallista olla. (Köykkä, 2005, s. 25.)

Nuoruudelle ei voi määrittää tarkkoja ikämääreitä, sillä esimerkiksi puberteetti eli ruumiilliset muutokset alkavat eri nuorilla eri vaiheessa. Näitä muutoksia ovat esimerkiksi äänenmurros, karvojen kasvu, ja tytöillä rintojen kasvu ja kuukautisten alkaminen. Tavallisesti nuoruuden katsotaan alkavan 12–13-vuotiaana ja päättyvän elämän kolmannella vuosikymmenellä. (Niemistö, 2004, s. 72–73.) Nuoruudessa vanhempien kanssa vietetty aika ja riippuvuus heistä vähenee. Nuori on jo huomattavasti itsenäisempi toimija kuin keskilapsuuden vaiheessa oleva lapsi.

(Nurmi ym., 2014, s. 145.) Nuoruus on käsitteenä uudehko; se alettiin huomioida erityisenä elämänvaiheena vasta maailmansotien jälkeen teollistuneissa länsimaissa. Syynä tälle oli nuorissa huomattavat taloudelliset ja tekniset edellytykset kuluttajina. (Niemistö, 2004, s. 72–73.)

Nuoruuteen liittyy perustavanlaatuisen kysymysten pohtimista: kuka olen, mikä on sosiaalinen roolini, miten ilmaisen tunteitani? Irtaantuessa vanhemmista nuori usein etsii kohdetta, johon sijoittaa rakkauttaan. Monet muutokset, minäkokemus, suhde omaan ruumiiseen, seksuaalisuuteen ja kanssaihmiisiin sekä kasvavan ihmisen vastuut aiheuttavat usein myös epävarmuutta ja heikkoutta. Tätä heikkoutta saatetaan projisoida vanhempiin tai muihin aikuisiin, mikä näyttäytyy aikuisille uhmakkaana käytöksenä. (Niemistö, 2004, s. 75–80.)

Ajattelutaitojen kehittyminen avartaa nuoren kiinnostuksen kohteita lähiympäristöstä globaalimpiin asioihin jo 12-vuotiaana. Ideologiset ja tulevaisuuteen suuntaavat kysymykset tulevat ajankohtaisiksi ja kiinnostaviksi. Kaverisuhteilla ja hyväksytyksi tulemisen kokemuksella on tärkeä rooli nuorelle tulevaisuuden kannalta, ja ryhmissä toimimalla muodostetaan omaa kantaa ideologisiin kysymyksiin sekä opetellaan sosiaalisia taitoja. Nuori peilaa itseään suhteessa muihin ihmisiin niin omassa yhteisössään kuin sosiaalisessa mediassakin. (Nurmi ym., 2014, s. 129, s. 148–149, s. 173.)

Fyysiseltä kehitykseltä ero joidenkin yksittäisten saman ikäisten nuorten välillä voi olla jopa viisi vuotta, mutta kehitys ei automaattisesti kulje käsi kädessä henkisen kypsyyden ja tunne-elämän kypsyyden kanssa. Samassa isosryhmässä voi olla kehitykseltään varhaisaikuisia nuoria ja rippikoululeiriläisten tasolla olevia isosia. (Kirkkohallitus, 2016, s. 20–21.)

Korona-aika on asettanut nuorisotyölle uusia vaatimuksia jo rajoitustoimenpiteiden vuoksi, mutta myös nuorten muuttuneiden tai korostuneiden tarpeiden vuoksi (Kauppinen ym., 2020). Pääministeri Marin kuvasi pandemian herättämää ahdistusta ja epävarmuutta nuorten keskuudessa jopa sukupolvikokemukseksi (Koivuranta ym., 2021). Nuorisotutkimusseuran tutkimuksen mukaan nuoret arvostavat nuorisotyön syrjimättömyyttä ja kunnioittavaa kohtelua erityisen paljon korona-

aikana (Kauppinen ym., 2020). Turvallisen tilan merkitys on siis kenties pandemian vuoksi korostunut, ja se on rippikoulutyössäkin tärkeä ottaa huomioon.

4.2 Rippikoulu

Rippikoulun tehtävä on vahvistaa nuorta siinä uskossa, josta hän on kasteessa tullut osalliseksi, ja se perustuu Jeesuksen antamaan kaste- ja lähetyskäskyyn. Rippikoulu on siis Jeesuksen käskyn mukaista kasteopetusta. (Jolkkonen, 2004, s. 10.) Rippikoulu on aiemmin mielletty vahvasti siirtymäriitiksi aikuisuuteen, ja siinä on edelleen havaittavissa siirtymäriitin piirteitä. Lapsi siirtyy nuoren aikuisen vastuullisuutta vaativampaan elämänvaiheeseen. (Niemistö, 2004, s. 73.) Tätä kuvastaa rippikoulun osalta se, että konfirmoitu nuori on seurakunnan täysivaltainen jäsen ja saa esimerkiksi oikeuden kummin tehtäviin (Kangasalan seurakunta, i.a.). Kehityopsykologisesti rippikoulu käydään iässä, jossa varhaisuus on usein takana päin ja varsinainen nuoruusikä käynnistyy (Niemistö, 2004, s. 73).

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon rippikoulut ovat ainutlaatuinen ilmiö, sillä ne tavoittavat vuodesta toiseen valtaosan maamme nuorista (Kirkkohallitus, 2017, s. 7). Sen käy vuosittain noin neljä viidestä tuona vuonna 15 vuotta täyttävästä nuoresta, ja isosina toimii vuosittain noin 15 000 nuorta (Ritokoski & Porkka, 2021). Yhdeksi sen vankan aseman osasyiksi rippikoulusuunnitelmassa 2017 arvellaan rippikoulujen pitkäaikainen ja jatkuva kehittäminen, joka on alkanut ensimmäisillä virallisilla ohjeistuksilla vuonna 1919, ja uusimpana juuri vuoden 2017 suunnitelma, *Suuri ihme*. Rippikoulusuunnitelma Suuri Ihme on Kirkkohallituksen julkaisema asiakirja, jonka tarkoituksena on tehdä rippikouluista nuorilähtöisempiä, ja nuorten osallisuutta tukevia. Rippikoulusuunnitelma on rakennettu niin, että se on linjassa vuotta aiemmin julkaistun Isostoiminnan linjauksen kanssa. (Kirkkohallitus, 2017, s. 7–8.)

Kangasalan seurakunnan oma rippikoulusuunnitelma on Kirkkohallituksen vuoden 2017 suunnitelman mukainen, mutta paikallistason asioita käsittelevä asiakirja. Kangasalan paikallisessa suunnitelmassa turvallisuuden toteutuminen rippikouluissa on ilmoitettu ensisijaisen tärkeäksi tavoitteeksi. (Kangasalan

seurakunta, 2021, s. 6.) Kaiken seurakunnan toiminnan turvallisuusohjeistuksia linjataan vuoden 2019 *Turvallinen seurakunta* -asiakirjassa, ja näin se myös osaltaan velvoittaa rippikoulutyötä.

Rippikouluryhmien koko on enimmillään 25 nuorta opetusryhmää kohden, ja työntekijöitä suositellaan olevan yksi jokaista alkavaa kymmentä kohden. Ryhmäkoko perustellaan rippikoulusuunnitelmassa muun muassa erilaisten oppijoiden huomioimisen ja turvallisuuden toteutumisen kautta. Rippikoulu on useimmiten noin puoli vuotta kestävä prosessi, joka huipentuu niin sanottuun intensiivijaksoon, joka tarkoittaa rippikoululeiriä, päivärippikoulua tai muuta vaihtoehtoista toteutustapaa. Leiri on toteutustavoista suosituin. (Kirkkohallitus, 2017, s. 56–57, s. 60.)

Rippikoululeirillä oppimista tapahtuu jatkuvasti, niin erikseen järjestetyissä oppimishetkissä, kuin myös niiden ulkopuolella tapahtuvissa aktiviteeteissa ja kohtaamisissa. Rippikoulusuunnitelmassa yhdeksi tärkeäksi oppimisen tavaksi nostetaan dialogisuus, sillä siinä opitaan yhteisöllisesti toisten ajatuksista ja näkemyksistä, ja kukin pääsee halutessaan jakamaan omia ajatuksiaan. Tämä on tärkeää myös siitä syystä, että se ilmentää seurakunnan yhteisöllistä luonnetta. Isosten rooli oppimisen tukemisessa on merkittävä. Rippikoululaiset seuraavat tarkasti isosten mielipiteitä, toimintaa ja uskon ilmaisua. (Kirkkohallitus, 2017, s. 25–29.) Oppiminen ei siis tapahdu ainoastaan pedagogiikan ja teologian kautta, vaan myös muista ihmisistä havaittavista asenteista. Tässä isosten lisäksi ohjaajat ovat avainasemassa. Vapaan tunteiden ja mielipiteiden ilmaisun salliva ilmapiiri edistää uskoa kohtaan myönteisten asenteiden kehittymistä. (Pruuki & Tirri, 2004, s. 45.) Rippikoulun työntekijät ovat vastuussa leirin nuorten turvallisuudesta, hyvinvoinnista ja opetuksen sisällöistä (Aalto ym., 2004, s. 227). Positiivinen ilmapiiri on hyvän rippikoulun edellytys (Jolkkonen, 2004, s. 18).

Rippikoulunsa vuonna 2019 käyneiden itsearviointikyselyssä nuoret antoivat rippikoulukokemukselleen arvosanaksi kiitettävän. Kaikkein tyytyväisimpiä oltiin turvallisuuden toteutumiseen, leirin yhteishenkeen sekä viihtyvyyteen. Rippikoulun koetaan vaikuttavan myös mielenterveyteen myönteisesti, sillä esimerkiksi

yksinäisyydestä kärsivät pääsevät leirielämässä mukaan yhteisölliseen toimintaan. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, 2019.)

4.3 Isoet ja isosten ohjelmat rippikoulussa

Isoet ovat rippikoululeireillä rippikoululaisia varten. Isoet auttavat leiriläisten kohtaamisessa, toimivat heille esimerkkeinä, ja luovat mukavaa ajanvietettä leirin arkeen. Isosten tärkeitä tehtäviä ovat omien vastuutehtävien hoitaminen, sekä leiriläisten innostaminen ja sitä kautta hyvän ryhmähengen luominen. Isosten rooli turvallisuuden toteutumisessa on sitoutua yhteisesti sovittujen sääntöjen noudattamiseen ja niiden valvomiseen. Ohjaajat ovat vastuussa turvallisuudesta, joten isosilla on heille ilmoitusvastuu turvallisuutta vaarantavista asioista. (Peitso & Nieminen, 2018, s. 2–7.)

Isoskäytäntö on kehittynyt rippikouluihin hyvin varhaisessa vaiheessa. Jo ensimmäisten leirimuotoisten rippikoulujen järjestämisessä havaittiin, että tarve tällaiselle vapaaehtoisporukalle oli suuri, ja että heitä tarvittiin leirien toteuttamisessa. Tarve johtui muun muassa siitä, että leirien työntekijät olivat ikänsä ja asemansa puolesta etäällä nuorista. (Porkka, 2005, s. 82.) Isosen teologinen merkitys muistuttaa varhaiskirkossa toimineita kummivanhempia, jotka opastivat kastettua uskonasioiden kanssa. Isoet ovat vapaaehtoisia, eli heille ei makseta palkkaa, ja monet nuoret kokevatkin isosuuden harrastuksenomaisena toimintana. Käytännössä isoset ovat ikään kuin vertaistukena rippikoululeiriläisille, vaikka eivät olekaan samanlaisessa asemassa. Isosta voi pitää rippikoululaisen hengellisenä isosiskona tai -veljenä. (Porkka, 2019, s. 18–19.) Keskeinen tavoite isostoiminnassa ja rippikoulussa on se, että nuoret saavat iloita ja kokea pyhyyttä ja yhteyttä turvallisessa ympäristössä. Rippikoulu ja isostoiminta ovat näiden toteutuessa onnistuneet. Isoet ovat vapaaehtoisia vastuunkantajia, mutta myös itse vasta oppimassa, eivätkä työntekijän asemassa. (Kirkkohallitus, 2016, s. 20–21.)

Isostoiminnan linjaus korostaa isosten osallisuuden merkitystä. Isosia tulee kuulla leiriä edeltävissä suunnitteluissa, leirin aikana ja leirin arvioinnissa. Isosten on myös saatava tarvitsemaansa tukea vastuutehtäviensä suorittamiseen leirin

työntekijöiltä. Isostoiminta tähtää siihen, että nuoret kasvavat myös muuhun seurakunnan toimintaan aktiivisiksi ja omaehtoisiksi toimijoiksi. (Kirkkohallitus, 2016, s. 23–25.)

Leikit, pelit ja sketsit ovat usein leiriarjen isosvetoista osuutta. Pelit ja leikit kuuluvat rippikouluun (Kirkkohallitus, 2017, s. 30). Leikit ovat yhteistä sosiaalista maailmaa luovia elementtejä, ja ne parhaimmillaan tukevat rippikoulun tavoitteita. Leikeissä vallitsee usein niiden oma metakommunikaatio, eli yhteinen ymmärrys leikin toimintaan ja sen tulkintakehykseen. Se sulkee usein normaaliarjen sosiaalisen normiston ulkopuolelle, mikä mahdollistaa ilmapiirin vapautumista ja lapsen-omaista hetkeen uppoutumista. (Kokkonen, 2016, s. 296–298.)

Voimauttavan vuorovaikutuksen toimintatavassa hyvin leikkeihin liitetään sellaisia asioita kuin ennakoitavuus, rytmi, vastavuoroisuus, innostavuus ja toisto. Ennakoitavuus on hyvä keino huomion kiinnittämiseen, ja rytmi ja vastavuoroisuus jäsentävät leikkiä; kun joku tekee jotain, siihen reagoidaan tietyllä tavalla. Tämä tekee leikeistä yhteistä, jaettavaa toimintaa. Monissa leikeissä toistojen määrä korreloi usein sen hauskuuden kanssa, ja innostavuus on tärkeää kaiken ikäisten, mutta etenkin ”leikki-iän” ohittaneiden kanssa. Esimerkiksi aikuisten keskuudessa leikkiminen ei ehkä ole kovin suosittua, mutta leikeillä on tärkeä vuorovaikutuksellinen ja sosiaalisia taitoja kehittävä merkitys myös heille. Leikkiminen myös vähentää stressiä. (Nind & Hewett, 2014, s. 53–64.) Peleissä ja leikeissä on tärkeää kiinnittää huomiota koskettamisen laatuun (Kirkkohallitus, 2017, s. 30). Ero hyvän ja vaivaannuttavan kosketuksen välillä, ja se, että kaikki kokevat asiat yksilöllisesti, on huomioitava (Kirkkohallitus, 2016, s. 21).

Iltaohjelman on tarkoitus olla mukava yhteinen hetki, joka koostuu lauluista, leikeistä, sketseistä ja peleistä (Peitso & Nieminen, 2018, s. 42). Rippikoululeireille on muodostunut iltaohjelmaperinne, jolta odotetaan rentoa ja hauskaa ohjelmaa. Perinne on johtanut siihen, että usein isoset toistavat omilta leireiltä tutut leikit kyseenalaistamatta niiden mielekkyyttä ja tarkoitusta. Iltaohjelmat ovat tärkeää vastapainoa rippikoulun opetuksellisille osuuksille, mutta niiden tulee olla sisällöiltään ja arvoiltaan samassa linjassa. (Kirkkohallitus, 2016, s. 57–58.) Kaiken

leirillä tapahtuvan toiminnan tulee tukea ryhmän turvallisuutta (Ritokoski & Porkka, 2021).

Sketseissä on tärkeää arvioida, mille niissä nauretaan (Kirkkohallitus, 2017, s. 30). Hyvässä sketsissä nauretaan yhdessä eikä kenenkään kustannuksella. Tärkeää on, ettei kukaan koe itseään ulkopuoliseksi sketsin vitsistä tai aiheista. (Peitso & Nieminen, 2018, s. 43.) Riikka Hämäläisen (2009) tekemän havainnointitutkimuksen perusteella isosten sketsit muodostavat hyvin suuren osan iltaohjelmia. Hänen havainnoimallaan rippikoululeirillä monena iltana jopa yli puolet iltaohjelman kestosta oli varattu isosten esittämille sketseille. (s. 96–99.) Sketsien huumori perustui merkittävässä osassa sketseistä nykyarvoin tarkasteltuna kovin kyseenalaisille asioille. On huomioitava, että tutkimus on tehty esimerkiksi ennen viimeisimmän Rippikoulusuunnitelman käyttöönottoa. Samanlaisia huomioita on kuitenkin kokemuksemme mukaan tehtävissä vielä nykypäivänä, vaikkapa juuri Kangasalan seurakunnan aiemmasta iltaohjelmamateriaalista. Yli toistakymmentä sketsiä sisälsi kaksimielistä tai seksististä huumoria, monissa sketseissä naureskeltiin homoseksuaalisuudelle tai isospoikien vähäpukeisuudelle tai naiseksi pukeutumiselle, ja yksi monessa tapauksessa huumoria tuova elementti on ollut ruoka-aineilla tai eritteillä sotkeminen (Hämäläinen, 2009, s. 96–99). Tämänlaiset aiheet ja toimintatavat eivät enää nykypäivänä voi olla osa rippikouluja.

Rippikouluissa käytettävät leikit ja sketsit ovat monesti peräisin vuosikymmenien takaa ja kiertävät sukupolvelta toiselle. Tästä syystä etenkin seksuaalisuutta ja seurustelua käsittelevät leikit ylläpitävät heteronormatiivisia käsityksiä ja maskuliinista oletusarvoa miesten toiminnassa. Leikeissä olisi mahdollista antaa tilaa omien sukupuolirajojen ja -merkitysten tuottamiselle ja kulttuuristen valtarakenteiden horjuttamiselle sen sijaan, että yhteisöllisyys rakentuu yhteiskunnassa vallitsevien normien toistamiseen. (Kokkonen, 2016, s. 300–303.)

5 TURVALLISUUS JA RYHMÄYTYMINEN RIPPIKOULULEIREILLÄ

5.1 Fyysinen ja seksuaalinen turvallisuus

Jotta iltaohjelman tarkoitus mukavana yhteisenä ajanviettona toteutuu, on turvallisuuden toteuduttava. Turvallisen kokemuksen mahdollistaminen on edellytys hauskan ja rennon iltaohjelmatilanteen toteutumiselle.

Fyysiseen ja seksuaaliseen turvallisuuteen kuuluvat oikeus koskemattomuuteen ja jokaisen rajojen kunnioittaminen. Seksuaalinen turvallisuus sisältää myös henkisen tason; miten sukupuolisuuteen, seksuaalisuuteen, ruumiiseen ja ihmisyyteen suhtaudutaan. (Kirkkohallitus, 2019, s. 45.) Fyysisestä läheisyydestä ja etäisyydestä tulisi käydä keskustelua rippikoulun työryhmässä, eikä vain siihen velvoittamisen tähden, vaan koska ne ovat oleellinen osa myös kirkon nuoriso- ja rippikoulutyötä. Ihmisen koskemattomuus sekä yksityisyys ovat perusoikeuksia. (Ruuskanen, 2005, s. 222.) Leireillä on monia tilanteita, joihin koskettaminen kuuluu luontevana osana, kuten leikeissä ja peleissä. Koskettaminen on myös osa luonnollista ja välittävää kanssakäymistä. Jokaisella tulee kuitenkin olla mahdollisuus kosketuksesta kieltäytymiseen, ja leikkien ja pelien tulee perustua vapaaehtoisuuteen. Ohjeet tulee antaa riittävän selkeästi ja kattavasti, jotta päätöksenteko osallistumisesta on helpompi tehdä. (Kirkkohallitus, 2019, s. 45.)

Seksuaalisella ja sukupuolisella häirinnällä tarkoitetaan kaikkea sanallista, sanatonta ja fyysistä käyttäytymistä, joka luo uhkaavaa, ahdistavaa, halventavaa tai muuten ei-toivottua ilmapiiriä. Turvallinen seurakunta -asiakirjan mukaisesti seurakunnassa tällaiselle käytökselle tulee olla nollatoleranssi. Myös sukupuolisenä sutiivisyyteen tulee kiinnittää huomiota. (Kirkkohallitus, 2019, s. 45–46.) Tyttöihin ja poikiin jaottelun välttämättömyyttä on pohdittava tarkoin, sillä erot sukupuolien sisällä ovat kenties jopa laajempia kuin erot sukupuolten välillä. (Kirkkohallitus, 2016, s.22). Esimerkiksi leikeissä jakoa tyttöihin ja poikiin olisi hyvä välttää (Kangasalan seurakunta, 2021, s. 6). Sukupuolien mukaan jaottelu on ongelmallista

myös siksi, ettei sukupuoli ole terminä yksiselitteinen. Henkilön juridinen tai biologinen sukupuoli ei aina vastaa hänen omaa kokemustaan sukupuolesta, eikä sukupuoli välttämättä määriy mieheksi tai naiseksi. (Kivelä & Kokkonen, 2021.)

Työntekijöillä leirillä on seksuaalieettinen vastuu. Rippikoulunuori on haavoittuvassa asemassa, sillä seksuaalisuus askarruttaa vielä monin tavoin ja on vasta muodostumassa. Työntekijät usein tiedostavat tämän vastuun ohjatesaan aiheetta käsittelevää työskentelyä, mutta vapaa-ajan leikit ja vitsit ovat aivan yhtä tärkeitä, sillä ne joko vesittävät tai vahvistavat kaiken, mitä luottamuksesta ja Jumalan kuvana olemisesta on opittu. Auktoriteettiasemassa olevat isokset ja ohjaajat saattavat haavoittaa nuoren heräävää seksuaalisuutta vuosikausiksi toimiesaan tiedostamattomasti. (Aalto ym., 2004, s. 229–230.) Seksuaalisuus sekä siihen liittyvät aiheet ovat osa laajaa kokonaisuutta, joka on koko rippikoululeirin ajan esillä muun muassa ihmiskuvan kautta. (Ertman, 2009, s. 193)

Fyysisen ja seksuaalisen turvallisuuden vaatimus on työntekijöitä juridisesti velvoittava. Kaikkiin rajanylityksiin ja ylilyönteihin on puututtava matalalla kynnyksellä, ja rikoslain mukaisissa tapauksissa otettava poliisi mukaan tilanteen käsittelyyn. Seksuaalinen rajojen ylittäminen ja hyväksikäyttö ei aina tule ilmi asian arkaluontoisuuden vuoksi, sekä siksi, että sitä ilmenee niin moninaisilla tavoilla. Seksuaaliseen turvallisuuteen kuuluu esimerkiksi se, miten asioista puhutaan; homotellaanko tai huoritellaanko leirillä. Tärkeää on kiinnittää huomiota myös siihen, miten ja mistä vitsaillaan ja millainen kosketus on sallittua. (Kirkkohallitus, 2016, s. 21.)

5.2 Sosiaalinen ja emotionaalinen turvallisuus

Emotionaalinen ja sosiaalinen turvallisuus ovat sitä, että ihminen saa olla mukana luottaen siihen, että kelpaa omana itsenään, ja häntä kunnioitetaan, rakastetaan ja suojellaan. Mitään itsessä ei tarvitse häpeillä tai peitellä; ei ulkoisia ominaisuuksia, ei seksuaalisuutta, eikä mielipiteitä. Merkkejä sosiaalisen turvallisuuden epäonnistumisista ovat esimerkiksi kiusaaminen ja syrjintä. (Kirkkohallitus, 2016, s. 21–22.) Nuori pyrkii vaistomaisesti peittämään epävarmuutensa, joten aikuisen

tai isosen pienikin pilkka saattaa olla erittäin haavoittavaa. Nuoret eivät halua menettää kasvojaan ikätovereidensa silmissä. (Ahonen, 2004, s. 170–171.) Tästä syystä etenkin isosen ja työntekijän tulee olla tietoisia siitä, millaiset vitsit ovat sopivia.

Turvallisessa ilmapiirissä jokaisella tulee olla mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olla oma itsensä ilman nolatuksi tulemisen pelkoa. Turvallisuuden tunnetta luodaan paitsi pienillä asioilla, kuten ystävällisillä katseilla ja hymyillä, myös isoilla linjauksilla, esimerkiksi nolatoleranssilla kiusaamiseen ja väkivaltaan. (Kirkkohallitus, 2017, s. 30.) Turvallisen seurakunnan optimitilanne on se, että työntekijä on tietoinen vallastaan sekä vastuustaan, tarkoittaen valmiutta mukautua eri tilanteisiin sen vaatimalla tavalla sekä puuttua väärään toimintaan (Kirkkohallitus, 2016, s. 20–21).

Jokaisen kirkon työntekijän tulee toiminnallaan torjua ulkopuolisuutta. Ulkopuolisuuden ehkäisyn asenne tulee näkyä toiminnassa, sillä näin toimiessaan työntekijä välittää Jumalan rakkautta. Tässä onnistuessaan seurakunta on myös vähentämässä yksinäisyyttä ja lisäämässä nuorten ja heidän perheidensä hyvinvointia ja voimavaroja. Vaikka noin viikon mittainen rippikoululeiri onkin suhteellisen lyhyt aika, on se hyvin intensiivistä yhdessäoloa, joten turvallinen rippikoulukokemus voi tulevaisuutta ajatellen toimia suojaavana tai jopa korjaavana kokemuksena nuorelle. (Kirkkohallitus, 2021, s. 4, s. 38.)

5.3 Henkinen ja hengellinen turvallisuus

Nuoruudessa muodostuu suhtautuminen hengellisiin ja uskonnollisiin kysymyksiin. Tähän kuuluu uskonnollinen epäily, joka saattaa ilmetä yleisenä uskontovastaisuutena, tieteellisten todistusten vaatimisena ja Jumalan olemassaolon kyseenalaistamisena. Toisaalta tämä voi näkyä myös muutosavoimuutena ja kiinnostuksena kristinuskoa kohtaan. Jotkut nuoret ovat saaneet kattavan uskontokasvatuksen kotona, kun taas joillakin tietopohja uskon asioista on rippikouluun tultaessa lähes olematon. Voimakkaimpana uskonnollisena tunnekokemuksena nuoret kaipaavat omana itsenä kelpaamisen ja yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Häilyväkin mielipidettä on tärkeää arvostaa ja olla vähättelemättä. (Räsänen, 2004, s. 114–117, s. 126.)

Seurakunnalla on tärkeä rooli omaan identiteettiin ja elämänkatsomuksellisiin asioihin liittyvissä pohdinnoissa. Nuorille tulee mahdollistaa turvallinen ympäristö kysymysten esittämiseen, omien vastausten etsimiseen, ja muiden näkemysten kyseenalaistamiseen. (Köykkä, 2014, s. 152–154.) Turvallinen rippikoulukokemus luo parhaimmillaan myös hengellisen kokemuksen. Kokemus siitä, oliko rippikoulussa hyvä olla, vaikuttaa suhteeseen seurakuntaan. (Kirkkohallitus, 2017, s. 30.) Tutkimuksissa on huomattu, että nuorilla on rippikoulun jälkeen esimerkiksi positiivisempi kuva kirkosta kuin ennen rippikoulun alkua. Myös ajatukset tuonpuoleisuudesta ovat olleet vahvemmin mielessä konfirmaation jälkeen. Isostehtävien kannalta olennaista on myös huomata, että nuorten kiinnostus vapaaehtoiisiin vastuutehtäviin kasvaa rippikoulun aikana. (Schweitzer ym., 2017, s. 17–19.)

Kirkon työntekijä on nuorelle esimerkki uskonnollisesta ihmisestä, minkä vuoksi uskonnollisuuden ja siihen liittyvien arvojen tulisi näkyä ja välittyä työntekijästä. Ruuskasen (2005, s. 219) mukaan nuori voisi hyötyä kaikista eniten siitä, että hän näkisi, miten usko vaikuttaa työntekijän ja isosen toiminnassa, puheessa ja työtehtävissä.

Seurakuntien leirit ovat luonteeltaan uskonnollisia, joten niillä tulee korostua se, ettei ketään syrjitä uskonnollisiin syihin vedoten (Ritokoski & Porkka, 2021). Turvallinen seurakunta -asiakirjassa nostetaan esiin monia hengellisen väkivallan esimerkkejä, kuten oppien jäykkyys, totisuus, tai turhan vahva kontrolli (Kirkkohallitus 2019, s. 43–44). Nuorille tulee antaa tilaa määrittää itse suhteensa hartaus- ja jumalanpalveluselämään (Kangasalan seurakunta 2021, s. 6). Hengellinen väkivalta lomittuu henkiseen ja sosiaaliseen väkivaltaan. Se voi näkyä esimerkiksi ulkopuolisuudella uhkailuna, Jumalalla pelottelulla tai hengellisenä manipulaationa, kuten syntiseksi ja siten saastaiseksi leimaamisena. (Kirkkohallitus, 2016, s. 22.)

5.4 Ryhmän vaiheet

Leirin vaihe luo erilaisia tarpeita turvallisuudelle. Leirin vaihe on hyvä huomioida esimerkiksi niin, ettei joku leikkittävä leikki perustu kosketukseen ennen kuin muut ryhmäläiset ovat tuttuja. Alkuleiristä kannattaa keskittyä nimien opetteluun ja tutustumiseen. (Peitso & Nieminen, 2018, s. 42.) Esimerkiksi vapaaehtoisnumerot kannattaa jättää pois leirin ensimmäisistä iltaohjelmista, sillä osallistuminen voidaan vielä siinä vaiheessa kokea epämiellyttäväksi (Hämäläinen, 2009, s. 101).

Ryhmän vaiheet voidaan jakaa muodostumis-, kuohunta-, vakiintumis-, hyvä toiminta- ja lopetusvaiheeseen (Kopakkala, 2005, s. 49–51). Tämänlaiset mallit ovat aina yleistäviä ja kaavamaisia, mutta rippikoululeirien ryhmänohjaajilla on hyvä olla jokin malli jäsentämässä ryhmän toimintaa. Rippikoululeiri määräaikaisena ryhmäprosessina elää edellä kuvatut vaiheet nopeammin esimerkiksi nuorten omiin ystäväpiireihin verrattuna, ja nämä nopeat muutokset haastavat ryhmänohjaajaa. Säännöillä ja rajoilla luodaan turvallinen ryhmäprosessi, jonka mahdollistamisessa aikuisella on merkittävä rooli. (Niemistö, 2004, s. 88, 92.)

Alkuvaiheessa ryhmä tutustuu toisiinsa ja yksilöt hakevat omaa rooliaan muiden joukossa. Alkuvaiheeseen kuuluu usein yhteenkuuluvuuden tunne, ”onpa hyvä ryhmä”. Kuohuntaan kuuluu avoimuuden, mutta toisaalta myös yksilöllisyyden lisääntyminen, mikä saattaa johtaa konflikteihin, kunnes asettumisen eli vakiintumisen vaiheessa ryhmä oppii toimimaan yhdessä ja muodostamaan kompromisseja. Hyvä toiminta on vaihe, jossa ryhmästä on tullut yksi toimiva kokonaisuus, ja yksilöiden erilaisuus suvaitaan. Se mahdollistaa erilaiset ryhmäroolit, mikä saattaa lisätä ryhmän energiaa. Lopetusvaiheessa käydään läpi lopetusrituaaleja, ja yhteisesti jaetut tunnekokemukset ryhmäprosessin päättymisestä vallitsevat. (Niemistö, 2004, s. 87.)

Kopakkalan ja Niemistön teoksissaan esittelemä malli jäljittelee Tuckmanin ryhmän vaiheittaisen kehityksen mallia. Tuckmanin mallin vahvuus on sen yleispätevä kuvailu, ja sen pohjalta onkin kehitetty toistasataa vaihtoehtoista mallia (Kopakkala, 2005, s. 48–52). Yleispätevyytensä vuoksi hyödynnämme sitä myös teorianäkökulmasta iltaohjelmamateriaalimme ryhmäytymisen vaiheissa. Yksikään ryhmä ei ole

samanlainen, sillä kukin yksilö tuo ryhmään oman panoksensa persoonansa kautta, ja ryhmät myös kehittyvät eri tahtiin eikä kehitys ole aina suoraviivaisesti etenevää (Selin ym., 2015). Tuckmanin mallin yleispätevyyttä voi kuitenkin pitää myös heikkoutena, sillä se ei tarjoa yksittäisiin tilanteisiin juurikaan apua tai enustettavuutta. Esimerkiksi Heinen ja Jacobsonin esityksen mukaan kuohunnan ja hyvän toiminnan vaihe voivat vaihdella toisin päin eri ryhmien välillä, eivätkä aina ilmene mallin mukaisesti. (Kopakkala, 2005, s. 51–52.) Tämän olemme huomioineet ajatteleamalla molempien näistä vaiheista vakiintumisen ohella kuvaavan leirin keskivaihetta.

Koheesio eli ryhmän kiinteys viittaa siihen, kuinka sitoutuneita ryhmän jäsenet ovat ryhmään. Sitoutuminen ryhmään luo merkityksellisyyden kokemusta ja halua toimia ryhmän tavoitteiden hyväksi. (Helkama ym., 2020, s. 274–276.) Rippikoululle asetettu tavoite turvallisuudesta edellyttää siis leiriläistenkin sitoutumista sen mukaiseen toimintaan, mutta jotta he sitoutuvat ryhmään, tulee ryhmäytymiseen nähdä vaivaa. Tässä iltaohjelmien leikeillä ja yhteisellä tekemisellä on erityinen rooli.

6 KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI JA MENETELMÄT

6.1 Prosessin suunnittelu ja eteneminen

Opinnäytetyömme suunnittelussa ja etenemisessä olemme hyödyntäneet kehittämistyön lineaarista mallia. Kyseisen kehittämistyön mallissa korostetaan tavoitemäärittelyn merkitystä osana prosessia. Virtanen (2000) kuvaa teoksessaan lineaarisen mallin tavoitemäärittelyn perustuvan tunnistettuun tarpeeseen, toimintatapojen muutokseen tai yksittäiseen ideaan. Toikko ja Rantanen (2009, s. 64) määrittelevät lineaarisen mallin vaiheittain: tavoitteen määrittely, suunnittelu, toteutus sekä päättäminen ja arviointi. Perustana lineaarisessa mallissa on

tavoitemäärittely, josta prosessi alkaa, mutta jonka varaan myöhemmät prosessin vaiheet rakentuvat.

Projektityössä on tapana edetä vaiheesta toiseen, mutta edellisiin vaiheisiin voidaan palata, mikäli kehitystyö sitä vaatii. Tavoitteen määrittelyä seuraava suunnittelu on tehtävä huolellisesti. (Kettunen, 2009, s. 42–44.) Hyvässä suunnitelmassa esimerkiksi aikataulu, ja kunkin henkilön vastuut on määritelty tarkasti, kuitenkin varautuen myös yllättäviinkin muutoksiin (Murch, 2002, s. 27–28). Näkyvin vaihe on toteutus, mutta sen voi aloittaa vasta huolellisen suunnittelun jälkeen. Suunnitelman noudattaminen on tärkeää, jotta asetetut tavoitteet saavutetaan. (Virtanen, 2000.) Projektin päätösvaiheessa tehdään loppuraportti ja tuodaan esiin jatkokehitysideoita (Kettunen, 2009, s. 44, 181–182). Ruuskan (2005) mukaan työ päättyy, kun tavoitteet on saavutettu ja työn tilaaja on hyväksynyt lopullisen tuotoksen (s. 37, 237).

Opinnäytetyön tulee olla työelämälähtöinen ja vastata yhteistyökumppanin tarpeisiin (Helminen, 2020, s. 169). Tämä oli työssämme jo lähtökohtana, sillä työn aihe tuli seurakunnan toiveena. Opinnäytetyöprosessimme alkoi syksyllä 2020, kun yhteyshenkilömme Johanna Jutila tarjosi opinnäytetyön aihetta. Esittelimme aiheemme seminaarissa ideapaperin muodossa 4.11.2020. Tuolloin saimme hyväksynnän idealle, mutta opinnäytetyölle tuli löytää jokin sen muista iltaohjelmamateriaaleista erottava näkökulma. Keskustelu tämän löytämiseksi jatkui tammi-kuussa 2021 Johanna Jutilan ja Heidi Pitkäsen kanssa. Turvallisuusnäkökulma tuli mieleemme perehtyessämme Theseuksesta löytyviin aiempiin opinnäytetyönä tehtyihin iltaohjelmamateriaaleihin. Yhdessäkään niistä ei pääasiallisesti paneuduttu turvallisuuteen. Joissain ryhmäytymiseen tähtäävissä iltaohjelmamateriaaleissa aihetta on sivuttu, mutta nähdäksemme yksikään niistä ei vastaa samoihin tarpeisiin ja kysymyksiin kuin meidän materiaalimme. Turvallisuuden lisäksi valitsimme materiaaliin erilaisen jaottelun kuin monissa muissa materiaaleissa. Tyypillinen tapa oli jaotella sketsit omaksi osiokseen ja leikit omakseen, mutta me päätimme soveltaa ryhmän vaiheisiin liittyviä teorioita, ja jaotella ohjelmat nähdäksemme leirin alku-, keski-, ja loppuvaiheeseen sopiviksi. Tämä tukee turvallisuuden toteutumista, sillä leirin ryhmädynamiikka ja tarpeet muuttuvat ryhmän tullessa tutuksi.

Laadimme kesän 2021 rippikoululeireille pilottimateriaalin. Materiaalin valmistus alkoi kuulemalla paitsi yhteyshenkilöidemme toiveita, myös kesän rippikoululaisia ja isosia. 9.4.2021 Kangasalan seurakunnan etänuortenillassa Teamsissä seuramme oli 39 Pyysalo 5AB -leirin rippikoululaista ja 13 isosta. Heidän toiveitaan kartoitimme esimerkiksi kysymyksillä ”Millainen on hyvä leikki ja sketsi?” ja ”Mitä toivot iltaohjelmilta?”. Tämän työskentelyn tuloksia referoimme lyhyesti iltaohjelmamateriaalimme (Liite 2) johdannossa. Tärkeimpänä huomiona mielestämme rippikoululaisten toiveissa välittyi toive vain yhteiseen rentoon illanviettoon. Tämä voi johtua osin myös siitä, ettei heillä vielä ennen leiriä ole tiedossa, mitä kaikkea iltaohjelmat perinteisesti pitävät sisällään. Heidän toiveensa huomioiden olemme kuitenkin iltaohjelmamateriaalissamme tarjonneet esimerkit vapaamuotoisemmista ”iltaohjelmakonsepteista”, kuten lautapeli- ja nuotioillasta, sekä pihapeliturhajaisista. Aikomuksenamme oli ennen kesän leirejä osallistua Isostoiminta-leirille, jossa olisimme perehdyttäneet kesän isosia materiaalin tavoitteisiin ja palautekyselyyn. Leiri peruuntui koronapandemian vuoksi.

Teimme materiaalimme Microsoft Word -ohjelmalla, sillä materiaalimme on tekstipainotteinen. Sen ulkoasuun emme saaneet erityisiä toiveita, mutta itse ajattelimme visuaalisesti selkeän materiaalin palvelevan käyttötarkoitusta parhaiten. Lisäsimme materiaaliin hieman väriä elävöittämään ja selkiyttämään kategoriointia; sketsien otsikot ovat eri värillä kuin hengellisten näytelmien tai leikkien.

Leikit ja sketsit, sekä niiden teoreettisen viitekehyksen kokosimme kevään 2021 aikana suunnitelman esittelyn ja hyväksymisen jälkeen. Suunnitelmassa saimme palautetta juuri teoreettisen lähdeaineiston niukkuudesta. Suunnitelman esittelyn jälkeen keväällä meillä oli vielä kirkon nuorisotyönasiantuntijuuden opintoja, joita muun muassa hyödynsimme teoria-aineiston keräämisessä. Kesän aikana pilottimateriaali oli käytössä jokaisella Kangasalan seurakunnan rippikoululeirillä, ja leirien päätteeksi isokset ja ohjaajat vastasivat laatimaamme palautekyselyyn. Palauteen kerääminen oli tärkeä osa prosessia, sillä pitkälti sen pohjalta laadimme lopullisen iltaohjelmamateriaalin syksyn 2021 aikana. Tämän tueksi osallistuimme myös Kangasalan seurakunnan työntekijöiden rippikoulukesän reflektointipäivään 6.10., jossa ohjasimme keskustelua palautekyselyssä esiin tulleiden

aiheiden pohjalta. Niistä kerromme luvussa 6.5. Tämän lisäksi olimme tiiviisti yhteydessä yhteyshenkilöihimme Kangasalan seurakunnassa läpi koko opinnäytetyöprosessin, ja saimme palautetta ja ehdotuksia materiaalin edistämiseen. Esittelimme opinnäytetyömme käsikirjoituksen seminaarissa lokakuussa 2021, ja opinnäytetyömme on valmis julkaistavaksi tammikuussa 2022.

6.2 Materiaalin laatiminen

Materiaalia kootessamme emme ainoastaan karsineet aiemmasta materiaalista pois turvallisuuteen kenties negatiivisesti vaikuttavia ohjelmia, vaan toimme materiaaliin paljon sellaista, mikä ei ole aiemmin ollut osa Kangasalan rippikoulupeirinteitä. Hyödynsimme meille muista seurakunnista ja organisaatioista harjoiteluissa ja kesätöissä karttunutta tietoa erilaisista leikeistä, peleistä sekä sketseistä. Lisäksi kävimme läpi lukuisia internetin leikkejä ja sketsejä sisältäviä sivustoja. Lopullisessa materiaalissamme on pompelipedia.fi, impropedia.fi, leikki-pankki.fi, ja evl.fi -sivustoilta sekä Katja Timlinin laatimasta Parasta Lapsille ry:n Näe hyvä mussa -toiminnan menetelmäoppaasta ja Tytti Jäppisen Launeen seurakunnalle tekemästä iltaohjelmamateriaalista löytyviä aktiviteetteja.

Kävimme läpi myös aiemmasta iltaohjelmamateriaalista säilytettävät aktiviteetit ja teimme tarvittaessa muutoksia ohjeistuksiin niin, että ne eivät esimerkiksi anna ennalta määritettyjä sukupuolirooleja, tai leikin sujumisen kannalta tarpeettomat kosketukset on poistettu. Esimerkkinä sukupuolineutraalista ilmaisusta sketseissä ”äidin” tai ”isän” roolit on muutettu ”vanhemmiksi”. Näin ollen materiaalis- tamme ei löydy ”äiti kokkaa” tai ”isä ajaa autoa” -tyyppisiä ahtaita sukupuolirooleja ylläpitäviä kohtia. Hengellisiin näytelmiin lisäsimme niitä selittävät Raamatunkohdat sekä oppituntien aiheet, joihin kyseinen näytelmä linkittyy. Tämä vahvistaa sitä viestiä, että iltaohjelmat ja rippikoulun oppimistuokiot ovat samassa linjassa viestinsä puolesta. Se myös helpottaa isosia itseään hengellisen näytelmän sanoman ymmärtämisessä, jolloin sanoma varmemmin välittyy myös leiriläisille. Leikkien ja muiden ohjelmien turvallisuuden arvioinnissa avainasemassa olivat rippikoulua ja niiden turvallisuutta käsittelevät lähdeaineistomme.

Iltaohjelmassa leikeillä ja sketseillä on paitsi perinteistä kumpuava, myös rippikoulun tavoitteita tukeva asemansa. Leikit esimerkiksi kehittävät vuorovaikutuksellisia ja sosiaalisia taitoja ja vähentävät stressiä (Nind & Hewett, 2014, s. 53–64). Ne mahdollistavat ilmapiirin vapautumista ja hetkeen uppoutumista (Kokkonen, 2016, s. 296–298). Hengelliset näytelmät koemme tärkeäksi sisällyttää iltaohjelmaan siitä syystä, että hengellisyyden näkyminen isosvetoisissa ohjelmissa on mielestämme tärkeä ja luonteva osa toteuttaa isosen roolia rippikoululaisten hengellisenä isosisaruksena.

Turvallisuuden toteutumista tukeaksemme, jaottelimme iltaohjelmamateriaalin ohjelmat leirin alku-, keski- ja loppuvaiheeseen sopiviksi. Ryhmän tyypillisiin reaktioihin reagoiminen on ryhmän ja sen jäsenten tarpeiden huomioimista, mikä osaltaan tukee turvallisuuden toteutumista. Iltaohjelmamateriaalissa eri vaiheiden johdannoissa kuvaamme lähdeaineistoon pohjautuen kyseisen osion leikien ja sketsien tavoitteita. Samaan aikaan on tärkeää muistaa, että kaikki ryhmäprosessit ovat yksilöllisiä, ja oman ryhmän vaihetta on tärkeää peilata ohjelmien tavoitteisiin, eikä sokeasti noudattaa iltaohjelmamateriaalimme kategoriointia. Tämän olemme maininneet myös iltaohjelmamateriaalimme johdannossa käyttäjille tiedoksi.

Iltaohjelmamateriaalissamme alkuvaiheen leikkeihin ja sketseihin olemme kertoneet tavoitteeksi nimiin ja kasvoihin tutustumisen ja hyvää ryhmähenkeä luovan yhdessäolon. Leirin keskivaiheeksi sovellamme kuohunnan, vakiintumisen ja hyvän toiminnan vaiheita. Keskivaiheessa tapahtuvan avoimuuden lisääntymisen huomioivasti kirjoitimme materiaalin keskivaiheen ohjelmien tavoitteeksi, että ”nolommat” eli lapsellisemmat leikit toimivat jo, sillä leiri toimii enenevässä määrin yhdessä. Mahdollisten konfliktien huomioimisen toimme esiin kertomalla tavoitteeksi ”positiivisen hälinän aikaansaamisen, joka toimii samalla myös energian purkuna ja luo mukavaa tsemppihenkeä ryhmään”. Leirin loppuvaiheen ohjelmien tavoitteeksi kuvasimme erityisesti leiriläisten osallisuuden rohkaisemisen ja mahdollistamisen, mikä kumpuaa myös rippikoulusuunnitelman tavoitteista. Materiaalin johdannossa kerromme, että jokainen leiri ja ryhmäprosessi on omanlaisensa, joten jaottelua ei tule noudattaa orjallisesti. Korostamme siinä isosten ja työntekijöiden oman harkinnan merkitystä.

Leikkejä ja sketsejä on olemassa lukematon määrä, eikä materiaalimme ole tarkoitus olla siinä määrin tyhjentävä, että vain sen leikeissä turvallisuuden osa-alueet toteutuisivat. Materiaalin johdannossa vinkkaamme isosille hyödyllisiä internetistä löytyviä sivustoja, joista löytyy lisää hyväksi todettuja aktiviteetteja. Näin isonen voi syventää repertuaariaan eri leikeissä ja sketseissä. Materiaalin on tarkoitus auttaa, ei kahlita toimintaa ja luovuutta.

Materiaalin kirjoitustyyliä tavoittelimme nuorille lähestyttävää kieltä, kuitenkin niin, että kielioppi pääasiallisesti toteutuu materiaalin luettavuutta ajatellen. Emme käytä materiaalissa ammattisanastoa, jotta se olisi isosille ymmärrettävä. Pohdimme pitkään, kuinka paljon haluamme perustella erilaisia valintojamme ja näkemyksiämme, ja kuinka paljon annamme isosille ja työntekijöille tilaa määrittellä ohjelmien tavoitteita itse. Päädyimme lisäämään materiaaliin melko paljon ohjeistusta, jotta materiaalissa näkyy oma työmme ja osaamisemme, ja jotta materiaali pystyy käyttöön otettaessa jatkamaan tästä raportista irrallisena tuotoksena kuitenkin sen tavoitteita mahdollisimman hyvin toteuttaen ja edistäen. Kunkin leirin vaiheen ja eri ohjelmaosioiden johdannossa on yleistä ohjeistusta, joka kuvaa ohjelmien tavoitteita kyseisessä leirin vaiheessa. Sen lisäksi yksittäisten sketsien ja leikkien yhteydessä on mielestämme tärkeitä turvallisuuden ja leikin tai sketsin onnistumisen kannalta olennaisia huomioita. Palautekyselyssä kysyimme mielipiteitä ohjeistusten hyödyllisyydestä. Kokemukset sen osalta olivat vaihtelevia, joten jatkoimme keskustelua aiheen tiimoilta työntekijöiden reflektiopäivässä, jota käsittelemme luvussa 6.5.

6.3 Palautekysely

Keräsimme isosilta ja työntekijöiltä palautetta pilottimateriaalista Webropol-työkaluun luomallamme palautekyselyllä (Liite 1). Kunkin leirin lopussa ohjaajien oli tarkoitus jakaa linkki palautelomakkeeseen, ja ohjata sen täyttäminen. Yhteyshenkilömme olivat näin ohjeistaneet kunkin leirin työntekijöitä, mutta osalla leireistä linkki oli kuulemma unohtettu jakaa. Saimme kyselyyn kuitenkin hyvän 27 vastauksen otannan. Lomakkeessa oli kustakin turvallisuuden osa-alueen

toteutumisesta kaksi väittämää, joihin oli mahdollista vastata Likertin asteikkoa mukailevalla asteikolla ”täysin eri mieltä” – ”täysin samaa mieltä” (1–5). Tämän jälkeen oli neljä avointa kysymystä, joihin vastasivat sekä isokset että ohjaajat, sekä kolme erityisesti ohjaajille suunnattua kysymystä. Niiden avulla saimme tarkentavaa tietoa siitä, millainen vaikutus uudella materiaalilla on ollut iltaohjelmien suunnitteluun ja turvallisuuteen.

Esimerkiksi fyysinen ja seksuaalinen turvallisuus sisältävät niin henkisen kuin fyysisenkin ulottuvuuden, joten näimme tärkeäksi osa-alueiden kattavan tarkastelun kannalta, että niitä käsitellään useamman kuin yhden kysymyksen kautta. Kysymykset heijastavat lähdeaineistoihin tukeutuen mielestämme nimenomaan iltaohjelmatilanteen merkittävimpiä turvallisuuskysymyksiä. Esimerkiksi paloturvallisuus on koko leirin turvallisuuden kannalta tärkeä huomioitava, mutta iltaohjelmatilanteen ja siinä viihtyvyyden kannalta ei akuutein. Näkökulmanamme oli myös selvittää sellaisia asioita, joihin materiaalimme ohjeistuksilla pystymme vaikuttamaan. Esimerkiksi esittämämme kysymykset seksuaalisuuden tai muiden uskontojen sensitiivisistä käsittelystä tai jonkun kustannuksella nauramisesta ovat aiheina sellaisia, joihin sketsien tai leikkien ohjeistuksilla on merkittävä vaikutus. Jos taas olisimme kysyneet vaikkapa työntekijöiden seksuaalieettisistä tai juridisesta vastuusta, vastaukset tuskin olisivat edistäneet iltaohjelmamateriaaliamme, vaikka ne myös ovat seksuaalisen turvallisuuden kannalta tärkeitä kysymyksiä.

Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista, mutta sen sisällä väittämiin oli pakollista vastata. Avoimet kysymykset jätimme vapaavalintaisiksi. Lomakkeen alussa kysyimme vastaajien sukupuolta ja isokokemusta. Sukupuoli on sukupuolisensitiivisyyden huomioimisen kannalta perusteltua esimerkiksi siitä syystä, että vuoden 2017 Tasa-arvobarometrin mukaan naisten kokema seksuaalinen häirintä on huomattavasti yleisempää kuin miesten (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2020). Esimerkiksi poikaisonon ei välttämättä osaa siis nähdä joissain leikeissä mitään kyseenalaista, kun taas tytölle tai muunsukupuoliselle sama asia voi olla loukkaavaa. Tulosten luotettavuutta lisää se, että vastaaja tietää mihin vastaa. Isokokemus luo vertailupohjaa aikaisempien rippikoululeirien turvallisuuteen ja iltaohjelmissa toimiviin iltaohjelmanumeroihin. Tästä syystä kysyimme isokokemusta.

Ennakkotietoihin annoimme kuitenkin myös vaihtoehdon ”en halua kertoa” ja vastaaminen tapahtui täysin anonyymisti.

Kyselylomaketutkimukseen päädyimme, jotta saisimme mahdollisimman kattavasti palautetta. Myös käytännön syyt ohjailivat valintaamme; olisi ollut ajallisten resurssien ja käytännön järjestelyjen puolesta haastavaa pyrkiä esimerkiksi haastattelemaan kunkin leirin isokset ja ohjaajat leirin päätyttyä. Oli realistisempaa jakaa heille etukäteen laadittu kysely linkin avulla.

Palautteella tarkoituksemme oli saada selville, miten materiaalimme vaikutti turvallisuuteen leireillä. Millaisia positiivisia vaikutuksia se sai aikaan, ja mitkä olivat mahdollisia kehityskohteita. Palautteen pohjalta muokkasimme lopullista materiaalia vastaamaan entistä paremmin kohdeyleisön ja -seurakunnan tarpeita. Toisaalta vastaukset myös antoivat vahvistusta sille, että perehtymisemme teoreettiseen lähdeaineistoon on ollut kattavaa, ja pilottimateriaali vastasi sen seurauksena jo hyvin sille asettamiimme tavoitteisiin.

6.4 Palautteen tarkastelu

Palautelomakkeen täytti yhteensä 27 henkilöä, joista 6 oli työntekijöitä, ja 21 isosesta 11 oli aiemminkin ollut isosena. 17 vastaajista oli tyttöjä/naisia, 9 poikia/miehiä, ja yksi oli muunsukupuolinen. Webropol-ohjelma antoi väittämien vastaukset valmiina vastausprosentteina, joita hyödynsimme palautteen tarkastelussa. Avoimet kysymykset kävimme läpi yksitellen ja arvioimme, etenkin isosten palautteiden kohdalla, missä määrin ne vastaavat annettuun kysymykseen.

Yleisesti ottaen turvallisuus toteutuu hyvin seurakuntien leireillä (Ritokoski & Porkka, 2021). Tämä näkyy myös meidän saamissamme vastauksissa. 100 % vastaajista tunsivat itse ja uskovat myös muiden tunteneen olonsa turvalliseksi (samaa mieltä tai täysin samaa mieltä). Kaikki vastaajat niin ikään kokivat, että kukin hyväksyttiin iltaohjelmissa omina itsenään. Myös fyysiset vaaratilanteet on vältetty 93 % mielestä täysin; eri mieltä olleissa vastauksissa vaaratilanteeksi

ilmoitettiin turvavälien puuttuminen vallitsevassa koronatilanteessa, mutta materiaalimme ei ole varta vasten vain korona-aikaa palvelevaksi tarkoitettu.

Henkiseen turvallisuuteen liittyen 96 % olivat sitä mieltä, että kenenkään kustannuksella ei laskettu vitsiä pahantahtoisesti, ja yksi vastaaja, joka edustaa neljää prosenttia, vastasi ”en osaa sanoa”, muttei tarkentanut vastaustaan avoimeen tekstikenttään. 89 % oli sitä mieltä, etteivät ohjelmat tuoneet tarkoituksellisesti esiin heteronormatiivisia näkökulmia. 11 % oli eri mieltä, ja kaikki toivat avoimessa tekstikentässä esiin yhden tietyn repliikin samasta sketsistä, jonka olemme tämän palautteen pohjalta iltaohjelmamateriaalin lopullisesta versiosta jättäneet pois. 100 % kuitenkin koki, että seksuaalinen turvallisuus toteutui sen puolesta, että seksuaalisuutta käsittelevät ohjelmat oli toteutettu sensitiivisesti. Sama oli tulos myös hengellisen turvallisuuden kohdalla; muita uskontoja ja uskomuksia ei käsitelty kenenkään mielestä vähättelevästi tai halventavasti.

Sosiaaliseen turvallisuutta koskien kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että leiriläisiä osallistettiin luontevasti ja tavoitteellisesti. Vapaaehtoisuutta käsittelevä kysymyksemme on mitä ilmeisemmin ollut epäselvästi muotoiltu; kysyimme, perustuiko leiriläisten osallistuminen vapaaehtoisuuteen, ja suurin osa on ilmeisesti ymmärtänyt sen tarkoittavan iltaohjelman sisällä yksittäisiä leikkejä, niin kuin tarkoitimme. Eri mieltä olevat tai ”en osaa sanoa” -vastaukset olivat avoimessa tekstikentässä selventäneet, että iltaohjelmatilanteisiin osallistuminen leirillä on ollut pakollista.

Avoimissa kysymyksissä kysyimme vapaata palautetta ja kehitysehdotuksia iltaohjelmamateriaalista ja ohjelmien edellä olleista ohjeistuksista. Avoimien kysymysten vastausten analysoinnissa käytimme teemoittelua. Teemoittelu kuuluu laadulliseen tarkasteluun (Valli, 2018). Lopullisina teemoina olivat niin sanotut hedelmättömät vastaukset (luokkaa ”ihan ok” tai ”en osaa sanoa”), materiaalin toimivuudesta todistavat vastaukset ja kehitysehdotuksia sisältäneet vastaukset. Kehitysehdotuksissa annettiin muun muassa toiveita materiaaliin lisättävistä ohjelmista. Yhdeksi monesti toistuneeksi kehitysehdotukseksi saimme sisällysluettelon lisäämisen materiaaliin, minkä otimme huomioon ja lisäsimme lopulliseen versioon.

Rippikoulutyöstä vastaavan pastorin Heidi Pitkäsen kanssa analysoimme palautetta kokonaisuudessaan. Palaute oli hyvää, eikä sieltä tullut esiin mitään selkeää kehitettävää, mitä olisi pitänyt erityisesti tehdä toisin. Vastauksista ilmeni kuitenkin joissain määrin muutosvastarintaa iltaohjelmamateriaalin uudistamista kohtaan, minkä moni työntekijä reflektiopäivässä käydyssä keskustelussa tunnisti myös joissain omien leiriensä isosissa, ja jonka olimme jo suunnitelmavaiheessa arvelleet mahdolliseksi uhaksi SWOT-analyysissämme. Kyseiset isokset olivat kuulemma ohjaajilta salaa käyttäneet vanhaa iltaohjelmamateriaalia, ja olivat asettuneet ohjaajia vastaan ja korottaneet ääntään ohjaajien opastaessa käyttämään uutta iltaohjelmamateriaalia. Vanhan materiaalin käyttäminen näkyy vastauksissa esimerkiksi siten, että niissä puhutaan leikeistä tai sketseistä, jotka meidän materiaalistamme on nimenomaan jätetty ulkopuolelle. Luulemme, että muutosvastarinta olisi ollut pienempää, jos kesää edeltävä isostoimintaleiri olisi toteutunut, ja olisimme saaneet mahdollisuuden kertoa materiaalin uudistamisen tavoitteista kaikille isosille. Pitkänen itse oli kuitenkin tyytyväinen materiaaliin ja totesi, ettei turvallisuuteen liittyviä epäkohtia ilmennyt hänen leiriensä iltaohjelmissa.

6.5 Työntekijöiden reflektiopäivässä ohjaamamme työskentely

Palautekyselyn lisäksi ja sen pohjalta ohjasimme Kangasalan seurakunnan rippikoulukesän reflektiopäivässä työskentelyn, jossa työntekijät saivat arvioida, miten iltaohjelmamateriaali parhaiten tukisi turvallisuuden toteutumista ja isosten työskentelyä. Työskentely toteutui niin, että me olimme Teams-yhteydellä mukana tilassa, jossa kaikki työntekijät olivat fyysisesti läsnä. Osuutemme aluksi esittelimme opinnäytetyömme toteutusta ja tavoitteita, sekä tulevan työskentelymme tavoitteita ja hyödyntämistä lopullisen iltaohjelmamateriaalin osalta. Esittelimme myös lähdeaineistoihin perustuen turvallisuuden huomioinnin perusteita ja hyötyjä. Tämän jälkeen meillä oli kolme keskusteluaihetta, joista työntekijät keskustelivat ensin pienryhmissä, ja tämän jälkeen ryhmät saivat jakaa yhteisesti keskustelussa esiin nousseita ajatuksia. Työntekijöitä oli paikalla kolmisenkymmentä, joten tällä pyrimme siihen, että kaikki pääsevät jakamaan näkemyksiään,

ja ne voivat pienryhmässä vielä jäsentyä ennen yhteiseen keskusteluun osallistumista. Työskentelyssä esittämämme keskustelunaiheet perustuivat palautekyselyssä eniten esiin nousseisiin teemoihin.

Palautekyselyssä nousi monesti esiin esimerkiksi “hyvien sketsien vähäinen määrä”. Tämän pohjalta kysyimme työntekijöiltä, millaisia iltaohjelmia Kangasalla halutaan järjestää, ja minkälaiset asiat niissä koetaan tärkeäksi. Työntekijät uskovat, että isokset odottavat iltaohjelmilta mahdollisuutta olla esillä ja “loistaa”, sillä se on Kangasalan iltaohjelmaperinteen kautta tullut isosille mallina. Yleisesti tämä koettiin tarpeeksi, jota kokemus “vähäisestä määrästä hyviä sketsejä” viestittää. Monelle esiintyminen on ollut merkittävä syy lähteä isoseks, ja voi jatkosakin toimia houkuttimena isostoimintaan. Isosten välinen hyvä energia tarttuu helposti leiriläisiin. Iltaohjelman perimmäinen tarkoitus ei työntekijöiden yhteisymmärryksen mukaan kuitenkaan tule olla isosten “tähtihetki”, sillä se voi myös puolestaan saada introvertimpia isosia jäämään pois toiminnasta. Tasapaino on siis tärkeää myös isosten kannalta.

Kangasalan seurakunnan työntekijät toivovat iltaohjelmilta “koko leirin yhteisiä juttuja”, jotka kaikki leirillä olevat kokevat kivaksi. Sen saavuttamiseksi on tärkeää, että otetaan huomioon kunkin yksilön tarpeet. Esimerkiksi jonkun, jota ahdistaa olla esillä, ei tarvitse olla esillä, mutta innokkaille vapaaehtoisille annetaan mahdollisuuksia osallistua. Samoin täytyy huomioida ryhmän tarpeet; rippikoulu-ryhmää tulee havainnoida sen mukaan, mistä he innostuvat. Kilpailuista innostuvalle porukalle on hyvä järjestää kilpailuja, ja sketseille nauravalle ryhmälle esitetään sketsejä.

Iltaohjelmissa työntekijöiden mielestä tärkeää on, että ensiksi tutustutaan ja ryhmäydytään, ja yhteyttä syvennetään ennen kuin myöhemmin järjestetään yhdessä tehtävää ja osallistavaa ohjelmaa. Toisaalta leiriläisten osallistumiseen tulee leirin alusta asti antaa mahdollisuuksia ja rohkaisua, sillä kesken leirin on vaikea saada isosvetoisiin iltaohjelmiin tottunutta ryhmää heittäytymään itse. Iltaohjelmamateriaalin ohjeistuksissa alku-, keski-, ja loppuvaiheen ohjelmiin jako koettiin kesän pilottimateriaalissa toimivana ja tarkoituksenmukaisena, ja sille nähdään vahvat perusteet myös lopullisessa materiaalissa. Se jäsentää isosten

toimintaa ja edesauttaa ryhmäytymistä ja turvallisuuden toteutumista, kun tulee vähemmän tilanteita, että esimerkiksi alkuleiristä ohjataan ohjelmia, jotka harvoin toimivat alkuleiristä. Myös ohjelmien aiheissa oli työntekijöiden mielestä hyvin huomioitu nykyaikaisuus ja arvomaailma; esimerkiksi väkivallalle naureskelevat sketsit on poistettu materiaalista. Isosille on tärkeää informoida ja heidän kanssaan keskustella, mitä aiheita iltaohjelmiin on hyvä sisällyttää ja miksi iltaohjelmia uudistetaan. Heissä on kuluvana kesänä näkynyt monella leirillä vahvaa muutosvastarintaa, mutta toisaalta myös muutosavoimuutta. Tätä keskustelua tullaan työntekijöiden toimesta käymään isostoimintaan perehdyttämisen vaiheessa, kun valmis iltaohjelmamateriaalimme saadaan laajemmin käyttöön Kangasalan seurakunnan nuoriso- ja rippikoulutyöhön.

Pilottimateriaalissa olleista ohjeistuksista saimme palautekyselyssä kovin toisistaan eriäviä mielipiteitä, joten halusimme kuulla kootusti työntekijöiden mielipiteitä aiheesta. Halutaanko, että materiaali helpottaa isosten työskentelyä siihen pisteeseen asti, että leikkien ja hengellisten näytelmien tarkoitus tai sanoma kerrotaan etukäteen, vai onko materiaali enemmän pohdintojen herättelijä; työkalu oman uskon ymmärryksen ja ryhmänjohtamisen kehittämiseen? Työntekijöiden näkemysten pohjalta arvioimme hyödylliseksi jonkinlaisen perustelun ohjelmien toimivuudelle tietyissä leirin ryhmäytymisen vaiheissa, jotta niiden tavoitteet ovat selkeitä ja meidän työskentelymme mahdollisimman läpinäkyvää. Tämä toivottavasti lisää isosten sisäistä motivaatiota toimia ohjeistuksiemme mukaisesti. Työntekijät eivät aina leireillä ehdi mukaan isosten suunnitteluhetkiin, joten on paljon isosporukasta kiinni, millaista osaamista heillä on esimerkiksi hengellisten näytelmien sanoman ymmärtämiseen tai ryhmän ryhmäytymisenvaiheen arviointiin. Joillakin leireillä on monta kokemusta isosta, jolloin työntekijää ei välttämättä edes tarvita kuin tarkistamaan suunnitelma illan kululle, mutta joillain leireillä on paljon ensikertalaisia isosina. Työntekijöiden tulisi järjestää suunnitteluun osallistumiselle mahdollisuuksien mukaan aikaa, mutta iltaohjelmamateriaalilla on tässä työyhteisön mielestä tärkeä isosten ja työntekijöiden työtä helpottava asema.

Saimme hyvää palautetta työntekijöiden rippikoulukesän reflektointipäivässä ohjaamastamme työskentelystä. Työntekijät kiittelivät, että olimme ammatillisia ja

selkeitä, ja opiskelujen ja opinnäytetyön tuoma asiantuntemus ja ajassa kiinni oleminen näkyivät esityksessämme ja keskustelun ohjauksessa.

7 POHDINTA

7.1 Prosessin pohdinta

Opinnäytetyöprosessissamme on ollut useita iltaohjelmamateriaalin käyttäjiä osallistavia vaiheita, jotka ovat tärkeitä sen työelämälähtöisyyden ja hyödyttävyyden kannalta. Olemme läpi prosessin kuulleet jatkuvasti yhteyshenkilöidemme mielipiteitä, ja jo aivan toteutusvaiheen alussa otimme myös isoset ja yhden rippikouluryhmän mukaan materiaalin suunnitteluun. Heiltä saatujen toiveiden ja lähdeaineistojemme tietopohjan avulla loimme pilottimateriaalin, joka otettiin käyttöön kaikilla Kangasalan seurakunnan kesän 2021 rippikoululeireillä. Materiaalin käyttökokemuksista keräsimme palautetta leirien isosilta ja ohjaajilta. Palaute viesti pääasiallisesta onnistumisestamme turvallisuuden suhteen, mutta antoi myös joitakin kehityskohteita lopullista materiaalia varten. Niitä halusimme vielä erityisesti työstää seurakunnan työntekijöiden kanssa, joten osallistuimme heidän rippikoulukesänsä reflektointipäivään. Päivässä ohjasimme ammatillista keskustelua palautteen pohjalta tekemistämme huomioista. Palautekyselyn ja reflektointipäivän annin perusteella muokkasimme lopullisen iltaohjelmamateriaalin syksyn 2021 aikana, ja se otettiin käyttöön vuoden 2022 ensimmäisestä rippikoululeiristä alkaen tammikuussa. Kaikkiaan prosessin eri vaiheissa olemme kuulleet yhteensä arviolta sadan eri työntekijän, isosen ja rippikoululaisen toiveita ja mielipiteitä iltaohjelmamateriaalia koskien.

Opinnäytetyöprosessimme alkoi reilu vuosi sitten ideoinnilla. Ajallisesti suhteellisen pitkä työskentely mahdollisti luontevan kohdeyleisön kuulemisen monissa eri vaiheissa, ja antoi aikaa perehtyä lähdemateriaaleihin ja arvioida työskentelyämme. Prosessi on sujunut suunnitellusti. Lopputuotoksena valmistunut

iltaohjelmamateriaali vastaa tämänhetkisen tietopohjamme mukaan sille asettamiimme tavoitteisiin. Lopullisen materiaalin käyttöönotto ja useamman leirin käyttökokemukset olisivat tämän vahvistamiseksi ratkaisevaa kuultavaa. Uskomme kuitenkin materiaalitamme olevan moneksi tulevaksi vuodeksi hyötyä ja iloa Kangasalan rippikoululeireille. Yhteyshenkilömme ovat osoittaneet tyytyväisyytensä iltaohjelmamateriaaliin ja opinnäytetyömme kirjallisiin raportteihin jokaisessa opinnäytetyöprosessin osasuorituksessa.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tukea turvallisuuden toteutumista Kangasalan seurakunnan rippikoululeireillä paneutuen leirin isosvetoisiin ohjelmaosuuksiin eli iltaohjelmiin. Jotkin aiemman iltaohjelmamateriaalin aktiviteetit sekä rippikouluperinteenä vuodesta toiseen toistuvat sketsit ja leikit saattavat olla kyseenalaisia ja turvallisuuteen negatiivisesti vaikuttavia aktiviteetteja. Materiaalimme toivottavasti minimoi turvattomuuden kokemuksia kaikilla turvallisuuden osa-alueilla, ja haastaa myös sekä isosia että työntekijöitä pohtimaan erilaisten aktiviteettien mielekkyyttä ja tavoitteita. Tämä auttaisi rippikoulujen kehittämisessä ja turvallisten seurakuntakokemusten muodostumisessa. Palautekyselyn perusteella jo pilottimateriaalimme on onnistunut hyvin tukemaan turvallisuuden toteutumista iltaohjelmissa, ja lopullisessa materiaalissa palautekyselyn esiintuomat epäkohdat tai kyseenalaiset ohjelmat on muokattu tai poistettu. Uskomme turvallisuuden toteutumiselle asettamamme tavoitteen opinnäytetyössämme siis toteutuneen.

7.2 Eettiset näkökohdat ja luotettavuus

Ennen opinnäytetyön toteutusta lähetimme tutkimuslupahakemuksen Kangasalan seurakunnalle, jonka virkaa sijaistava kirkkoherra Markku Viitala hyväksyi 18.5.2021. Tutkimusluvassa toimme ilmi kyselyn tarkoitukseen, tietosuojan ja aineiston säilyttämiseen liittyviä seikkoja. Kysely toteutettiin anonyymisti, eikä siinä kerätty mitään sellaisia tunnistetietoja, joilla vastaaja olisi identifioitavissa. Vastaaminen oli myös vapaaehtoista. Vastaukset tallentuivat salasanalla suojatun Webropol-tunnuksen taakse. Diakonia-ammattikorkeakoululla on lisenssi Webropol-työkaluun. Kaikissa isosia, rippikoululaisia ja työntekijöitä osallistavissa työskentelyissä ja kyselyssä olemme informoineet selvästi, mihin

tarkoitukseen heiltä saamiamme vastauksia ja ajatuksia käytetään. Kyselyllä tuotettu tieto on ollut vain tutkijoina meidän käsissämme sekä opinnäytetyömme ohjaavien työntekijöiden nähtävissä.

Kyselytutkimuksen etuja ovat laajan tutkimusaineiston kerääminen sekä se, että kysely mahdollistaa monen kysymyksen esittämisen tiiviisti. Sen lisäksi kyselytutkimus on tehokas tapa kerätä tietoa, sillä se säästää aikaa ja vaivaa. Tutkijat eivät myöskään läsnäolollaan vaikuta vastauksiin. Mahdollisia haittoja ovat kysymysten väärinymmärtäminen, ja vastaajien välinpitämätön suhtautuminen kyselyyn, ja siten vastausten epäluotettavuus. (Valli, 2018.) Edellä kuvatut edut ohjasivat valintaamme; halusimme mahdollisimman laajan katsauksen isosten ja työntekijöiden kokemuksiin pilottimateriaalista. Myös tehokkuus ja käytännön syyt olivat merkittävä syy valita menetelmäksi kysely. Mahdolliset haittapuolet olivat tiedossamme tätä valintaa tehdessämme, ja ne myös joissain määrin realisoituivat kyselyssämme. Yhden kysymyksen vastauksissa väärinymmärtäminen on ilmeinen syy vastausten hajontaan. Etenkin joissain avoimissa kysymyksissä vastauksiin ei ole joko panostettu, tai ne selvästi heijastavat vastaajan asennetta iltaohjelmamateriaalin uudistamista kohtaan sen sijaan, että ne keskittyisivät arvioimaan pilottimateriaalin toimivuutta. Avoimien kysymyksien vaarana on usein ylimalkaisesti, epätarkasti tai kysymyksen vierestä annetut vastaukset (Valli, 2018).

Kyselylomake tutkimusmenetelmänä mahdollistaa huolellisen kyselyn valmistelun. Tärkeää kysymyksissä ovat yksiselitteiset sanamuodot ja se, etteivät ne johdattele vastauksia. (Valli, 2018.) Kysymysten valmisteluun näimme paljon vaivaa juuri näiden näkökulmien toteutumiseksi. Kysyimme niihin palautetta opinnäytetyön ohjauksessa ohjaavalta opettajaltamme, työelämän yhteyshenkilöiltämme, ja suunnitelman esittelyvaiheessa suunnitelmaamme opponoiilta kanssaopiskeliijoiltamme. Heiltä saamamme palautteen ja ehdotusten pohjalta kysymykset muotoutuivat lopulliseen muotoonsa. Monta näkökulmaa kysymysten laadinnassa ei silti poissulje sen mahdollisuutta, että vastaajat ovat voineet kokea kysymykset monitulkintaisina tai johdattelevina. Vehkalahden (2014) mukaan kyselytutkimuksissa on myös aina tulkinnan varaa, sillä sen luotettavuuteen ja laatuun vaikuttavat monet eri asiat. Kysymysten tarkka laadinta on kuitenkin tärkeää, jotta

kyselyn vastaukset vastaavat siihen, mitä sillä haluttiinkin mitata. (Vehkalahti, 2014, s. 42.)

Vastaamismotivaatioon vaikuttavat muun muassa kyselyn tulosten merkitys vastaajalle itselleen, kyselyn pituus sekä vastaajien ikä. Aikuiselle vastaajalle maksimipituutena kyselylle suositellaan viittä sivua. (Valli, 2018.) Isosista nuorimmat ovat 15-vuotiaita, ja isosille kysely oli kahden sivun mittainen. Työntekijöille oli lisäksi yksi heille suunnattu kyselysivu. Kysely oli luotu suhteellisen tiiviiksi vastaamismotivaation säilymiseksi. Kyselyn tulosten hyödyntäminen tulevan lopullisen iltaohjelmamateriaalin työstämiseen oli selkeästi tuotu esiin kyselyn alussa, joten kyselyn hyöty isosille ja työntekijöille oli nähdäksemme ilmeinen. Kuitenkin, jos isonen esimerkiksi tietää, ettei enää tulevana vuonna ole isosena, voi tämä motivaatiotekijä olla ollut vähäinen.

Käyttämämme lähdeaineistot ovat mielestämme aiheemme huomioon ottaen todella relevantteja ja luotettavuutta lisääviä. Etenkin Kirkkohallituksen asiakirjat koskien rippikoulua, isostoimintaa ja turvallista seurakuntatoimintaa ovat paitsi rippikoulutoimintaa velvoittavia, myös erittäin ajankohtaisia. Aineistoihin perehtyminen hyödytti etenkin tätä työtä, mutta myös ammatillista kasvuamme.

7.3 Ammatillinen kasvu

Nuorisotyönohjaaja ohjaa nuorten ryhmiä, ja rippikoulutyössä esimerkiksi kouluttaa isosia tehtäviinsä. Tärkeää kaikessa kirkon kasvatustyössä on turvata ja mahdollistaa kasvurauha. Fyysinen, henkinen ja hengellinen kasvu vaativat tukea. (Kirkkohallitus, 2020, s. 6–9.) Turvallisuuden eri osa-alueiden ja niihin niin positiivisesti kuin negatiivisestikin vaikuttavien asioiden tiedostaminen ja tunnistaminen on tärkeää ammatillista osaamista tulevana kirkon kasvatuksen ammattilaisena.

Kirkon kasvatuksen barometrissa 2020 nuorisotyönohjaajien keskeiseksi osaamisalueeksi koettiin leirityö (Surakka ym., 2020, s. 39). Moni nuorisotyönohjaaja kokee sen jopa kaikkein tärkeimpänä kirkon kasvatuksen työmuotona (Ritokoski & Porkka, 2021). Rippikoululeireillä nuorisotyönohjaaja toimii usein

turvallisuusvastaavana, ja tämä opinnäytetyö on antanut siihen erinomaiset valmiudet. Samat asiat ovat tärkeitä huomioitavia myös muussa seurakunnan toiminnassa ja sosiaalialalla toimiessa.

Turvallisuuden toteutuminen edistää myös sosionomin kompetensseihin (Sosiaalialan AMK-verkosto, i.a.) kuuluvia ihmisarvon ja tasa-arvon toteutumista. Eettinen toiminnan perustelu, osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen ja ulkopuolisuuden ehkäisy ovat myös sosiaalialan ammattilaisen osausedellytyksiä (Sosiaalialan AMK-verkosto, i.a.). Opinnäytetyötä tehdessä kertynyt tietopohjamme turvallisuudesta auttaa perustelemaan toimintamalleja, ja turvallisuuden toteutuminen tukee myös ulkopuolisuuden ehkäisyn ja hyvinvoinnin edistämisen toteutumista. Turvallisuuden toteutuminen rippikoulussa vaikuttaa varmasti myös evankeliumin vastaanottamiseen. Rippikoulussa opetetaan, että jokainen on arvokas kokonaisvaltaisesti omana itsenään (Malkavaara, 2021). Jos nuorelle tulee kokemus, ettei minua hyväksytä omana itsenäni ja ei ole vapaa olo, kuten Jeesus julistaa vapautusta, on se mielestämme hyvin ongelmallinen tilanne. Tästäkin syystä halusimme olla mukana kehittämässä turvallista ilmapiiriä rippikouluissa.

Kirkon nuorisotyönohjaajalta edellytetään kehittämisosaamista ja uuden innovoimista. Tässä kehittämistoiminnassa on tärkeää yhdessä nuorten kanssa kehittää toimintaa. (Kirkkohallitus, 2020, s. 6–9.) Tästä syystä opinnäytetyössämme tärkeäksi tekijäksi valikoitui nuorten kuuleminen prosessin eri vaiheissa. Kokemus nuorten kanssa yhdessä tehdystä kehittämistoiminnasta jo opintojen aikana motivoi varmasti toimimaan samoin myös työelämässä. Kehittämistoimintaan liittyen myös verkosto-osaaminen on kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaamista (Kirkkohallitus, 2020, s. 19–20). Kirkkohallituksen julkaisu on suunnattu seurakuntien työntekijöille, joten verkostot tarkoittavat luonnollisesti seurakunnan ulkopuolisia toimijoita. Me emme kuitenkaan vielä ole seurakunnissa töissä, joten seurakunnan ja sen työntekijöiden kanssa tehtävä yhteistyö on myös verkostotoimintaa ja edellyttää samanlaista osaamista, jota ydinosaamiskuvauksissa tarkoitetaan. Uskomme siis verkostojen kanssa toimimisen luonnistuvan seurakunnissa toimiesamme.

Iltaohjelmamateriaali on suoraan tulevina kirkon nuorisotyönohjaajina hyödynnettävissämme oleva apuväline. Voimme ottaa sen käyttöön isosten perehdyttämisessä tehtäviinsä ja rippikoulutyöhön isosten käytettäväksi materiaaliksi. Tämä tukee turvallisuuden toteutumista tulevissa työtehtävissämme. Opas on myös Theseuksesta julkisesti saatavilla, joten se hyödyttää toivottavasti Kangasalan ja meidän tulevien työpaikkojemme lisäksi muitakin seurakuntia ja aiheesta kiinnostuneita. Materiaalista löytyvät leikit ja sketsit ovat hengellisiä aiheita lukuun ottamatta käytettävissä myös sosiaalialan tehtävissä.

Materiaalin tekemisessä olemme hyödyntäneet tutkintomme opintojaksoilla oppimaamme, mutta se on luonnollisesti syventänyt tietojamme aiheen tiimoilta. Turvallisuus on aiheena siinä mielessä mainio, että se nivoutuu oikeastaan kaikkeen toimintaan, ja se tulee jatkuvasti huomioida. Työstä saamamme hyödyt ammatilliseen osaamiseen tulevat siis aivan jokapäiväiseen käyttöön. Opinnäytetyö on entisestään korostanut meille turvallisuuden tärkeyttä leirityössä ja nuortentoinnin arjessa. Nuoruus elämänvaiheena ja leirityön intensiivisyys luovat turvallisuuden toteutumiselle erityisen vahvat perusteet, ja se tulee huomioida aivan jokaisessa leirin aktiviteetissa.

Opinnäytetyö on meidän kummankin tähänastisesti pitkäjänteisin työ, niin laajuudeltaan kuin ajalliselta panokseltamme. Prosessi on opettanut pitkäjänteisen työn edellytyksiä, kuten aikataulutusta, huolellista suunnittelua, muutoksiin varautumista ja tarvittaessa reagoimista ja yhteistyötaitoja. Nämä ovat yleishyödyllisiä taitoja työelämää ajatellen.

7.4 Jatkokehitysehdotukset

Lopullisen iltaohjelmamateriaalin toimivuudesta olisi mielenkiintoista kuulla, kun se on ollut käytössä. Vuoden 2022 rippikoulujen ollessa ohi voisi toteuttaa jälleen kyselyn, jossa turvallisuuden toteutumista iltaohjelmissa arvioidaan. Millaisia vaikutuksia nähdään, kun materiaalia saadaan laajemmin perehdytettyä isosille ja tulee uusia isosikäluokkia, joilla ei ole tietoa aiemmasta iltaohjelmamateriaalista? Vakiinnuttaako materiaali asemaansa, ja soveltuuko se seurakuntien toimintaan

vielä vuosikymmenenkin päästä, vai kaipaako Kangasalan seurakunta silloin jälleen uutta opinnäytetyötä päivittämään materiaalia?

Kyselyn palautteissa mainittiin muutamia aiheita, jotka eivät suoraan vastaa iltaohjelmamateriaalin tarkoitukseen, mutta joita olisi hyödyllistä varmasti myös kehittää. Eräs työntekijä kaipasi selkeyttä iltaohjelmien musiikkiosuuksiin. Tämä nousi puheenaiheeksi myös työntekijöiden rippikoulukesän reflektointipäivässä ohjaamassamme työskentelyssä. Yhteislaulut ovat leikkien ja sketsien ohella perinteisesti osa iltaohjelmatilanteita, mutta niille on olemassa omat laulukirjansa, eivätkä ne siten kuuluneet meidän työmme rajaukseen. Palautteessa todettiin, että soittotaitoiset isoset käyttivät yhteislaulutilaisuuksia omien taitojensa esiintuomiseen, eikä säästys siten enää palvellut yhteislaulua. Laulut oli myös osittain valikoitu vain sen mukaan, että niissä musiikillinen osaaminen pääsee mahdollisimman hyvin oikeuksiinsa. Kangasalan lukiossa on musiikkilinja, millä lienee yhteys isosten musiikillisille esiintymistarpeille. Yhteislaulut eivät kuitenkaan ole yksilöiden esiintymistilanteita, joten isosille voisi olla hyödyllistä kouluttaa yhteislaulutilaisuuksien tarkoitusta.

Palautteissa myös toivottiin ohjeita siihen, miten luodaan mielenkiintoinen rooli-hahmo sketsiä varten. Millaiset rekvisiitat ovat hyviä ja millä keinoilla käsikirjoituksesta löytyvään vuorosanaan saadaan tunnetta ja persoonaa? Tähän emme myöskään voineet materiaalissamme antaa vastauksia, sillä näkökulmamme oli turvallisuudessa, ja esiintymistaitojen opastaminen on aiheena jälleen kenties omaa koulutustansa tai opastansa vaativa osa-alue. Saattaisivatko epäselvyydet johtua siitä, että koronapandemian vuoksi isostoimintaa ei olla totutulla tavalla saatu toteutettua? Kangasalla nimittäin on oman kokemuksemme mukaan laadukas perehdytys isosille, ja kumpikin edellä mainituista aiheista on ainakin aiemmin tullut sen puitteissa käsitellyksi. Isosia kouluttaessa on kenties hyvä myös jatkossa huomioida uusi iltaohjelmamateriaali ja sen tavoitteet. Vaikkei isoset tuskin tule koskaan lukemaan opinnäytetyötämme, voisivat työntekijät siihen ja sen lähdeaineistoihin pohjautuen avata isosille uuden materiaalin tavoitteita ja turvallisuuden huomioimisen hyötyjä.

LÄHTEET

- Aalto, M., Saarainen, P., Pohjalainen-Vinko, T. (2004). *Työntekijän ja työn tekemisen rajat*. Teoksessa Aaltonen, H., Pruuki, L. & Saarainen, P. (toim.), Rippikoulun käsikirja (s. 227–232). Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Ahonen, J. (2004). *Yhdessä asetetut rajat*. Teoksessa Aaltonen, H., Pruuki, L. & Saarainen, P. (toim.), Rippikoulun käsikirja (s. 167–175). Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Ertman, K. (2009). *Yksi osa elämää – Seksuaalikasvatuksen haasteellisuus ja ihanuus rippikoulussa*. Teoksessa Innanen, T. & Niemelä, K. (toim.), Rippikoulun todellisuus (s. 139–209). Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 107.
- Helkama, K., Myllyniemi, R., Liebkind, K., Ruusuvuori, J., Lönnqvist, J-E., Hankonen, N., Renvik, T. A., Lipponen, J. (2020). *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Edita.
- Helminen, J. (toim.). (2020). *Näkökulmia osallistavaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan*. Diakonia-ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 5. (Diak Työelämä 18). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-348-3>
- Hämäläinen, R. (2009). *Havainnointitutkimus rippikoulun iltaohjelmasta: puujalkojen kaatopaikka vai tärkeä oppimistilanne?*. Teoksessa Innanen, T. & Niemelä, K. (toim.), Rippikoulun todellisuus (s. 91–111). Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 107.
- Jolkkonen, J. (2004). *Rippikoulu ja konfirmaatio luterilaisen kasteteologian näkökulmasta*. Teoksessa Aaltonen, H., Pruuki, L. & Saarainen, P. (toim.), Rippikoulun käsikirja (s. 9–34). Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Kangasalan seurakunta (i.a.). Rippikoulu. Luettu 9.9.2021 <https://www.kangasalanseurakunta.fi/tule-mukaan/rippikoulu>
- Kangasalan seurakunta (2021). *Rippikoulun paikallissuunnitelma 2022*.
- Kauppinen, E., Kiilakoski, T., Lahtinen, J. (2020). *Nuorisotyötä koronan aikaan*. Luettu 11.12.2021. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma67>

- Kettunen, S. (2009). *Onnistu projektissa*. Helsinki: WSOY.
- Kirkkohallitus (2012). *Saavu – kirkon saavutettavuusohjelma* (Suomen ev.-lut. kirkon julkaisu). <https://evl.fi/documents/1327140/39227522/Kirkkon+saavutettavuusohjelma.pdf/6179e385-77b4-3382-3cd1-710651ae36c1?t=1533797187000>
- Kirkkohallitus (2016). *Isoja ihmeitä – Isostoiminnan linjaus 2016* (Suomen ev.-lut. kirkon julkaisu 43). [https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Isoja+ihmeitä+-+Isostoiminnan+linjaus+2016/2f33ba1b-73cf-5d5e-abba-dea671c432ef](https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Isoja+ihmeita+-+Isostoiminnan+linjaus+2016/2f33ba1b-73cf-5d5e-abba-dea671c432ef)
- Kirkkohallitus (2017). *Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017* (Suomen ev.-lut. kirkon julkaisu 60). <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Suuri+Ihme+-+Rippikoulusuunnitelma+2017.pdf/758d0926-f7b9-3e63-bc2b-93ffaab30f90?t=1549006812000>
- Kirkkohallitus (2019). *Turvallinen seurakunta* (Suomen ev.-lut. kirkon julkaisu 79). Kirkkohallitus. <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Turvallinen+seurakunta+-ohjeistus.pdf/d7914fda-53ac-7c79-a85f-c7d6768c7776?t=1554885485000>
- Kirkkohallitus (2020). *Nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvaus*. Saatavilla <https://evl.fi/documents/1327140/43561565/Nuorisoty%C3%B6nohjaajan+ydinosaamiskuvaus+2020.pdf/94ba3786-accb-1346-dbaa-5c189ec753ba?t=1604575072434>
- Kirkkohallitus (2021). *Että kukaan ei jää yksin*. (Suomen ev.-lut. kirkon julkaisu XX). Kirkkohallitus. https://evl.fi/documents/1327140/39461555/ETTA_KUKAAN_EI_JAA_YKSIN_Ulko-puolisuudenEhkaisynSuuntaviivat.pdf/81628a60-b999-e152-fcdb-9fa39fc184cf?t=1611669889289
- Kivelä, M. & Kokkonen, J. (2021). *Sateenkaarinuoret seurakunnassa*. Teoksessa Kauppila, H. (toim.), *Kasvu vapauteen*. Kirjapaja.
- Koivuranta, E., Laakkonen, J., Björkstén, T., Tervo, E. (2021). *Katso videot: Sanna Marin opiskelijoille: korona on "ainutlaatuinen kokemus", joka jaetaan yhdessä – Annika Saarikko: "Ymmärrän, että tsemppitoivotukset eivät aina auta"*. Luettu 11.12.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11815957>

- Kokkonen, J. (2016). *Sukupuoli ja yhteisöllisyys rippikoulun rituaaleissa*. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja.
- Kopakkala, A. (2005). *Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen*. Edita Prima Oy
- Köykkä, A. (2005). *Rakkaus, Jumala ja kuolema – ehdotus nuorisotyön teologiaksi*. Teoksessa Paananen, T. & Tuominen, H. (toim.), Nuorisotyön käsikirja. Kirjapaja Oy.
- Köykkä, A. (2014). *Nuorisotyön alkeet ja jatko*. Lasten Keskus ja Kirjapaja.
- Malkavaara, M. (2021). *Kirkon nuorisotyön historia*. Teoksessa Kauppila, H. (toim.), Kasvu vapauteen. Kirjapaja.
- Murch, R. (2002) *IT-projektinhallinta*. IT Press. Helsinki: Edita Prima Oy
- Niemelä, K. (2007). *Rippikoulusta aikuisuuteen. Pitkittäistutkimus rippikoulun merkityksestä ja vaikuttavuudesta*. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 99. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemistö, R. (2004). *Aikuinen nuorten ryhmän ohjaajana*. Teoksessa Aaltonen, H., Pruuki, L. & Saarainen, P. (toim.), Rippikoulun käsikirja (s. 69–102). Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Nind, M. & Hewett, D. (2014). *Voimauttava vuorovaikutus. Opas toimintatavan käyttöön*. Kehitysvammaliitto ry.
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. (2014). *Ihmisen psykologinen kehitys*. PS-kustannus.
- Peitso, J. & Nieminen, T. (2018). *Ihme isonen. Isosen vihko*. Perustuu kirjaan Ihme isonen – isostoiminnan kirja. Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.
- Porkka, J. (2005). *Isostoiminnan rikkaus – leirityön tarpeista nuorisokulttuuriksi*. Teoksessa Paananen, T. & Tuominen, H. (toim.), Nuorisotyön käsikirja. Kirjapaja Oy.
- Porkka, J. (2019). *The Young Confirmed Volunteers of The Evangelical Lutheran Church of Finland – Motivation, Religiosity, and Community*. Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/227335/DIAK_tutkimus_2_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Pruuki, L. & Tirri, K. (2004). *Mielekäs oppiminen rippikoulussa*. Teoksessa Aaltonen, H., Pruuki, L. & Saarainen, P. (toim.), Rippikoulun käsikirja (s. 35–56). Gummerrus Kirjapaino Oy.

- Ritokoski, S. & Porkka, J. (2021). *Leiritoiminta – seurakuntien kasvatustoiminnan tärkein muoto*. Teoksessa Kauppila, H. (toim.), Kasvu vapauteen. Kirjapaja.
- Ruuska, K. (2005). *Pidä projekti hallinnassa*. Helsinki: Talentum.
- Ruuskanen, K. (2005). *Turvallinen etäisyys*. Teoksessa Paananen, T. & Tuominen, H. (toim.), Nuorisotyön käsikirja. Kirjapaja Oy.
- Räsänen, A. (2004). *Usko itsenäistyvän nuoren elämässä*. Teoksessa Aaltonen, H., Pruuki, L. & Saarainen, P. (toim.), Rippikoulun käsikirja (s. 103–128). Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Schweitzer, F., Schlag, T., Simojoki, H., Tervo-Niemelä, K., Ilg, W. (2017). *Protestant Adolescents in the Transition towards Adulthood: The Relationship between Confirmation Work, Faith, Church and Volunteerism*. Teoksessa Schweitzer, F., ym. (toim.) Confirmation, Faith, and Volunteerism. A Longitudinal Study on Protestant Adolescents in the Transition towards Adulthood. European Perspectives (s. 12–27). Gütersloher Verlagshaus.
- Selin, A., Maunu, A., Kannussaari, K., Heinonen, L. (2015). *Ryhmäilmiö. Ryhmänohjaajan käsikirja*. Luettu 14.5.2021 http://www.ehyt.fi/sites/default/files/Ryhmailmio_verkko.pdf.
- Sosiaalialan AMK-verkosto (i.a.). *Sosiaalialan tutkinnot ja kompetenssit*. Luettu 9.9.2021 <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/sosiaalialan-stutkinnot-ja-kompetenssit/>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko (2019). *Kysely: Rippikoulu saa nuorilta kiitettävän arvosanan*. Luettu 18.12.2021. <https://evl.fi/uutishuone/tiedotarkisto/-/items/item/28313/Kysely-+Rippikoulu+saa+nuorilta+kiitettavan+arvosanan>
- Surakka, J., Porkka, J., Valtonen, M. (2020). *Kasvatustyön asiantuntijuus*. Teoksessa Porkka, J., Valtonen, M. (toim.), Innostava ja kohtaava kasvatusta – Kirkon kasvatuksen barometri 2020 (s. 31–48). Kirkon tutkimuskeskus, Tampere 2020.
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (2020). *Seksuaalinen häirintä*. Luettu 27.2.2021 <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/seksuaalinen-hairinta>
- Toikko, T. & Rantanen T. (2009). *Tutkimuksellinen kehittämistoiminta*.

Saatavilla 2.11.2021 https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Valli, R. (2018). *Aineistonkeruu kyselylomakkeella*. Teoksessa Aarnos, E. (toim.), Ikkunoita tutkimusmetodeihin I – metodin valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. PS-Kustannus.

Vehkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Finn Lectura. Saatavilla <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305021/Kyselytutkimuksen-mittarit-ja-menetelmat-2019-Vehkalahti.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Virtanen, P. (2000). *Projektityö*. WSOY.

LIITE 1. Palautelomake

Ennakkotietoina kysyimme sukupuolen ja onko aiempaa isoskokemusta.

Asteikko:1–5, täysin eri mieltä – eri mieltä – en osaa sanoa – samaa mieltä – täysin samaa mieltä

Mahdollisuus vastauksen perusteluun annettiin jokaiseen kysymykseen automaattisesti avoimella tekstikentällä.

Emotionaalinen turvallisuus:

Kysymys 1: Koin oloni turvalliseksi iltaohjelmissa.

Kysymys 2: Uskon, että myös muut kokivat olonsa turvalliseksi.

Fyysinen turvallisuus:

Kysymys 1: Iltaohjelmien aikana ei syntynyt fyysisiä vaaratilanteita.

Kysymys 2: Leikeissä ja peleissä oli mahdollisuus kieltäytyä kosketuksesta.

Henkinen turvallisuus:

Kysymys 1: Iltaohjelman aikana koin itseni hyväksytyksi omana itsenäni.

Kysymys 2: Kenenkään kustannuksella ei laskettu leikkiä tai vitsailtu pahantah-
toisesti.

Seksuaalinen turvallisuus:

Kysymys 1: Iltaohjelmissa ei tarkoituksellisesti tuotu esiin heteronormatiivisia* nä-
kökulmia. (*termi selitettiin kyselyssä)

Kysymys 2: Seksuaalisuutta käsittelevät aiheet toteutettiin tyylikkäästi ja ilman
ahdistavaa tunnelmaa.

Hengellinen turvallisuus:

Kysymys 1: Muita uskontoja ja uskomuksia ei käsitelty vähättelevästi tai halven-
tavasti.

Kysymys 2: Kristinuskoa ei tuotu esiin painostavalla tavalla tai ainoana mahdollisena vaihtoehtona.

Sosiaalinen turvallisuus:

Kysymys 1: Leiriläisten osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen.

Kysymys 2: Leiriläisiä osallistettiin luontevasti ja tavoitteellisesti.

Avoimet kysymykset sekä isosille että työntekijöille:

Millaiseksi koit iltaohjelmamateriaalin? Oliko leikkien ja sketsien edellä olleista ohjeistuksista apua?

Ohjelmat oli jaettu alku-, keski-, ja loppuvaiheeseen sopiviin. Millainen vaikutus tällä oli iltaohjelmien suunnitteluun? Olisiko jokin ohjelma sopinut mielestäsi paremmin johonkin toiseen osioon?

Vapaa palaute iltaohjelmamateriaalista.

Lisäksi työntekijöiltä kysyimme:

Miten turvallisuuden keskittyvä iltaohjelmamateriaali vaikutti turvallisuuden huomioimiseen ja rippikoulun kehittämiseen?

Millainen vaikutus uudella iltaohjelmamateriaalilla oli nähdäksesi isosten toimintaan?

Millaisia hetkiä ajattelet iltaohjelmien olleen sellaisille nuorille, jotka eivät välttämättä koe oloaan mukavaksi isossa ryhmässä?

KASETTI

*eli KAngasalan SEurakunnan iltaohjelmapa-
keTTI*

Nimi:

Tervetuloa käyttämään Kasettia! Kasetti on 2020-luvun maailmaan luotu iltahjelmamateriaali, jonka tarkoitus on mahdollisimman hyvin tukea jokaisen rippikoululaisen, isosen ja työntekijän turvallisuuden tunnetta. Tarve uudelle iltahjelmamateriaalille lähti siitä, että edellisen pitkään palvelleen materiaalin leikeistä ja sketseistä monet olivat seurakunnan leireille kovin kyseenalaisia. Leikeissä esimerkiksi saattoi olla sellaisia, joissa joku leiriläinen voi herkästi kokea olonsa epä-mukavaksi tai tulla nolatuksi. Joissain sketseissä puolestaan naurettiin ikävästi joillekin stereotyyppioille. Tämä ei tietenkään sovellu seurakunnan arvoihin eikä luo hyvää ilmapiiriä ripariryhmän keskuuteen.

Leikkejä, pelejä ja sketsejä valitessamme olemme pyrkineet huomioimaan niin fyysisen, henkisen, hengellisen, seksuaalisen, sosiaalisen, kuin myös emotionaalisen turvallisuuden. Tämä vihko ei kuitenkaan yksinään poista kaikkia mielihajahoja tai pieniä vammoja, joita iltahjelmien tiimellyksessä voi sattua. Tämän vihon ohjelmat on valikoitu niin, että ne eivät ainakaan oletusarvoisesti sisällä tällaisia vaaraelementtejä, mutta viime kädessä vastuu ohjelmista on silti leirin ohjaajilla. **Siksi isosten on tärkeää suunnitella ja toteuttaa iltahjelmia tiiviissä yhteistyössä leirin ohjaajien kanssa.** Toivottavasti tämä vihko toimii apuvälineenä turvallisen rippikoulukokemuksen luomiseen, ja herättää keskustelua ja pohdintoja turvallisuuden edistämisestä.

Sen lisäksi toivomme, että ohjelmien uudentaminen helpottaa isosten työskentelyä. Löydät täältä tuttuun tapaan tukuittain sketsejä, leikkejä, pelejä ja henksuja, mutta nyt ne on jaettu leirin alku-, keski-, ja loppuvaiheeseen sopiviin. Tätä ei tule ymmärtää järkkymättömänä lakina, johon ei saisi tehdä poikkeuksia. Oma harkinta ja osaamista saa, ja tulee hyödyntää. Jokaisen osion alussa olemme esitelleet, mihin tämä jako perustuu, ja leikkien ja sketsien alussa löytyy joitain tärppejä, mihin kussakin niistä pyritään. Niitä on hyvä peilata oman leirin ryhmäytymisen vaiheeseen.

Tämän apuvälineen lisäksi netti on pullollaan leikkejä, pelejä ja sketsejä. Emme siis kokeneet tarpeelliseksi tuhlaata painopaperia siihen, että kirjaisimme vihkoon kaikkien tuntemat klassikkohipat ja Pikku-Kalle vitsit. **Jos mielessäsi on jokin hyvä ja turvallinen leikki tai sketsi, jota vihosta ei löydy, niin go for it!** Netistä esimerkiksi leikkipankki.fi ja pompelipedia ovat tutustumisen arvoisia sivustoja.

Tätä materiaalia olemme luoneet yhdessä rippikoulukoordinaattorin ja kasvatuksen työalajohtajan, rippikoulutyöntekijöiden, kesän 2021 isosten ja yhden rippikouluryhmän sekä erääseen nuorteniltaan kanssamme eksyneiden nuorten kanssa. Valtava joukko, joka ansaitsee valtavat kiitokset! Olemme pyrkineet kuuntelemaan mahdollisimman hyvin heidän toiveitaan ja huomioimaan ne tässä materiaalissa. **Rippikoululaisten toiveissa tuli useampaankin kertaan esiin ajatus vain yhteisestä rennosta illanvietosta.** Esimerkiksi nuotion äärellä iltapalan syönti ja musisointi, pihaleikkiturnajaiset tai lautapeli-ilta kannattaa siis ottaa aidosti vaihtoehdoiksi "shown lailla" etenevän iltahjelmiaspektaakkelin rinnalle. Niistä esimerkit löydät tämän matskun lopusta.

Ikimuistoisia ja turvallisia iltahjelmia!

Antti Järvinen ja Joonas Hynninen - Helsingissä syksyllä 2021

Sisällysluettelo

Leirin alkuvaihe

leikit ja pelit	4
sketsit	9
henksut.....	13

Leirin keskivaihe

leikit ja pelit	15
sketsit	20
henksut.....	25

Leirin loppuvaihe

leikit ja pelit	29
sketsit	33
henksut.....	41

Iltaohjelmaesimerkkejä

Esimerkki ryhmätysrasteista, pihapeliturnajaisista, lautapeli-illasta, ja nuotioil- lasta	43
--	----

Leirin alkuvaiheen leikit ja pelit

Tavoitteena tutustuminen nimiin ja kasvoihin. Isoiset ja ohjaajat laittavat itsensä likoon esimerkiksi leiriläisille. Leiriläisten osallistumiselle asetetaan mahdollisimman pieni kynnyks. On myös hyvä ohjata leikkejä ja pelejä, jotka eivät keskity nimien opetteluun, vaan luovat muutoin hyvää ryhmähenkeä.

Jonoskabat

Leiriläiset voidaan jakaa kahteen jonoon tai esimerkiksi isosryhmiin. Leikin vetäjä kertoo jonkin ominaisuuden, minkä mukaan järjestäytytään jonoon mahdollisimman nopeasti. Järjestäytyminen tulee kuitenkin tehdä ilman puhetta. Ominaisuuksia voivat olla esimerkiksi kengän koko pienimmästä suurimpaan, syntymäpäivä tammikuun ensimmäisestä joulukuun viimeiseen, lemmikkien lukumäärä, toisen nimen aakkosjärjestys...

Hedelmäsalaatti

Leikissä tulee tutuksi nimiä, ja erilaisia kiinnostuksen kohteita. Keskellä olija vaihtuu nopeasti, joten tilanne ei ehdi kehittyä jännittäväksi. Jos ei tahdo jakaa itsestään tai ei keksi kiinnostuksen kohdetta, voi aina sanoa pitävänsä hedelmäsalaatista.

Leikkijät ovat ringissä, ja yksi asettuu piirin keskelle. Kullekin ringissä olevalle on selkeästi merkitty paikka, esimerkiksi istutaan tuoleilla. Keskellä oleva kertoo oman nimensä, ja jonkin asian, mistä tykkää. "Olen Antti, ja tykkään mansikoista." Kaikki, jotka tykkäävät mansikoista joutuvat vaihtamaan paikkaa, ja myös ringin keskellä ollut pyrkii pääsemään kehälle. Ilman paikkaa jäänyt asettuu keskelle ja kertoo samaan tapaan nimensä ja asian, josta pitää. Jos keskellä oleva kertoo tykkäävänsä hedelmäsalaatista, täytyy kaikkien vaihtaa paikkaa.

Nimibingo

Leikin aikana kohtaamiset tapahtuvat kahden kesken, ja tilanteet ovat hedelmäsalaatin tapaan hyvin pikaisia. Leikki on yksinkertainen, mutta leikkimielinen bingokisailu tekee siitä mielekkään. Tässä tulee myös mainiosti tutustuttua toinen toisiinsa. Leikkijöille jaetaan esimerkiksi 4x4 bingoruudukko, jossa jokaisessa ruudussa on jokin ei päälle päin näkyvä asia. Esimerkiksi "soittaa jotain soitinta", "on käynyt tänä vuonna Lapissa", "laittaa ananasta pizzaan"... Leikkijät lähtevät kulkemaan tilassa, ja pyrkivät kyselemällä löytämään nimen, joka sopii tiettyyn ruutuun. Leikin vetäjä voi päättää saako bingon perinteisesti neljän suoralla, vai saamalla ruudun täyteen.

Nimiviltti

Leikissä pieni kisailu luo jälleen mielekkyyttä ja tavoitteellisuutta nimien opetteluun. Tämä "joukkueen edustaminen" saattaa kuitenkin olla jo tilanteena jännittävämpi, joten ketään ei ole hyvä pakottaa viltin taakse. Nekin, jotka seuraavat sivusta kuitenkin oppivat myös samalla nimiä.

Leikkijäryhmä jaetaan puoliksi, minkä jälkeä joukkueet asettuvat kahden leikinvetäjän pitelemän viltin molemmin puolin siten, etteivät vastakkaisten joukkueiden jäsenet näe toisiaan. Joukkueet valitsevat aina yhden leikkijän istumaan viltin eteen, kasvot vilttiin päin. Kun molempien joukkueiden leikkijät ovat valmiina viltin edessä, tiputtavat leikinvetäjät viltin, ja valittujen leikkijöiden tulee sanoa vastakkaisen leikkijän nimi mahdollisimman nopeasti. Hitaampi leikkijä siirtyy vastakkaiseen joukkueeseen, ja leikki loppuu, kun toisessa joukkueessa ei ole enää leikkijöitä, tai kun aika loppuu, jolloin voittajajoukkue on se, jolla on puolellaan enemmän leikkijöitä.

Peili & Väri

Leikki toimii hyvin silloin, kun nimet ovat jo jossain määrin tuttuja. Isonen voi toimia ensimmäisenä "peilinä", mikä antaa esimerkkiä leikkijöille siitä, ettei rooli ole vaativa. Usein leikkijöistä ne, joita tuskin

haittaa olla muiden edessä peilinä, myös aktiivisemmin pyrkivät pääsemään peiliksi, mutta myös aremmat leiriläiset pystyvät helposti osallistumaan leikkiin itselleen sopivalla tavalla.

Yksi leikkijöistä seisoo kasvot seinää kohden "peilinä". Muut leikkijät lähtevät lähtöviivalta, ja yrittävät päästä koskemaan peiliä. Leikkijät saavat edetä vain peilin ollessa selkä heihin päin. Peili kääntyy haluamaansa tahtiin leikkijöitä kohden. Jos hän näkee jonkun liikkuvan ja sanoo tämän nimen, joutuu hän palaamaan lähtöpisteeseen. Ensimmäisenä peilin saavuttanut pääsee seuraavan kierroksen peiliksi. Leikki toimii myös niin, että peilin ei tarvitse kääntyillä, vaan hän saa kertoa, minkä värisiä vaatteita omaavat saavat liikkua, ja kuinka monta askelta. Esimerkiksi "Ne, joilla on vaatteissa punaista otavat kaksi askelta."

Tyynyraali

Leikkiä voi myös varioida esimerkiksi siten, että vain toista kättä saa käyttää, tai että toinen joukkue kilpailee istuen ja toinen seisten.

Leikkijät asettuvat rinkiin istumaan vierekkäin, ja heidät jaetaan kahteen joukkueeseen "jako toiseen". Näin ollen joka toinen ringissä istuva kuuluu samaan joukkueeseen. Tämän jälkeen leikinvetäjä jakaa kahdelle vastakkain istuvalle leikkijälle tyyny, joita tulee kuljettaa siten, että se annetaan aina seuraavalle oman joukkueen leikkijälle. Molempien joukkueiden tulee kuljettaa tyynyä samaan suuntaan päämääränä saada toisen ryhmän tyyny kiinni omalla tyynyllä. Saatuaan tyynyn kiinni, joukkue saa yhden pisteen. Leikinvetäjä määrittää pistemäärän, jolla kilpailevat joukkueet voittavat leikin.

Omakuva

Yhden isosen tai työntekijän on hyvä toimia tämän leikin ohjaajana niin, että hän toimii kellottajana, ja tarkkailee, ettei joku esimerkiksi sabotoi tahallaan muiden omakuvia. Kaikkien muiden on

mahdollisuuksien mukaan hyvä olla mukana osallistumassa. Omakuvista saa vaikka hauskan gallerian leirin ajaksi seinälle.

Leiri jaetaan kahteen rinkiin, sisä- ja ulkopiiriin. Toinen ringeistä on piirtäjiä ja toinen toimii malleina. Malleina toimivien edessä on paperi, johon heidän omakuvansa muodostuu. Piirtäjille annetaan kuitenkin aina aikaa vain 10 sekuntia kunkin mallin kohdalla, kunnes piirtäjärinti siirtyy seuraavan mallin kohdalle. Paperi jää mallin eteen ja seuraava piirtäjä jatkaa siitä, mihin edellinen on jäänyt. Kun jokainen piirtäjä on käynyt jokaisen mallin luona, tulisi omakuvien olla jokaisella mallilla valmiina. Piirtäjät ja mallit vaihtavat roolia niin, että jokainen leiriläinen, isonen ja työntekijä saa oman omakuvansa.

Pöntterö

Tämä leikki on hyvä alkuleirin ulkoleikki, sillä se mahdollistaa monenlaisia osallistumisen muotoja: voi etsiä hyvän piilon ja pysytellä visusti siellä, tai voi pyrkiä aktiivisesti juoksemaan kotipesään pelastamaan itseään tai muita. Samalla myös tulee opittua nimiä.

Yksi leikkijöistä on Pöntterö. Hänelle valitaan kotipesä, joka voi olla esimerkiksi lipputanko tai jalkapallo. Pöntterö laskee kolmeen kymmeneen, minkä aikana muut leikkijöistä menevät piiloon. Pöntterön laskettua hän lähtee etsimään muita, ja jonkun nähdessään hänen tulee polttaa tämä menemällä kotipesään sanomaan hänen nimensä. Leikkijät voivat päästä turvaan juoksemalla kotipesään sanomaan "(Oma nimi) Pöntterössä", ennen kuin Pöntterö ehtii polttaa heidät. Myös jo poltetut voi pelastaa sanomalla "Kaikki pelastettu". Tällöin Pöntterö aloittaa laskemisen uudestaan ja muut pääsevät piiloon.

Tutustumissuunnistus

Tämä toimii hyvin, jos iltaohjelma järjestetään esimerkiksi ryhmätyksinä (katso. s.43).

Tilaan on piilotettu numeroituja tutustumiskysymyksiä. Ryhmä etsii kysymyksiä

numerojärjestyksessä. Kun kysymys on löydetty, tulee ryhmä yhdessä kertomaan jokaisen vastauksen kyseiseen kysymyseen leikin vetäjälle. Tämän jälkeen etsitään seuraava kysymys. Esimerkkikysymyksiä:

lempi vuodenaika? paras juttu keväässä? viimeksi katsomasi leffa, sarja tai luettu kirja? lempikarkki? jos olisit eläin, mikä eläin olisit? lempiaine koulussa? kummasta päästä banaani avataan? muumilimu vai smurffilimu? minne matkustaisit? mitä laitat/tilaat pizzaan? Netflix vai Finnkino? popparit vai sipsit? mitä odotat keksästä? paras jäätelömaku? pehmis vai jätskipallo? lempijulkkis? mitä odotat riparilta?

Puhuva kone

Leikkijät jaetaan ryhmiin, joille kullekin annetaan aiheeksi jokin eloton asia tai esine. Esimerkiksi pölynimuri, leivänpaahdin, tuulimylly... Ryhmille annetaan hetki aikaa suunnitella, miten he esittävät sen muille, äänineen kaikkineen. Yhden ryhmän esittäessä muut ryhmät pyrkivät arvaamaan, mistä esineestä on kyse. Esineet on hyvä suunnitella sen mukaan, kuinka suuriin ryhmiin leikkijät jaetaan, jotta jokaiselle riittäisi jokin rooli esineessä.

Kissa pesukoneessa

Leikkijät ovat ringissä ja yksi asettuu keskelle. Tämä pyörii silmät kiinni, osoittaa pysähtyessään jotakuta, ja sanoo jonkin liikkeen. Liike koskee aina osoitettua henkilöä, sekä hänen molemmilla puolillaan seisovia. Liikkeen suorituksen jälkeen keskellä olija saa päättää, kuka suoriutui hitaimmin tai eläytyi vähiten, ja tämä tulee seuraavaksi keskelle pyörimään. Kaikkia liikevaihtoehtoja ei ole pakko ottaa heti mukaan, jotta muistaminen on helpompaa. Niitä voi myös leirin myöhemmissä vaiheissa keksiä leirin inside-vitseistä, toki niin, että ketään ei pilkata. Liikkeet ovat:
Kissa pesukoneessa (*osoitettu pyörittää päätä ja maukuu, ympärillä olevat muodostavat käsillään pesukoneen*)

Elefanti (*osoitettu muodostaa kärsän ja huutaa TUUT, ympärillä olevat muodostavat korvat*)

Katulamppu (*osoitettu seisoo tikkusuorana, ympärillä olevat ovat koiria, jotka pissaavat lamppuun nostamalla jalkaa*)

James bond (*keskellä oleva poseeraa sormistaan tekemällä pistoolilla, vierellä olevat huokaavat ihailien "uu James..."*)

Leivänpaahdin (*keskellä oleva hyppii ylös alas huutaen "bojoing", ympärillä olevat asettavat kädet ympärille paahtimeksi*)

Lännen nopein

Leikissä on hyvä pitää ripeä tahti, jottei pudonneet tylsisty. Leikkiä voi myös niin, että hitain ei tipu vaan tulee keskelle.

Leikkijöistä valitaan yksi vapaaehtoinen piirin keskelle seisomaan. Muut leikkijät asettuvat seisten tämän ympärille rinkiin, noin muutaman metrin etäisyydelle hänestä, myös vierustovereista on hyvä ottaa pieni etäisyys. Tämän jälkeen keskellä oleva osoittaa yhtä leikkijöistä huutaen "PAM!". "Ammuttu" eli henkilö, jota osoitetaan, menee kyykkyy, ja molemmin puolin hänen vierellään olevat yrittävät ampuu toisensa mahdollisimman nopeasti: "PAM!". Hitain tai se, joka toimii "väärällä vuorolla", tippuu pelistä. Keskellä oleva leikkijä voi myös hämätä ja osoittaessaan jotakuta sanookin "Klik!" Jos tähän reagoi selkeästi, tippuu. Kun jäljellä on enää kaksi pelaajaa, otetaan kaksintaisto: Selät vastakkain ja leikinjohtajan lausussa jonkin numeron, otetaan askel eteenpäin, kunnes sanottava numero (esim. 14) sanotaan. Tällöin kaksintaistelijat kääntyvät ja "ampuvat" toisiaan huutaen "PAM!". Nopein voittaa.

Porolaukkakisat

Leikin vetäjä toimii esimerkkinä. Leikkijät ovat poroja, jotka laukkaavat (lyövät käsillä reisiin). Laukkakisojen aikana kuitenkin eteen tulee erilaisia esteitä ja tilanteita, joihin porot reagoivat:

Este (hypätään ilmaan)

Vesieste (hypätään ilmaan ja maahan tullessa huudetaan SPLÄSH!)

Oksa (kyykistytään sen ali)
Mummo katsomossa (katsotaan sivulle, vilkutetaan ja huudetaan "moikka mummo!")
Kivi kengässä (pompitaan yhdellä jalalla)
Turisti (sormilla muodostetaan kamera ja sanotaan "räps räps räps")
Esteitä voi mainita myös useamman peräkkäin, ja vauhtia voi nopeuttaa. Esteitä voi keksiä omiakin.

Ponileikki

Leikki on ripariklassikko ja monien isosten lemppari. Se, että isosilla on hauskaa ei kuitenkaan yksinään ole hyvä peruste leikin vetämiseen. Kannattaa aidosti aistia, onko ryhmä sellainen, joka tykkäisi leikistä vai ei, sillä monesti leikki herättää myös vastustusta. Mautoversio on jo monessa mielessä neutraalimpi vaihtoehto.

"Tuolta he tulevat poneillansa
pienillä pyöreillä poneillansa
Tuolta ne tulevat poneillansa
tänne meille kertomaan:
Vatsa vatsaa vatsaa vasten
kylki kylkeä kylkeä vasten
peppu peppua peppua vasten
tänne meille kertomaan..."

"Tuolta he tulevat mautoillansa
rumilla rämällä mautoillansa
Tuolta he tulevat mautoillansa
tänne meille kertomaan:
veivaa veivaa ikkuna auki
ripusta ripusta Wunderbaumi
popita popita subbari rikki
Sitten he sanovat LOL."

Tunneliturska

Leikki on parhaimmillaan mainio jäänmurtaja. Se on niin typerä, että se naurattaa. Leiriläiset laittavat rajatussa tilassa silmät kiinni. Yksi valitaan olkapäähän koskettamalla tunneliturskaksi, loput ovat turskia. Turskat lähtevät kulkemaan tilassa silmät kiinni hokien rytmiin "turska, turska, turska". Tunneliturska on myös silmät kiinni ja hokee samaan tahtiin "turska, turska, tunneliturska". Tunneliturska on ikään kuin "hippa", jonka kosketuksesta

turska muuttuu tunneliturskaksi. Turskien on siis kuuloaistin avulla väisteltävä tunneliturskaa. Leikki päättyy kaikkien ollessa tunneliturskia.

Supersankarinimet

Leikki on improvisaation keinoja hyödynnettävä. Isosten on hyvä tarkkailla leikkiä erityisen huolellisesti ja pelastaa, jos joku on "jäätymässä".

Leikkijät seisovat piirissä. Kaikki taputtavat rytmissä vuorotellen reisiin ja kädet yhteen. Yksi leikkijöistä aloittaa sanomalla oman "supersankarinimensä" eli mikä tahansa samalla kirjaimella alkava eloton asia + etunimi: "Artisokka-Antti" ja osoittaa jotakuta toista ringissä, joka sanoo samaan tapaan oman supersankarinimensä. Jos mahdollista, nimi tulisi rytmissä (taputusreisiin)Artisokka, (taputus kädet yhteen) Antti (osoitus).

Parsa

Leikki on kuin piilosta, mutta käänteisesti. Yksi leikkijä menee piiloon, kun muut laskevat. Sitä, että muut eivät kurki voi olla vaikea vahtia, joten piiloon menijä voi piiloutua huomaamattomasti jo esimerkiksi edellisen ohjelman aikana. Kun joku löytää piiloutuneen, he jäävät yhdessä samaan piiloon. Leikki päättyy siihen, että lopulta kaikki (tai ainakin suurin osa) on löytänyt samaan piiloon.

Tutustumismuistipeli

Toimii hyvin isosryhmän kokoisissa pienryhmissä. Jokaiselle jaetaan parillinen määrä muistilappuja, esimerkiksi 6. Kukin kirjoittaa lappuihinsa itseään koskevia asioita, 1 kpl/lappu. Niiden on hyvä olla mahdollisimman erilaisia, jottei kahdella leikkijällä ole samaa asiaa. Laput luetaan ääneen, laitetaan nurin päin pöydälle, ja pelataan muistipeliä. Lapuissa ei ole "pareja", sillä jokaisessa lapussa lukee eri asia, joten pisteen saa löytäessään kaksi samalle henkilölle kuuluvaa lappua.

Leirin alkuvaiheen sketsit

Leirin alkupään sketsit ovat hankala taiteen laji: toisaalta vitsien kannattaa olla melko yksinkertaisia, jottei kenellekään tule tunne, että "minä olin tyhmä, kun en tajunnut", mutta toisaalta leiriläisten ymmärrystä ei sovi myöskään aliarvioida. Hauskat roolihahmot herättävät paperilla tylsän käsikirjoituksen henkiin, ja pelaavat tyhmemmätkin punchlainit. Joten hassut kuteet niskaan ja rohkeasti heittäytymään!

Tuhannesti terveisiä

Vanhempi nukkuu. Lapsi tulee herättämään hänet ja kertoo mummilta terveisiä. Vanhempi kiittää terveisistä ja kehottaa lasta nukkumaan. Sama toistuu useita kertoja ja vanhempi alkaa olla kerta kerralta ärtyneempi. Lopulta hän sanoo vihaisena, että terveiset on tullut jo selväksi, ei tarvitse jankata. Lapsi vastaa, että "mutta kun mummi lähetti tuhannesti terveisiä".

Aamupuuro

Lapsi ja vanhempi ovat aamupalapöydässä. Vanhempi ojentaa lapselle puurolautasen (ilman lusikkaa!) ja kehottaa syömään. Lapsi istuu toimettona hetken, kunnes vanhempi hoputtaa: "syöppäs nyt puurosi, ettet myöhästy koulusta." Lapsi vastaa: "En mä voi syödä tätä puuroa." Vanhempi käsittää tämän kiukutteluna ja hoputtaa vain kerta toisensa jälkeen saaden saman vastauksen. Vanhempi voi myös uhkailla kotiaarestilla tms. jos puuro ei pian tule syödyksi. Lopulta vanhempi vastaa lapsen toteamukseen kysymällä "Miksi et voi muka syödä sitä puuroa?". Lapsi kertoo: "No kun sä et antanut mulle lusikka..."

Maaailman nopein taistelulaji

Tämä sketsi etenkin perustuu hauskoihin vaatetuksiin, mitä oudompiin rekvisiittoihin, ja selostajan ja kilpailijoiden heittäytymiseen.

Juontaja/selostaja kertoo, että seuraavaksi on luvassa suurta urheilujuhlan tuntua, kun pääsemme seuraamaan maailman nopeimman taistelulajin MM-finaalia. Hän esittelee kilpailijat, jotka asettuvat kasvot vastakkain seisomaan niin, että yleisö näkee heidät mahdollisimman hyvin. Taistelun alkajaisiksi kilpailijat kumartavat toisiaan kohden, jonka jälkeen toinen vain kaatuu maahan. Selostaja on vaikuttunut taistelun nopeudesta, mutta pyytää hidastusta, jotta voisimme nähdä lajin hienouden ja sen, mitä oikein tapahtui. Kilpailijat kumartavat hieman hitaammin, mutta jälleen vastustaja vain kaatuu maahan. Tämä toistuu muutaman kerran niin, että selostaja pyytää aina vain hitaampaa hidastusta ("kymmenkertainen hidastus"... "satakertainen hidastus"... "saisiko konehuoneesta vielä tuhatkertaisen hidastuksen...?"). Lopulta kumarruksen jälkeen tapahtuukin vaikka ja mitä ennen toisen kilpailijan kaatumista. Voittanut kilpailija voi esimerkiksi piirtää hänelle tussilla viikset, vetää tämän housut nilkkoihin, ottaa selfien tämän kanssa...mitä vain hassua! Tämän kaiken jälkeen voittaja puhalttaa hänet kumoon.

Valheenpaljastin

Yksi näyttelijä esittää valheenpaljastuskonetta. Vanhempi pyytää lapsensa luokseen.

Vanhempi: Katsokaas lapset, mitä minä hankin. Valheenpaljastimen! (lukee ohjekirjaa) "Kone piippaa, jos joku valehtelee"... Kokeillaas toimiiko tämä. Paljonko saitte eilisestä matikan kokeesta?

Lapsi 1: Kympin! (kone piippaa valheen merkiksi)

Lapsi 2: Ysi puoli. (kone piippaa jälleen)

Lapsi 1: No kutonen saatiin... (kone hiljaa)

Vanhempi hieman pettyneenä: Jaahas jaahas. No onko kotityöt tehty?

Lapsi 2: Joo mä sain just imuroituu huoneen. (kone piippaa)

Lapsi 1: Mä vein roskat. (kone piippaa)

Vanhempi: Että kehtaattekin valehdella! Kun minä olin teidän ikäisenne, minä en

ikinä valehdellut vanhemmilleni! (kone piippaa erityisen lujaa)

Vanhemman puoliso tulee kotiin.

Puoliso: Hei kulta! Mikäs tämä on?

Vanhempi ylpeänä: Valheenpaljastin. Eikö olekin hieno? Se piippaa, jos joku valehtelee.

Puoliso: Vai niin... No oletkos ajanut nurmikon?

Vanhempi: Kyllä vain. (kone on hiljaa) Ja siivosin myös autotallin. (kone edelleen hiljaa)

Puoliso: Oi kiitos!

Vanhempi: Ja tein sinulle muuten päivällisen valmiiksi, se on jääkaapissa. (kone hiljaa, puoliso vilkaisee konetta ja on iloinen)

Puoliso: Ihanaa. Minä rakastan sinua!

Vanhempi: Minäkin sinua. (kone piippaa)

Se on loppu nyt!

Pariskunnasta toinen päättää lähteä ulos kavereidensa kanssa ja käskee kumppaninsa sillä aikaa siivota auton, lattian, lakaista pihan jne. ja tämä tekee työtä käskettyä. Hetken kuluttua tulee kuitenkin kumppanin kaveri hakemaan häntä kalastamaan, mutta hän ei voi, kun pitää siivota. Kaveri opettaa tämän sanomaan puolisolleen vastaan ja ottaa rätin, myttää sen ja heittää lattialle huutaen "se on loppu nyt!". Kun hän on oppinut tämän kunnolla, kaveri lähtee ja kertoo odottavansa laiturinokassa kaveriaan. Kun puoliso tulee kotiin ja ihmettelee miksei siellä ole siivottu, kumppani ottaa rätin, myttää sen ja heittää lattialle huutaen "se on loppu nyt!". Puolison kysyessä että "niin mikä on loppu?", kumppani vastaa hiljaa ja arasti "mäntysuopa".

Ooks sä mun äippä?

Aikuinen istuu puiston penkillä ja lukee sanomalehteä, kun pieni lapsi tulee poukkoilemaan ympärille. Pian lapsi kysyy "ooks sä mun äippä?". Aikuinen hämmentyy ja sanoo ei. Lapsi kuitenkin jatkaa häiriköintiä ja kysyy useampaan kertaan saman kysymyksen, saaden aina kielteisen vastauksen. Aikuinen alkaa olla turhautunut

lapsen häiriköintiin, ja kun lapsi kysyy jälleen "ooks sä mun äippä?", aikuinen huokaisee ja vastaa "hyvä on, mä olen sun äippä!". Lapsi katsoo häntä ja toteaa "outoo, sä et kyl yhtään näytä mun äipältä..."

Häämarssi

Vihkipari kävelee käytävää pitkin kohden alttaria, morsian perinteisesti valkoisessa mekossaan ja sulhanen mustassa puvussa. Kirkon penkissä lapsi kysyy vanhemmaltaan: "Miksi tuon naisen mekko on valkoinen?" Vanhempi vastaa: "Koska valkoinen on ilon väri. Tämä on morsiamen elämän yksi iloisimpia päiviä." Lapsi vastaa: "Okei. Miksikäs sitten tuo mies on pukeutunut mustaan?"

Punahilkka

Jatkikset on hyvä aloittaa ensimmäisenä iltana. Vaikka sketsi herättäisi ensimmäisinä iltoina enemmän hämmennystä kuin naurua, voi leirin edetessä iltaohjelman tuttu elementti olla jo helposti muodostunut myös leirin sisäpiirivitsiksi tai -hokemaksiksi.

Punahilkka on menossa isoäidin luo mukanaan kaikki tarpeellinen rekvisiitti. Isoäidin luona – vuoteessa, on isoäidiksi pukeutunut susi. Punahilkka kyselee sudelta kaikki tyypilliset kysymykset: Miksi sinulla on noin iso suu, noin isot silmät, noin pitkä kieli yms. Lopulta juoni uhkaa paljastua.

Vaihtoehtoisia lopetuksia (yksi per ilta):

Punahilkka: Hihii, sinä et ole isoäiti, sinun viiksesi paljastavat sinut.

Susi: Mutta eihän minulla ole viiksiä.

Punahilkka: Ei niin, mutta isoäidillä on.

P: Kielesi paljastaa sinut.

S: Miten niin? Onhan minulla kieli. (Susi venyttää kieltään)

P: Mutta isoäiti puhuikin ruotsia.

P: Hiuksesi paljastavat sinut.

S: Onhan minulla hiukset.

P: Mutta isoäiti olikin Juha Tapio (kalju henkilö voi olla myös vaikka joku leirin työntekijöistä)

P: Silmäsi paljastavat sinut.
S: Onhan minulla silmät.
P: Mutta isoäiti olikin kyklooppi.

P: Poskesi paljastavat sinut.
S: Onhan minulla posket.
P: Mutta isoäiti kertoikin aina ihan posketomia juttuja.

P: Pääsi paljastaa sinut.
S: Onhan minulla pää.
P: Mutta isoäidin kanssa onkin aina päätömän hauskaa.

P: Peukalosi paljastaa sinut.
S: Onhan minulla ihan normaalit peukalot.
P: Mutta isoäiti olikin viherpeukalo.

P: Peukalosi paljastaa sinut.
S: Mehän keskustelimme tästä jo aikaisemmin. Onhan minulla ihan normaalit peukalot. (pyörittelee peukaloa)
P: Mutta isoäidillä olikin peukalo keskellä kämmentä.

Igor

Igorin voi toteuttaa perinteestä poiketen hyvin ilman uhkaavaa tunnelmaa, niin että käskyjä toteuttava agentti on myös vilpittömästi ymmärtänyt käskyt niin kuin ne lopulta toteutetaan. Tämä ei poista sitä, että Igor voi silti olla kauhuissaan. Joskus käytetyt "jauhot suuhun", "katkoa sun kurkun" yms. elintarvikkeita sisältävät versiot on syytä jättää menneisyyteen, sillä hyviä versioita riittää myös ilman ruuan tuhlaamistakin. Myös kaikista väkivaltaisimmat uhkaukset menevät helposti yli.

Kaksi agenttia, joista toinen jahtaa aina toista, ja suorittaa "pomon käskemät uhkaukset" ellei tällä ole antaa pomon pape-reita.

"Pomo käski näyttää, kuka on kuka!"
("Tuossa on Kimmo, tuolla takarivissä Jutta...")

"...Näyttää taivaan merkit!" ("Katsos tuolla näkyy Otava, ja onkos tuo Pikkukarhu...")
"...Näyttää närhenmunat!" (ottaa taskusta kaksi kananmunaa)

"...Näyttää kaapin paikan!" ("Sopisko sun mielestä tonne nurkkaan sellainen lkean...")

"...ojentaa sua!" (korjaa Igorin ryhtiä)

"...päästää sut Päiviltä!" (Igor ensin tullut lavalle Päivi-nimisen henkilön kanssa)

"...sanoa sulle pari painavaa sanaa!" ("elefantti, traktori, siirtolohkare...")

"...tästä saat vielä maksaa!" ("se tekis 1,50€")

"...pistää veisaamaan viimeisen virtes!" (otetaan virsikirjat esiin ja hoilataan)

"...pistää sut pakettiin!" (iso pahvilaatikko)

"...tyrmätä sut!" (Igor ehdottaa jotain, ja Sergei tyrmää)

"...pistää sut kylmäks!" ("täällä on vähän kuuma, käydäänkö ulkona vilvottelemassa?" tms.)

Leirin viimeinen ilta voi olla "kaavan mukainen", mutta jatkikselle voi olla myös hauska kehitellä jonkinlainen päätös. Tähän on ollut vuosien saatossa monenlaisia (improvisoitujakin) lopetuksia. Igorin taskusta voi löytyä esimerkiksi vessapaperirulla, ja lavan ulkopuolelta kuuluu pomon karjaisu "Löytyykö sitä vessapaperia, olen istunut täällä pöntöllä jo viikon!"

Vesivati

Joka ilta samat kaksi isosta kohtaavat toisensa iltaohjelman aikana siten, että isonen kysyy: "Hei, olisiko sinulla vettä?" johon toinen isonen vastaa "Joo.", samalla antaen toiselle isoselle vettä omasta astiastaan. Tämän jälkeen isoset kävelevät pois jättäen hämmentyneet leiriläiset pohtimaan tapahtuneen tarkoitusta. Ensimmäisenä iltana isosilla on kädessään esimerkiksi teelusikat, seuraavana iltana vesilasit, ja astioiden koot kasvavat päivä päivältä suuremmiksi. Viimeisen illan vesivatia varten leiriläiset on hyvä kerätä seuraamaan sketsiä esimerkiksi siten, että olisivat samassa suunnassa, eikä ringissä. Viimeisenä iltana vain toisella isosella on jokin suuri astia (esimerkiksi 10l ämpäri)

kädessään, ja antaa tämän toiselle isoselle tämän kysyessä tuttuun tapaan, että olisiko tällä vettä. Tämän jälkeen isonen heittää "veden" kohti leiriläisiä, mutta veden sijasta ämpäri voikin olla tyhjä, jolloin jatkis perustuu siihen, että leiriläiset luulevat heidän päällensä lentävän vettä. Ämpäri voi olla myös täynnä karkkia, mikä on hauska tapa kiittää leiriläisiä mukavasta viikosta.

Leirin alkuvaiheen henksut

Henksuun keskittymisen ja sen sanoman ymmärtämisen kannalta on hyvä kertoa etukäteen, että seuraava näytelmä on hengellinen näytelmä, ja mitä se tarkoittaa. Henksut voivat sisältää hauskojakin elementtejä, mutta niiden perimmäinen tarkoitus ei ole hauskuuttaa tai viihdyttää. Jotta sanoma menee leiriläisille perille, on isosten hyvä myös yhdessä iltaohjelmaa suunniteltaessa keskustella, minkä te ajattelette olevan henksun sanoma. Sen avuksi kunkin henksun kohdalla on Raamatunkohdat ja oppituntien aiheet, joihin sanoma linkittyy. Monesti henksut on hyvä vielä jälkikäteen avata leiriläisille.

Minä, minä, minä...

Aihe: lähimmäisen rakkaus, Jeesus

Lavalle astelee vuorotellen ihmisiä, jotka hokevat ”Minä, minä, minä, minä...”. Joku rakastaa ulkonäköään, joku rahojaan, joku lihaksiaan. Kun hokijoita on paljon alkavat he tönä toisiaan ja yrittävät saada äänensä kuulumaan muiden joukosta. Lopulta lavalle saapuu Jeesus. Kaikki hiljentyvät, kun Jeesus astelee lavan eteen ja sanoo ”Sinä”.

Raamatunkohta: Matt. 22:36–39

Vesi nousee

Aihe: rukous, Jumala

Tulva on nousemassa. Lavalla seisova tyyppi on hieman hermona, sillä vesi ulottuu jo melkein polviin asti. Hän päättää ruukoilla, että Jumala pelastaisi hänet. Ohi ajaa autoilija, joka tarjoaa tyyppille kyytiä pois tulvan alta. Tyyppi kieltäytyy ja kertoo, että Jumala kyllä pelastaa hänet. Vesi nousee nousemistaan ja tyyppi joutuu nousemaan korkeammalle, ettei aivan kastu. Ohi soutaa veneilijä, joka tarjoaa tyyppille kyytiä turvallisempaan paikkaan. Tyyppi kieltäytyy jälleen ja kertoo Jumalan

kyllä pelastavan hänet. Vesi nousee taas ja nyt se ylettyy jo tyyppin kainaloihin asti. Helikopteri lentää tyyppin luo noukkimaan hänet turvaan, mutta tyyppi kieltäytyy avustaja ja kertoo Jumalan pelastavan hänet. Helikopteri lentäjä yrittää suostutella tyyppiä ottamaan avun vastaan, mutta siitä ei ole hyötyä. Lopulta tyyppi hukkuu. Kuoltuaan tyyppi pääsee taivaaseen ja kysyy Jumalalta miksi Jumala ei pelastanut häntä. Jumala vastaa lähettäneen autoilijan, veneilijän ja helikopterin tyyppiä pelastamaan, mutta hän oli kieltäytynyt avusta.

Raamatunkohta: 1. Joh. 5:14

Taivaan porteilla

Aihe: armo, pelastus

Vanhus pääsee taivaan porteille, jossa häntä vastassa on enkeli. Enkeli kertoo, että taivaassa on tällainen systeemi, että enkeli kyselee kysymyksiä ja vastausten perusteella saa pisteitä. Kun kasassa on sata pistettä, pääsee taivaaseen. Enkeli voi kysyä esimerkiksi ”oletkos käynyt kirkossa?”, ”olitko uskollinen kumppanillesi?”, ”oletko auttanut lähimmäisiäsi?”. Vanhus vastaa jokaisen kysymyksen kohdalla toimineensa esimerkillisesti: hän on käynyt joka sunnuntai kirkossa, ollut aina uskollinen kumppanilleen, ja aina auttanut naapuriaan ja lahjoittanut hyväntekeväisytyteen. Siitä huolimatta enkeli antaa joka vastauksesta vain yhden tai kaksi pistettä. Vanhus tokaisee turhautuneena, että tätä menoahan hän pääsee taivaaseen vain Jumalan armosta. Enkeli vastaa ”nimenomaan” ja opastaa vanhuksen peremmälle.

Raamatunkohta: Room. 10:9

Nurja luomiskertomus

Aihe: luomakunta, toivo

Hämärässä huoneessa pöydällä palaa seitsemän kynttilää ja isonen lukee: Alussa Jumala loi taivaan ja maan. Mutta monien vuosimiljoonien kuluttua oli ihminen lopulta kyllin viisas. Ihminen sanoi: ”Kuka täällä tarvitsee Jumalaa? Minä otan tulevaisuuden omiin käsiini!” Hän otti sen,

ja siitä alkoi maailman seitsemän viimeistä päivää.

Ensimmäisenä päivänä ihminen päätti olla vapaa ja hyvä, pyrkiä kauneuteen ja onneen. Ei enää Jumalan kuvaa, vain ihminen. Ja koska hänen täytyi uskoa johonkin, hän uskoi vapauteen ja onneen, rahaan ja edistykseen, suunnitteluun ja omien kättensä töihin. Sillä turvallisuutensa takeeksi hän oli varustanut maan jalkojensa alla aseita, ohjuksia ja ydinkärjiä. (ensimmäinen kynttilä sammutetaan)

Toisena päivänä kuolivat kalat teollisuusvesistöissä, linnut hyönteisten tuhoksi tarkoitettuun kemialliseen valmisteeseen ja katujen mustiin lyijypilviin, metsien eläimet hukkuvat heleän punaiseen vereen, kalat meren öljyyn ja merenpohjan jätteisiin. (toinen kynttilä sammutetaan)

Kolmantena päivänä kuihtui ruoho maassa ja lehdet puissa, sammal katoilla ja kukat puutarhoissa. Sillä ihminen sääti säät itse ja jakoi sateen niin kuin halusi. Tuli vain pieni virhe mittariin, joka jakoi sateen. Kun ihmiset löysivät virheen, makasivat laivat merien kuivassa uomassa. (kolmas kynttilä sammutetaan)

Neljäntenä päivänä tuhoutui ihmisten enemmistö. Toiset tauteihin, joita ihminen oli viljellyt, sillä yksi oli unohtanut sulkea säiliöt, jotka olivat valmiina seuraavaa sotaa varten. Toisen kuolivat nälkään, koska jotkut olivat kätkeneet viljasäiliöiden avaimen. Ja nyt he kiroivat Jumalan, jonka he ajattelivat olevan heille onnen velkaa. (neljäs kynttilä sammutetaan)

Viidentenä päivänä painoivat eloonjääneet punaista nappia, sillä he tunsivat itsensä uhatuiksi. Tuli verhosi maapallon, vuoret paloivat, meret haihtuivat, ja betonirauniot seisoivat kaupungissa mustina ja sauhusivat. Ja enkelit taivaassa katsoivat, kuinka sininen planeetta muuttui punaiseksi, sitten likaisen ruskeaksi ja lopulta tuhkanharmaaksi. Ja he keskeyttivät laulunsa hetkeksi. (viides kynttilä sammutetaan)

Kuudentena päivänä tuli pimeys. Pöly ja tuhka peittivät auringon, kuun ja tähdet. (kuudes kynttilä sammutetaan)

Seitsemäntenä päivänä oli rauha. Vihdoin Maa oli autio ja tyhjä, ja kuivaan maankuoreen halkeilleiden repeämien ja rotkojen yläpuolella oli vain pimeää. Ja ihmisen henki harhaili haamuna kaaoksen yllä. Mutta syvällä, alhaalla helvetissä, kerrottiin jännittävää tarinaa ihmisestä, joka otti tulevaisuuden omiin käsiinsä, ja nauru kajahti ylös enkelien kuoroihin. (seitsemäs kynttilä sammutetaan)

Raamatunkohta: Jer. 29:11: "Minulla on omat suunnitelmani teitä varten, sanoo Herra. Minun ajatukseni ovat rauhan eivätkä tuhon ajatuksia: minä annan teille tulevaisuuden ja toivon."

Leirin keskivaiheen leikit ja pelit

Leiri toimii enenevissä määrin yhdessä. Tarkoitus saada aikaiseksi sellaista yhteistä positiivista hälinää, joka toimii sopivasti myös energian purkuna. Leikkimielisiä kilpailuja, jotka luovat usein myös mukavaa tsemppihenkeä ryhmään. Myös "nolommat" tai paria vapaaehtoista vaativat ohjelmat toimivat jo paremmin.

Action-Alias

Leiriläiset jaetaan pieniin ryhmiin. Yksi kerrallaan toimii Alias-sanojen selittäjänä. Kun selittäjä saa esimerkiksi viisi sanaa selitettyä tulee ryhmälle suoritettavaksi tehtävä, jonka jälkeen selittäjä vaihtuu. Tehtävät voivat olla: laulakaa yhteen ääneen Ukko Nooa, keksikää 5 asiaa, jotka yhdistävät ryhmänne jäseniä, kertokaa puujalkavitsi jollekin vetäjistä, tehkää Stillkuva jostakin muistamastanne Raamatun tapahtumasta, tehkää yhteensä 50 X-hyppyä, tuokaa huoneesta kolme punaista asiaa...

Action-ristinolla

Leikki toimii hyvin esimerkiksi kahdella kolmen hengen joukkueella, mutta myös yksilöskabana tai isommillakin ryhmillä. Ruudukko voi myös niin ikään olla suurempi. Lattialle tai nurmikolle tehdään suuri 3x3 ruudukko. Aloituspisteestä ruudukkoon on hyvä olla jonkin verran matkaa. Joukkueiden ensimmäiset käyvät asettamassa yksi pelimerkki kerrallaan "ristin" tai "nollan" ruudukkoon. Pelimerkkeinä voivat toimia esimerkiksi eriväriset liivit. Tämän jälkeen palataan jonoon, ja esimerkiksi läpsyllä seuraava joukkuelainen saa käydä asettamassa pelimerkin ruudukkoon. Pelimerkkejä on molemmilla joukkueilla käytössään vain kolme, joten mikäli kumpikaan joukkue ei ensimmäisellä kolmella pelimerkillä saa kolmen suoraa, seuraava pelaaja siirtää ruudukossa jo olevaa pelimerkkiä johonkin vapaaseen ruutuun. Tällöinkin yksi

pelimerkin siirto tarkoittaa yhtä vuoroa, ja pelaaja palaa jonoonsa. Voittajajoukkue on ensin kolmen suoran aikaan saanut joukkue.

Kuuletko kuinka madot yskii –Laululeikki

Etenkin laululeikeissä isosten esimerkillä on paljon merkitystä myös leiriläisten osallistumiseen.

"Kuuletko kuinka madot yskii, köh-köh. (käsien eleillä kuuntelua ja yskimistä) Maahan ne kolon kaivertaa! (toisesta kädestä kolo ja toisella mato)

Ensin ne kääntyy, sitten ne vääntyy (käännyttään ja väännytään koko keholla) – ei niitä näy ollenkaan! (kädet silmien eteen)

Kun ne on poissa on kolo vaan, (kädet levitettynä)

ne tulee takaisin – on kolo paikallaan... yykaakoo!" (leikki voidaan jatkaa alusta nopeammalla temmolla)

Pikku-hai –Laululeikki

Jos leiriläiset innostuvat laululeikeistä, niin esimerkiksi Youtubesta löytyvät Fröbelin palikoiden laulut soveltuvat hyvin, ja ovat joillekin jo ennestään tuttuja. Jos leirillä sattuu olemaan kanttori mukana, niin alan asiantuntijana myös häneltä kannattaa kysyä laululeikeistä.

Pikku-hai tin tin tidintidin, (peukalo ja etusormi muodostavat vauvahain suun, auo ja sulje musiikin tahdissa), siskohai tin tin tidintidin...(peukalo ja etu- ja keskisormi muodostavat siskohain suun)

Velihai tin tin tidintidin... (peukalo ja muut sormet muodostavat velihain suun)

äitihai tin tin tidintidin...(vasen ja oikea kämmen muodostavat äitihain suun)

Isähai tin tin tidintidin (vasen ja oikea käsi muodostavat isähain suun, auo ja sulje musiikin tahdissa)

mummohai tin tin tidintidin...(kädet nyrkissä, kämmenet vastakkain muodostavat mummohain suun)

vaarihai tin tin tidintidin (oikea käsi vasemmalle olkapäälle ja vasen käsi oikealle

olkapäälle. Kyynärpäät yhteen ja erillee musiikin tahdissa)

Diskohai tin tin tidintidin (vapaavalintaisia diskoliikkeitä)

tyttö ui tin tin tidintidin...(rytmikkäästi rintaintiliikkeitä)

Hai ui tin tin tidintidin... (kädet hain eväksi pään päälle)

Tyttö kiljaisee IIIIK!!

tuhma hai tin tin tidintidin (vasemmalla etusormella kevyttä heristelyä)

Ihmismuistipeli

Kaksi leiriläistä pyydetään vapaaehtoisiksi. He toimivat muistipelin pelaajina ja heidät viedään hetkeksi pois tilasta. Sillä välin tilaan jääneet, eli muistipelin "kortit" etsiytyvät pareihin, ja sopivat itselleen jonkin liikkeen ja/tai äänen. Sen on hyvä olla niin erikoinen, ettei monella parilla ole helposti toisiinsa sekoittuva esimerkiksi vilkutus. Myös parit kannattaa rohkaista muodostamaan siten, etteivät kaikki ole pariutuneena helposti arvattavaan parhaaseen kaveriinsa. "Kortit" levittäytyvät ympäri tilaa, ja pelaajat voidaan päästää pelaamaan. Kortit voidaan "kääntää" esimerkiksi koskemalla olkapäähän tai sanomalla nimi, jonka jälkeen valittu henkilö tekee aiemmin parinsa kanssa sopimansa liikkeen/äänen.

Mikä yhdistää...?

Kaksi vapaaehtoista istuvat kasvot muihin päin. Heidän taakseen kirjoitetaan taululle joitain ominaisuuksia esimerkiksi "jalassa Adidaksen verkkarit", "silmälasit", "kuuluu Antin isosryhmään", "Pikkolan koulussa"... Kaikki, joita tämä koskee nousevat ylös ja kahden vapaaehtoisen tulee arvata tämän perusteella, mitä heidän taakseen on kirjoitettu. Tarvittaessa heille voidaan antaa joitain vinkkejä.

Auringonkukka

Mennään piiriin. Leikkijät toistavat leikin ohjaajan sanat ja liikkeet.

-Sain siemenen (otetaan siemen vastaan vetämällä kädet rintaa vasten)

-Kylvin sen maahan (painetaan kädet maata kohti/maahan)

-Satoi vettä (tehdään käsillä sadetta)

-Satoi vettä (toistetaan edellistä)

-Satoi räntää (toistetaan edellistä)

-Satoi lunta (toistetaan edellistä)

-Se kasvoi (tehdään käsillä vartta)

-Ja kasvoi (toistetaan edellistä)

-Ja kasvoi (toistetaan edellistä)

-Mutta mikä siitä tuli? (hypätään toinen jalka eteen ja laitetaan kädet yhteen eteen)

-Auringonkukka, auringonkukka (pyöritään ympyrää ja heilutetaan käsiä sivuilla)

Leikkiä on hauska leikkiä myös eri äänen voimakkuuksilla, tai isosti tai pienesti. Myös eri "tyylit", Elina-sketsin tapaan (katso s.21), ovat hauskoja variaatioita.

Savolainen pesäpallo

Leikkijät jaetaan kahteen jonoon, jotka asettuvat vastakkain etummaisten välin ollessa pari metriä. Toisen jonon ensimmäiselle annetaan pallo ja toinen valmistautuu potkaisemaan. Pallollisen joukkueen kaveri syöttää kuten pesäpallossa. Toisen joukkueen ensimmäinen potkaisee ennen kuin pallo osuu maahan. Jonkun isosen on hyvä "tuomaroida", että syötöt ovat kohtuullisia. Kohtuuttomat syötöt voidaan uusia. Kun pallo on lähtenyt, syöttäjä juoksee sen perään ja potkaisija alkaa juosta omaa jonoaan ympäri. Kun syöttäjä on saanut pallon kiinni, hän juoksee oman jononsa perään ja vierittää pallon joukkueensa jalkojen välistä jonon ensimmäiselle. Kun ensimmäinen on saanut pallon kiinni, loppuu juoksijalta aika. Isonen kirjaa juostut kierrokset. Juoksija menee jonon viimeiseksi ja seuraava potkaisee. Näin kierretään yksi joukkue läpi, jonka jälkeen vaihdetaan joukkueiden rooleja. Voittaja on se joukkue, joka saa eniten juostuja kierroksia.

Evoluutio

Leikin tavoitteena on kehittyä ameebasta ihmiseksi pelaamalla kivi-paperi-sakset pelejä vastaan tulevia samalla tasolla olevia leikkijöitä vastaan. Kaikki aloittavat ameebasta, ja voittamalla pääsee tason

eteenpäin karpäseksi, ja niin edelleen. Jos häviää kivi-paperi-sakset, tippuu tason alaspäin. Saman tasoisen leikkijän tunnistaa seuraavista ääntelyistä ja liikkeistä:

1. Ameeba: tekee rintautiliikkeitä ja hokee matalalla äänellä "ameeeeeeba, ameeeeeba"

2. Kärpänen: sormet tuntosarvina päästelee "bzzzzzzzzz" ääntä

3. Jänis: heiluttelee isoja korviaan eteenpäin pomppien ja hokee "fläpäti fläpäti"

4. Gorilla: kävelee rinta rottingilla ja sanoo "ugh ugh"

5. Ihminen: "voittanut" pelin

Leikistä voi myös (jos peli innosti leiriläisiä) pelata "seurakuntaevoluutiota". Olennaista ohjeistuksissa on kuitenkin välttää viestimästä sitä, että seurakunnassa tai leirillä olisi aidosti olemassa mitään "arvoasteikkoa". Leikin on tarkoitus olla hyväntahtoista "stereotypioille" naureskelua tutun leikin puitteissa.

1. Leiriläinen: kulkee pää painuksissa, kädet taskussa ja hokee "ei kiinnosta, ei jaksa"

2. Isonen: yltiöpositiivisena hymy korvissa hyppelee kevyesti ja hokee "nyt leikitään ponileikkiä!" (tai jokin muu leiriläisille tuttu leikin nimi)

3. Kesätyöntekijä (tai nuorisotyönohjaaja): hörppii kahvia ja hymähtelee "mä oon vaa töissä täällä".

4. Pappi: tekee suurielkeisesti ristinmerkkiä käsillään ja hokee "aamen aamen aamen..."

5. Kirkkoherra: "voittanut" pelin

Raamattufutis ja Raamattucoopper

Toimivat samalla periaatteella.

Joukkueet pyrkivät tekemään maaleja. Maali syntyy, jos pallon saa pelattua vastustajajoukkueen viimeisen rivin taakse. Ryhmä jaetaan puoliksi ja seisomaan toisiaan vastapäätä niin, että ensimmäisessä rivissä on enemmän leiriläisiä ja riveissä vähenee väki, kunnes viimeisellä rivillä on vain yksi tai kaksi leiriläistä. Keskelle asetetaan pallo. Pelin vetäjä kertoo raamatunkohdan (aluksi voi kertoa löytyykö kohta VT:sta vai UT:sta) ja voi kirjoittaa sen

myös näkyviin, josta sen voi tarkistaa. Jokin etsii omasta Raamatustaan mahdollisimman nopeasti ko. kohdan. Jakeen löydyttyä sitä ryhdytään lukemaan ääneen. Nopeimman lukijan joukkue saa edun ja pallo siirtyy yhden rivin lähemmäksi vastustajan maalia. Se rivi, jonka takana pallo on, ei saa enää lukea. Pelin vetäjä kertoo uuden raamatunkohdan. Jos sama joukkue on taas nopeampi, pallo siirtyy jälleen yhden rivin lähemmäs vastustajan maalia. Tällöin kolmen rivin peliasettelussa on jäljellä enää maalivahti torjumassa maalia. Jos taas toinen joukkue on nopeampi, siirtyy pallo yhden rivin yli kohti keskustaa. Ja maali siis syntyy, jos pallon saa pelattua vastustajajoukkueen viimeisen rivin taakse. Maalin jälkeen pallo siirretään keskelle ja kaikki ovat mukana pelissä. Jos on paljon peliaikaa, voi joukkueille antaa mahdollisuuden pyytää aikalisää, jonka aikana he voivat vaihtaa kesken pelin paikkoja. (Taaimpina luonnollisesti kannattaa olla nopeimmat kohtien löytäjät.) Jos taas peliaikaa on hyvin rajoitetusti, voi pelin vetäjä tasoittaa peliä laittamalla jonkun vahvan pelaajan yhdeksi tai kahdeksi kierrokseksi vaihtopenkille, "koska tämä venäytti pelin tuoksinassa nilkansa".

Etsittävät kohdat:

VT 1. Moos. 1:26 - Jumala sanoi: tehkäämme ihminen...

VT Jes. 55:1 - Kuulkaa kaikki janoiset...

VT Daniel 6:23 - Minun Jumalani lähetti enkelin...

UT Luuk. 1:37 - Jumalalle ei mikään ole mahdotonta...

UT Mark. 11:20 - Kun he varhain aamulla kulkivat...

UT Matt. 10:42 - Ja joka antaa yhdellekin näistä vähäisimmistä...

VT Ps. 127:4 - Kuin nuolet soturin käsissä...

UT Joh. 15:12 - Minun käskyni on tämä...

UT 1. Kor. 13:13 - Niin pysyvät nämä kolme...

VT Job 6:25 - Rehti puhe ei ketään vahingoita...

VT 1. Aikak. 16:24 - Julistakaa Hänen kunniaansa...

UT Ef. 4:32 - Olkaa toisianne kohtaan ystävällisiä...

VT Sananl. 15:14 - Järkevä ihminen tavoittelee...

UT Kol. 3:15 - Vallitkoon teidän sydämissänne...

VT Ps. 139:14 - Minä olen ihme, suuri ihme...

VT Esra 2:67 - kameleja 435, aaseja 6720...

UT 1.Piet.1:8 - Häntä te rakastatte, vaikka ette ole...

UT Matt. 5:16 - Näin loistakoon teidän valonne...

VT Malakia 3:20 - Mutta teille, jotka pelkätte...

VT Jes. 46:4 - Teidän vanhuuteenne asti olen sama...

UT Matt. 6:33 - Vaan etsikää ensin Jumalan valtakuntaa...

UT Hepr.3:4 - Sillä jokainen huone on jonkun rakentama...

VT Laulujen laulu 4:7 - Kaikin olet kaunis...

UT Jaakob 3:1 - Veljeni, älkööt aivan monet teistä alkako opettajiksi...

VT Nehemia 8:10 - Ja hän sanoi vielä heille: "Menkää ja syökää..."

UT Joh. 3:16 - Jumala on rakastanut maailmaa...

Raamattuopperissa ryhmät asettuvat jonoihin. Yhden isosista on hyvä toimia pelinvetäjänä, ja henkilönä, jolle asiat tuodaan. Tämä lukee jonkin Raamatunkohdan jakeet ääneen. Ryhmät yrittävät mahdollisimman nopeasti etsiä kyseisen kohdan, ja jonon ensimmäisen tehtävä on etsiä ja tuoda kohdassa mainittu asia tai esine pelinvetäjälle. Jokainen ryhmästä saa siis etsiä Raamatusta kohtaa, mutta vain jonon ensimmäinen noutaa siinä mainitun esineen tai asian. Nopeimmin tehtävässä onnistunut ryhmä saa pisteen. Jonon ensimmäisenä ollut palaa jonon perälle, ja seuraavassa Raamatun kohdassa esineen noutajana toimii jälleen jonon ensimmäinen. Etsittävät kohdat voivat olla esimerkiksi:

Psalmi 123:2 - (käsi/silmä)

1. Moos. 29:2 - (kivi)
 Joh. 2:7 - (vesi/astia)
 Joh. 15:2 - (oksa/hedelmä)
 Mark. 1:7 - (kengännauhat)
 Luuk. 12:27 - (kukka)
 Mark. 11:15 - (pöytä/jakkara)

Tuo minulle

Raamattuopperin "ei hengellinen" versio. Toimii myös hyvin, jos esimerkiksi on menty jo Raamattufutista, ja kaksi samaan pelaamistapaan perustuvaa peliä leirin aikana ei tunnu mielekkäältä ratkaisulta.

Leiriläiset jaetaan ryhmittäin jonoihin ja jonon ensimmäinen toimii noutajana. Pelin vetäjä sanoo jonkin asian/esineen, joka hänelle on tuotava mahdollisimman nopeasti. Nopeiten onnistunut ryhmä saa pisteen, ja noutaja palaa jonon perään. Haastetta peliin saa sanomalla asioiden tai esineiden sijaan niiden ominaisuuksia.

Suomalainen bussipysäkki

Leikkijät ovat ringissä ja katsovat kukin varpasiinsa (kuten suomalaisilla bussipysäkillä on tapana). Leikinjohtajan huutessa "bussi tulee" leikkijät nostavat katseensa ja katsovat jotakuta ringissä olevaa leikkijää silmiin. Jos kyseinen leikkijä katsoo myös sinua silmiin ja saatte katsekontaktin, tiputte leikistä pois. Tippuvat leikkijät voivat huudahtaa "AAAH" osoittaakseen, että putosivat, ja onhan se hirtittävä ajatus saada katsekontakti bussipysäkillä olevan ventovieraan kanssa. Tämän jälkeen katseet lasketaan jälleen varpasiin, ja leikki jatkuu samaan tapaan eteenpäin. Tärkeää on, että katsekontakti tehdään mahdolliseksi oikeasti katsomalla jotakuta silmiin, eikä ihmisten ohi. Myös saman henkilön katsominen joka kerralla kannattaa kieltää.

Leirin keskivaiheen sketsit

Varusmieshuumoria 1

V= vääpeli, A= alokas

V= Alokas te!

A= Herra vääpeli.

V= Mikä on nimenne?

A= Mikko, herra vääpeli.

V= Sukunimi!

A= Ei, kun etunimi, herra vääpeli.

V= Ai, olettekin uppiniskainen!

A= Ei, vaan Mikko Niskanen.

V= Mitä isänne tekee työkseen?

A= On kuollut, herra vääpeli.

V= Mitäs hän teki ennen sitä?

A= Oli sairas, herra vääpeli.

V= Minusta alkaa tuntua siltä, että täällä joku muukin on hieman sairas...

A= Kyllä! Herra vääpeli.

Varusmieshuumoria 2

Kaksi alokasta keskustelelee kentän laidalla. Paikalle saapuu yksikön alikersantti. Toinen alokkaista kerkeää livistämään, mutta toinen joutuu alikersantin puhuteluun: "Näkeekö alokas tuon puun tuolla", kysyy alikersantti. "Kyllä näen, herra alikersantti".

"Näettekö kävyn tuon puun latvassa?"

"Kyllä näen, herra alikersantti". "Entä madon sen kävyn sisällä?", alikersantti jatkaa.

"En näe, herra alikersantti".

"Siispä sitä mitä ei näy niin sitä ei ole olemassa, jatkakaa", alikersantti toteaa ja lähtee ylittämään kenttää.

Toinen alokas saapuu takaisin ja kysyy puhuttelussa olleelta, että mitä alikersantti halusi. Toinen aloittaa: "Näetkös, Moilanen, tuon alikersantin tuolla?"

"Kyllä näen", vastaa Moilanen.

"Näetkös sen pään?"

"Kyllä näen."

"Entä näetkö aivot siellä alikersantin pään sisällä?"

"Enpä voi sanoa näkeväni."

"Siispä sitä mitä ei näy niin sitä ei ole olemassa."

Varusmieshuumoria 3

Varusmiehiä seisoo rivissä. Upseerikokelas komentaa: "Katse eteenpäin. Lepo. No niin, alokkaat; kuten tiedätte, tänne on tulossa kenraali tekemään tarkastusta. Kenvät lankataan, piha haravoidaan jne. jne." Pysähtyy yhden alokkaan eteen:

"Kenraalilla on tapana kysellä miehiltä. Hän esittää aina samat kolme kysymystä. Ensin: Kuinka vanha olette? Kuinka vastaatte?" "Kaksikymmentä vuotta, herra Kenraali." "Toiseksi: kauanko olette ollut täällä"

"Kaksi kuukautta, herra Kenraali"

"Mitäs ruokalassa on tänään ruokana?" -

"Hernekeittoa, herra Kenraali."

Upseerikokelas myhäilee tyytyväisenä. Kenraali saapuu ja käyskentelee ympäriinsä, ihailee siivossa rivissä olevia jäteastioita yms. Lopulta pysähtyy yhden alokkaan eteen ja kysyy "Alokas te, kauanko olette olleet täällä?"

"Herra Kenraali, alokas Möttölä. Kaksikymmentä vuotta"

"Kuinkas vanha alokas oikein on?"

"Kaksi kuukautta, herra Kenraali"

"Kuulkaas nyt alokas, sanokaapa, mitä siellä teidän aivoissanne oikein liikkuu??"

"Hernekeittoa, herra Kenraali."

7 up

Isät odottelevat synnytysosaston käytävällä hermostuneina. Kätilö kutsuu yhtä heistä ja ilmoittaa onnellisen sanoman:

-Onneksi olkoon, saitte kaksoset!

-Sepäs sattui, olen Pikku Kakkosen juontaja.

Pian kutsutaan seuraavaa isää. Hän sai kolmoset, mikä on tämänkin mielestä hauska yhteensattuma, työskenteleehän hän MTV3:sella uutistenlukijana. Seuraava isä saa neloset, eikä kenellekään enää ole yllätys, että hän on Nelosen juontaja. Viimeiseksi odottamaan jäänyt isä näyttää tässä vaiheessa tärisevä kauhusta. Kätilö tulee kysymään, onko tällä kaikki hyvin.

-No ei ole!! Mä olen pullottajana 7 up:n tehtaalla!

Jänis rautakaupassa

Jänis tulee rautakauppaan ja kysyy: "Onko täällä porkkanoita?" Kauppias naurahtaa ja vastaa, että ei ole, tämänhän on rautakauppa. Jänis käy kyselemässä samaa vielä pari kertaa. Seuraavalla kerralla kauppias sanoo hermostuneena: "Jos vielä kerran tulet kysymään tuota samaa, niin ripustan sinut nauloilla korvista seinään." Jänis kuitenkin tulee vielä neljännen kerran ja kysyy: "Onko rautanauvoja?" Kauppias tutkii asiaa ja pahoittelee, että ovat päässeet loppumaan. Jänis sanoo: "No hyvä, onkos teillä sitten porkkanoita?"

Elina

Ensimmäisellä kerralla näytelmä tehdään mahdollisimman tylsästi ja tunteettomasti. Vanhempi kokkailee kotona. Elina saapuu koulusta kotiin ja vanhempi kysyy: "Miten koulussa meni?" Elina vastaa: "Ihan hyvin. Mitä sä kokkaat?" Vanhempi vastaa: "Hernekeittoa." Elina kertoo hernekeiton olevan niin paha, että hän taitaa pyörtyä. Elina pyörtyy lattialle ja vanhempi toteaa: "Voi, voi tyttö pyörtyi." Hän soittaa ambulanssin: "Haloo onko sairaalassa? Tyttöreni taisi pyörtyä juuri. Lähettäkää ambulanssi." Ovesta saapuu hoitaja matkien ambulanssia: "piipaa piipaa". Hoitaja kokeilee pulssia ja toteaa: "Voi ei, en tunne pulssia. Täytyy soittaa hautausurakoitsija. Haloo, onko hautausurakoitsija? Täällä olisi ruumis." Hautausurakoitsija saapuu, mittaa Elinan, ja sanoo: "On vähän liian pitkä noihin meidän hauta-arkkuihimme. Täytyy laittaa tuosta...(on sanomassa poikki)."

Yhtäkkiä ohjaaja saapuu näyttämölle ja huutaa "poikki". Ohjaaja kertoo olevansa tyytymätön näyttelijöiden suorituksiin. Hän pyytää uutta versiota eri tyylillä. Erilaisia tapoja käydään läpi useampi. Tämän jälkeen näyttelijät turhautuvat ja poistuvat. Tyylivalikoimassa voi olla seuraavia vaihtoehtoja: lastenohjelma, baletti, musikaali, nopea, hidas, kauhuelokuva, salkkarit, ruotsinkielinen, toimintaelokuva, esittäen leirin ohjaajia. Roolihahmojakin voi lisäillä halutessa.

The Knight Rider

Vierailulle on saatu englantilainen puhuja. Valitettavasi suomalainen tulkki kääntää vahingossa väärin.

- Long time ago... there was a knight.
- Kauan sitten... o.. oli yö.
- He was alone.
- Hänen nimensä oli Maloun.
- He was standing near the Missouri city.
- Hän opiskeli Missourin yliopistossa.
- All his horses had gone.
- Hänen hevosensa olivat karanneet... siis vetoketju oli... tiedättehän.
- And there was no food left.
- Hänen vasemmalla puolellaan ei ollut yhtään metsää... tai siis puita.
- He couldn't go back to the city.
- Hän ei voinut mennä istumaan laukuunsa... exkjuus mii, kud juu pliis ripiit evripati juu sei!
- Of course. Long time ago there was...
- Nou, nou, öpaut tö bääg!
- Oh well, he couldn't go back to the city.
- Ai, hänen laukkunsa oli jäänyt yliopistoon.
- You know why he couldn't go back there?
- Tiedättekös mitä siellä laukussa oli?
- There was a man... who was looking for him.
- Siellä oli mies, joka katseli häntä.
- The knight was to be killed by that man.
- Tuona yönä mies aikoi tappaa tuon miehen.
- The man was afraid.
- Miehen nimi oli Alfred.
- In that moment the knight had no past.
- Tuona yön hetkenä ei kylläkään ollut passia...
- But he had future.
- Mutta hänellä oli huonekaluja.
- In God!
- Ja hyvät olikin!
- How about you?
- Entäpä sinä?
- Are you like that knight? Are you afraid?
- Tunnetko sinä olevasi öisin jonkinlainen Alfred?
- Don't be afraid!
- Älä ole kuin Alfred!
- Don't think you have no future.
- Älä ajattele vain huonekalujasi.

- Because Jesus really loves you.
- Sillä Jeesus tosiaan rakastaa sinua.
- And he will give you good future, too!
- Ja hän antaa sinulle hyvät huonekalut.

Moses and the burning bush

Edelliselle tarinalle jatkoa.

- There was a day when Moses was in the desert.
- Yhtenä päivänä Mooses oli kauttaaltaan jälkiruuassa.
- He was taking care of the lambs.
- Hän otti huolta lampuista.
- Suddenly he saw a bush.
- Niin. Amerikassa oli Bush niminen presidentti, häntä siis viilasi linssiin.
- The Bush was flaming.
- Presidentti oli liekeissä.
- Moses was very afraid.
- Jaahas, tuttu juttu. Mooses oli tosi Alfred.
- Though the bush was flaming, it didn't burn down.
- Presidentin ollessa liekeissä ei hän kuitenkaan palanut loppuun. Tiedättehän, böörn aut.
- He came to bush
- Hän tuli presidentin luo
- He heard some words.
- Hän satutti jotain matoja.
- Someone called him name.
- Joku soitti... eikun osti... nimi? Eikun aa! Puhelinmyyjä yritti saada hänet ostamaan uuden nimen.
- It was God's voice.
- Siitä tuli hyvä meteli!
- He told Moses to take his chosen people out of Egypt and to their promised land Israel.
- En nyt saanut oikein selvää, mutta Lähi-idän kriiseistä oli jotain puhetta... Tästä ne katsotaan alkaneeksi.
- And so Moses did.
- Ja niin Mooses teki.
- He went through the desert with his people.
- Märkä totuus jälkiruuasta paljastui ihmisille.
- And they discovered the promised land.
- Ja he peittelivät provinssin verran maata, tiedättehän jonkun maakunnan.

- Why don't you do the same?
- Etkö yhtään häpeä?!
- Follow the Lord's advice.
- Noudata Herran ohjeita.
- He knows what's really best for you.
- Hän tietää mikä on todella parasta sinulle.
- Good bye! May God be with you!
- Näkemiin. Toukokuun hyvät mehiläiset kanssanne!

Mononen ei maksa

Bussiin tulee iso korsto, joka ilmoittaa aina kyytiin noustessaan kovaan ääneen kus-kille: "Mononen ei maksa!" Tämän tapahduttua useaan kertaan sketsin aikana päättää bussikuski lopulta, että tähän on tultava loppu. Hän rupeaa harrastamaan karatea (bussikuski "treenaa" esimerkiksi Eye of the tigerin soidessa taustalla) ja mustalle vyölle yllettyään uskaltautuu vihdoin Monosen tavallisen töksäytyksen jälkeen kysymään: "Ja miksikähän Mononen ei oikein maksa?" "Monosella on kausikortti!"

My Wife

Suomalainen aviopari on Lontoossa. He päätyvät penkille paikallisen viereen. Pariskunta kaivaa eväät laukustaan, mutta toteavat, että olisi töykeää syödä toisen vieressä tarjoamatta hänellekin.

Aviopari A: Hei tarjoahan sille yksi banaani.

Aviopari B: mikäs se on se banaani englanniksi...?

A: hmm... ö panana?!

B: ekskuus mii helou! Ö panana? (ojentaa)

Paikallinen: No thanks.

Sama tapahtuu useampaan kertaan eri tuotteiden kanssa, ja aviopari ihmettelee kunkin kerran jälkeen, mikseivät eväät kelpaa. He pohtivat syyksi, etteivät he ole ensin esittäytyneet.

B: helou, ekskuusmii! My wife (osoittaa A:ta)

Paikallinen innostuu: YES PLEASE! (nappaa vaimon ja poistuu paikalta)

Kuivikset

Toimivat hyvin kuivismaratoonina, tai pikaisina välikevennyksinä sillä aikaa, kun seuraavaa ohjelmanumeroa valmistellaan. Kuivikset eivät uppoa kaikkiin, joten alkuleiristä on hyvä tarkkailla, minkälaiset sketsit ja vitsit toimivat. Kuiviksiakin kannattaa kenties kokeilla pari "maistiaista", eikä lähteä kylmiltään tykittämään tusinan kuiviksen maratonia. Kunkin kuiviksen toteutustapaan on monia vaihtoehtoja, ja niiden pohjustusta voi paisuttaa haluamansa verran. Alla esiteltyinä kuivisten punchlainit:

Pilvenpiirtäjä (joku piirtää taululle pilven)
Pururata (joku hyökkää puremaan ohikulkuvia lenkkeilijöitä)
Läpihuutojuttu (joku juoksee tilan läpi huutaen)
Huutokauppa (kassatyöntekijä huutaa kaiken sanomansa asiakkaalle)
Kitaristi (ristikaulakoru suussa)
Ristiriita (kaksi henkilöä riitelevät rististä)
Illan vetonaula (joku vetää perässään naruun sidottua naulaa)
Raamatun kääntäjä (pöydällä oleva Raamattu käännetään ylösalaisin)
Leirin johto (jatkojohto)
Kaatopaikka (joku kaataa toisen)
Juoksukengät (Toinen juoksee ympäriinsä ja valittelee, kuinka jalkoihin sattuu, kun on juossut koko päivän. Toinen kysyy "miksi et sitten kävele?", johon saa vastauksen "nämä ovat juoksukengät")
Tunnelma on katossa (katossa lappu, jossa lukee 'tunnelma')
Tunnelma tiivistyy (kyseinen lappu rypistetään)
Nooan arkki (joku pukeutuu Nooaksi ja pitelee kädessään paperiarkkia)
Takaraivo (joku raivoaa toisen takana)
Takaisku (joku flirttailee toisen takana)
Lakanat (kanat puhuvat ranskaa)
Repäisevä juttu (paperi revitään)
Verilöyly (kaksi henkilöä istuu lauteilla, kun toiselta alkaa vuotaa verta nenästä)
Makaronilaatikko (laatikko, jossa on yksi makaroni)
Tms. mitkä vain yhdyssanat tai sanonnat, jotka saa jollain hausalla tavalla "konkretisoitua"

Leirin keskivaiheen henksut

Isä meidän

Aihe: rukous, usko, Jumala

J = Jumalan ääni, R = rukoilija

R: Isä meidän, joka olet taivaissa.

J: Niin?

R: Älä keskeytä minua, minä rukoilen.

J: Mutta sinä puhuit minulle.

R: Puhuin sinulle? En minä puhunut sinulle, minä rukoilin Isä meidän, joka olet taivaissa.

J: Katso nyt, sinä teit sen taas.

R: Mitä minä tein?

J: Puhuit minulle. Sinä sanoit, ”Isä meidän, joka olet taivaissa”. Tässä minä olen. Mitä sinä haluat?

R: Mutta en minä tarkoittanut sillä mitään. Katsos, minä lausun vain päivän rukouksen. Minä lausun aina Isä meidän ennen nukkumaanmenoa.

J: Ymmärrän, jatka.

R: Pyhitetty olkoon sinun nimesi.

J: Pysähdy, mitä tarkoitat sillä

R: Millä?

J: Pyhitetty olkoon sinun nimesi.

R: Se tarkoittaa...tarkoittaa... hyvänen aika, en minä tiedä mitä se, kuinka sen voisi tietää, se on vain rukousta...mitä se muuten tarkoittaa?

J: Se tarkoittaa kunnioitettu, pyhä, ihmeellinen.

R: Vai niin, se kuulostaa hyvältä. En ole koskaan ajatellut, mitä pyhitetty oikeastaan tarkoittaa. No, tulkoon sinun valtakuntasi, tapahtukoon sinun tahtosi myös maan päällä niin kuin taivaassa.

J: Tarkoitatko sitä todella?

R: Luonnollisesti, miksi ei?

J: Mitä aiot tehdä sen suhteen?

R: Tehdä? En mitään luullakseni. Uskon vain, että olisi aika hyvä, jos sinulla olisi hallinta tällä alhaalla, niin kuin sinulla on siellä ylhäällä.

J: Saanko minä hallita sinun elämäsi?

R: Minähän käyn kirkossa.

J: En minä sitä kysynyt. Mitä sanot katteudestasi ja äkkipikaisuudestasi? Tiedät, että sinulla on ongelmia näissä asioissa. Ja kuinka sinä käytät rahaa –kaikki vain omaksi hyväksesi. Ja mitä voinkaan sanoa

joistain tv-sarjoista, joita katselet, ja muista huonoista tottumuksistasi.

R: Lakkaa arvostelemasta minua. Tässä minä istun kiltisti rukoilemassa ja sinä tunkeudut luokseni ja muistutat minua ongelmistani

J: Anteeksi, mutta luulin että rukoilit, että minun tahtoni toteutuisi. Jotta se tapahtuisi, täytyy sen alkaa niistä, jotka sitä pyytävät. Sinusta esimerkiksi.

R: Hyvä on, minä luovutan. Ehkä olen vahvasti kiinni joissain tottumuksissani. Kun nyt otat asian esille, voin sanoa joitain asioita lisäksi.

J: Niin minäkin voin.

R: En ole ajatellut sitä kovin paljon ennen kuin nyt. Haluaisin todella panna ne asiat pois, tulla todella vapaaksi.

J: Hyvä, nyt pääsemme eteenpäin. Me teemme yhteistyötä, sinä ja minä. Voimme todella saavuttaa tuloksia, tiedän sen. Olen ylpeä sinusta!

R: Kuulehan nyt Herra, minun täytyy päästä loppuun Tämä vie paljon enemmän aikaa kuin tavallisesti. Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme. (Hiljaisuus)

J: Jatka.

R: En uskalla.

J: Mikset uskalla? Kokeile.

R: Anna meille meidän syntimme anteeksi, niin kuin mekin anteeksi annamme niille, jotka ovat meitä vastaan rikkoneet.

J: Mitäs sanot Tuomosta?

R: Katso nyt, minä tiesin sen. Minä tiesin, että ottaisit hänet esille. Tiedät, että hän puhui pahaa minusta ja ei maksanut velkojaan takaisin, saan varmasti kostaa hänelle!

J: Mutta entä rukouksesi? Mitä sinä oikein rukoilit?

R: En tarkoittanut sitä.

J: Olet ainakin rehellinen. Mutta suoraan sanoen, ei ole hyvä kantaa tuota kaikkea katkeruutta ja vihaa sisällään, vai kuinka?

R: Ei, mutta tulen voimaan paremmin, kun olen costanut. Jospa tietäisit mitä olen suunnitellut hänen varalleen. Hän tulee katumaan sitä mitä on tehnyt minulle.

J: Et tule voimaan paremmin. Ajattele kuinka onneton olet jo nyt. Mutta minä voin muuttaa tämän kaiken.

R: Voitko, kuinka?

J: Anna Tuomolle anteeksi, niin silloin minä annan sinulle anteeksi. Silloin viha ja synti on Tuomon ongelma eikä sinun. Menetät ehkä rahaa, mutta saat rauhan sydämeesi.

R: Mutta Herra, minä en voi antaa Tuomolle anteeksi.

J: Sitten minäkään en voi antaa sinulle anteeksi.

R: Hyvä on, olet oikeassa. Mieluummin kuin kosten Tuomolle, haluan että asiansi sinun kanssasi ovat kunnossa. Minä annan hänelle anteeksi. Auta häntä löytämään sinut, Herra. Hänellä on varmasti vaikeaa, koska hän tekee tällaista. Auta häntä löytämään oikea tie.

J: Katso nyt, miltä tuntuu?

R: Hmm, ei ollenkaan huonolta. Tuntuu vapauttavalta. Tiedätkö, luulen että tänä iltana voin mennä rauhassa nukkumaan ilman jännittyneitä oloja, pitkää aikaa.

J: Et ole lopettanut rukoustasi vielä, jatka.

R: Äläkä saata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta.

J: Hyvä on, lupaan tehdä sen. Kunhan et itse mene tilanteisiin, joissa joudut vaikeuksiin.

R: Mitä tarkoitat?

J: Ole oma itsesi. Tee sitä mikä sinusta tuntuu oikealta. Älä mene enää tilanteisiin, joissa joudut toimimaan vasten tahtoasi.

R: En ymmärrä.

J: Ymmärrät aivan hyvin. Olet tehnyt niin monta kertaa. Joudut vaikeaan tilanteeseen, teet jotain väärin ja tulet juosten luokseni sanoen: ”Herra, auta minut pois tästä tilanteesta niin lupaan, etten enää koskaan tee niin.” Muistatko kerrat, jolloin olet tehnyt niin?

R: Muistan, minua hävettää Herra.

J: Minkä kerran muistat?

R: Kun lunttasin kokeissa ja lupasin, etten tee sitä toiste, jos autat minua selviämään jäämättä kiinni.

J: Et pitänyt lupaustasi.

R: Olen pahoillani, luulin että riittää jos vain rukoilee. En odottanut, että vastaisit tällä tavoin. Olet näyttänyt minulle syntini. Anna ne anteeksi Herra, olen todella pahoillani. Tule elämäni Herraksi ja Vapah-tajaksi.

J: Minä kuolin sinun tähtesi ja kannoin kaikki syntisi, siksi saat uskoa ne anteeksi annetuiksi. Jatka rukoustasi.

R: Sillä sinun on valtakunta, voima ja kunnia iankaikkisesti. Aamen.

J: Tiedätkö, mikä todella antaa minulle kunnian ja tekee minut iloiseksi?

R: En, mutta haluaisin tietää. Nyt haluan elää sinun tahtosi mukaan, että voisit todella iloita minusta. Nyt ymmärrän mitä seuraamisesi todella merkitsee!

J: Niin, minulle antaa kunnian se, että sellaiset ihmiset kuin sinä, todella rakastavat ja kunnioittavat minua. Nyt kun syntisi ovat tulleet valoon ja saatu anteeksi, ei ole mitään mikä erottaisi meidät toisistamme. On kirjoitettu, ”joka syntinsä tunnustaa ja hylkää saa armon” ja ”kaikille niille, jotka ottavat minut vastaan omaksi vapahtajakseen, minä annan voiman tulla Jumalan lapsiksi, niille, jotka uskovat minun nimeeni.”

R: Kiitos Jeesus.

Kirjakauppa

Aihe: Raamattu, usko

Henkilö soittaa kirjakauppaan ja kysyy, löytyisikö sieltä erilaisia kirjoja (lista ->). Kauppias vastaa, että löytyyhän täältä ja tarjoutuu lukemaan jokaisesta pätkän, paitsi satukirjan kohdalla myyjä toteaa, että sellaista ei valitettavasti löydy. Ostajasta pätkät kuulostivat hyvältä, ja hän kertoo tulevansa hakemaan kirjat pian. Hänen päästessä kauppaan kauppias ojentaa hänelle Raamatun. Ostaja kysyy, että ”tässäkö muka on ne kaikki?”. Kauppias luettelee ”kyllä vain, siinä on historiaa, runoutta, romantiikkaa, sotaa, ruoanlaitto-ohjeita, erotiikkaa ja rakennusohjeita. Mutta satua siinä ei ole sanaakaan.”

Kohdat:

Historia: 2. Aik. 36

Runous: Ps. 39:6-7

Romantiikka: Laul. 7:2->

Sotaa: Joos. 11:7-8
Eroitiikka: Hes. 23:20
Rakennusohjeita: 2. Moos. 36:20->
Ruoanlaitto-ohjeita: 3. Moos. 24:5->
Satua: ei sanaakaan
Raamatunkohta: Room. 15:4

Syntipenkki

Aihe: synti, synnintunnustus

Lavalla on tuoli, jossa lukee lapussa "ei saa istua". Ohikulkeva henkilö lukee lapun, mutta päättää olla välittämättä kiellostasta, ja istuu silti. Hetken kuluttua hän koittaa nousta ylös, mutta onkin jäänyt kiinni tuoliin. Hän pyytää ohikulkevia henkilöitä auttamaan häntä. Voimannostaja yrittää nostaa hänet, taikuri taikoa hänet irti, lääkäri antaa lääkkeen... mutta mikään ei auta. Yksi ohikulkiija päättää rukoilla hänen puolestaan. Tämän jälkeen kiinnijäänyt pystyy nousemaan tuolista. "Ei saa istua"-lappu käännetään, ja toisella puolella lukee "synti".

Raamatunkohta: 1. Joh. 1:9

Kylän rikkain mies

Aihe: arvot, lähimmäisen rakkaus

Henkilöt: Suuren tilan omistaja, palvelija, naapuri, ääni

Isäntä ja naapuri vertailevat omaisuuksiinsa ja kilpailevat siitä kumpi on rikkaampi. Läpi käydään kummankin tilukset, rakennukset, autot, veneet yms. Kaikesta käy selvästi ilmi, että isäntä on naapuriaan rikkaampi. Kun asiasta on päästy yhteisymmärrykseen lähtevät he tahoilleen. Kun isäntä pääsee kotiin, on palvelija siellä siivoamassa. Isäntä kertoo palvelijalle pitkän listan tehtäviä huomiselle ja painottaa, että kahvin tulee olla valmiina isännän herätessä aamulla. Sitten isäntä käy nukkumaan. Palvelija ottaa esiin Raamatun ja lukee sitä hieman ennen kuin menee nukkumaan. Hetken kuluttua kuuluu ääni: "Tänä yönä kuolee kylän rikkain mies". Isäntä havahtuu ääneen, mutta luulee nähneensä unta ja jatkaa uniaan. Hetken kuluttua ääni kuuluu uudestaan ja isäntä nousee sänkyynsä istumaan ja tutkimaan onko

elossa. Pian isäntä rauhoittuu ja jatkaa taas uniaan. Hetken kuluttua ääni kuuluu kolmannen kerran ja isäntä säpsähtää heille. Hän alkaa miettiä, onko naapuri kuitenkin häntä rikkaampi ja päättää soittaa tälle. Naapuri vastaa unisena puhelimeen ja vastaa ärtyneenä isännän uteluihin, että isäntä on selkeästi häntä rikkaampi ja koko kylän rikkain mies. Isäntä ihmettelee tapahtumia, mutta päättää sitten käydä nukkumaan. Aamulla isäntä herää ja alkaa ihmettelemään, miksi kahvi ei ole valmiina. Hän menee palvelijan luo ja yrittää herättää hänet, mutta palvelija ei herää millään ilveellä. Isäntä toteaa hämmästykseseen, että palvelija on kuollut. Palvelijan vieressä on avoin Raamattu, jonka isäntä ottaa käteensä ja lukee sieltä **Matt. 6:19–21**

Jeesus-piste

Aihe: Jeesus, pelastus, opetuslapset

Johannes ehdottaa, että opetuslapset pelaisivat yhdessä pistettä. Johannes on itse etsijänä ja näkee ensin Tuomaksen, mitä Tuomas epäilee äänekkäästi. Juudas löytyy ja hän kavaltaa Pietarin (= kertoo tämän piilopaikan), jolloin Pietari moittii häntä kavalluksesta. Johannes etsii Jeesusta, kun kiinnijääneet opetuslapset huutavat "Jeesus, pelasta! Jeesus, pelasta!" Jeesus juoksee piilostaan ja huutaa "Omapiste, kaikki pelastettu".

Raamatunkohta: Joh. 3:16

Leirin loppuvaiheen leikit ja pelit

Hyvin ryhmäytynyt ja aktiivinen ryhmä saattaa olla halukas itsenäisestikin tuottamaan iltaohjelmiin sisältöä. Leiriläisten osallisuutta on hyvä rohkaista ja mahdollistaa. On kuitenkin tärkeää järjestää iltoihin myös sellaista sisältöä, jossa päästään vain seuraamaan, tai kaikki ovat yhtä lailla toiminnan keskiössä, eivätkä vain aktiiviset, omatoimisesti tilansa ottavat leiriläiset.

Villi veikkaus

Jokaiselle jaetaan veikkausruudukko, jossa on järjestettävien skabojen verran kolmen ruudun (1, X, 2) rivejä. Jokainen veikkaa summanmutikassa kunkin rivin kohdalle jonkin näistä kolmesta vaihtoehdosta ilman sen enempää tietoa siitä, mitä on tapahtumassa. Tämän jälkeen aletaan skabailla. Jokaista lajia varten otetaan kolme vapaaehtoista, joista yksi edustaa vaihtoehtoa 1, toinen X, kolmas 2. Skaban jälkeen taululle merkitään "oikea rivi", ja kaikkien lajien ollessa ohi, leiriläiset voivat tarkistaa omien veikkaustensa paikkansa pitävyyden. Skabat:

- Kuminauha viritetään pään ympärille ylähuulen päälle. Se yritetään mahdollisimman nopeasti ilmeilemällä saada kaulalle.
- Kisaajien tulee arvata, milloin on kulunut minuutti. (Tilasta hyvä ottaa kello pois.)
- Karkki asetetaan otsalle, ja se tulee ilman käsiä saada mahdollisimman nopeasti suuhun.
- Pingispallon heitto mukiin.
- "silmät kiinni nyt...jalasta kiinni nyt" pisimpään yhdellä jalalla silmät kiinni pysynyt voittaa
- Pingispallon kuljetus lusikalla jonkin reitin läpi mahdollisimman nopeasti. Reitille voi tehdä esteitä, tai lusikasta pidetään kiinni hampailla.
- Huutojuoksu: kuka juoksee pisimmän matkan yhden huutonsa aikana

- Tms. mitkä vain synttärikumujen klassikkokisailut. Hyvä valita sellaisia lajeja, jotka eivät perustu taitoon.

Ihmissusi

Peli tunnetaan myös nimellä Mafioso. Vaihdettu iltaohjelmamateriaaliin sopivamaksi, sillä sanat kuten "kuolema" ja "tapaminen" voivat olla triggeröiviä termejä, joita on tästä syystä hyvä pyrkiä välttämään. Alla olevat ohjeet ovat hyvä tuki siihen.

Peli aloitetaan äänestämällä pelinjohtaja. Kaikille muille pelaajille valitaan roolit. Roolit kirjoitetaan erillisille paperilapuille, jotka jaetaan pelaajille. Pelaajat katsovat paperilappunsa ja panevat ne pöydälle (tai lattialle) tekstipuoli alaspäin, etteivät muut saa vinkkejä pelaajan roolista. Kukaan ei siis tiedätoisen roolia, paitsi ihmissudet-tuntevat toisensa ensimmäisen yön jälkeen, ja pelaajat hyvällä tuurilla arvaa ihmissuden. Ihmissudessa on kaksi erillistä vaihetta, joita toistetaan, kunnes voittaja on selvillä: yö ja päivä. Voittajia voivat olla joko ihmissusi tai kylä (eli loput pelaajat).
Yö

Peli alkaa aina "yöllä". Pelaajat sulkevat ensin silmänsä ja avaavat ja sulkevat ne ryhmissä pelinjohtajan käskystä. Järjestyksellä ei ole sinänsä väliä, mutta äkillinen järjestyksen vaihtelu saattaa hämätä. Alla oleva esimerkillinen järjestys on varsin toimiva (ihmissusi ennen poliisia, lääkäri poliisin jälkeen). Vain yhdellä pelaajaryhmällä on kerrallaan silmät auki.

1. Ihmissusi(/sudet) valitsee uhrinsa osoittamalla.
2. Lääkäri valitsee potilaansa osoittamalla. Jos lääkäri osoittaa ihmissuden syömän, tämä ei putoakaan pelistäaamunkoitteessa vaan pelastuu. Jos lääkäri osoittaa jotakuta muuta, tälle henkilölle ei tapahdu mitään, mutta ihmissuden uhrin tulevat syödyksi. Lääkäri voi toki pelastaa myös itsensä.
3. Poliisi osoittaa ihmissudeksi epäilemänsä henkilöä, ja pelinjohtaja ilmaisee peukalolla, onko tämä ihmissusivai ei: peukalo ylöspäin osoitettuna tarkoittaa

ihmissutta ja peukalo alaspäin osoitettuna ei-ihmissutta.

Päivä

Aamu koittaa ja kaikki avaavat silmänsä, paitsi edellisenä yönä syödyksi tulleet (jotka pelinjohtaja ilmoittaa aina yön jälkeen uuden päivän koittaessa). Neuvotteluvaiheen jälkeen epäilyttävin syyllinen poistetaan pelistä - yleensä yksinkertaisen enemmistön tukemana. Ketään ei ole pakko poistaa, mikäli yksimielisyyttä ei tunnu löytyvän. Päivän jälkeen tulee taas yö.

Syödyksi tuleminen

Pelaaja syödään, kun hänet valitaan äänenemmistöllä. Tämän jälkeen hänen henkilöllisyytensä paljastetaan, mikä tarkoittaa siis sitä, ettei hän enää voi osallistua väittelyyn eikä muuhunkaan toimintaan. Yön aikana mahdollisesti syödyt eivät paljasta henkilöllisyyttään, eivätkä myöskään osallistu tämän jälkeen enää peliin.

Henkilöt

Ihmissutta ja kansaa lukuun ottamatta kuttakin henkilöä on vain oletuksena yksi. Jos pelaajia on kuitenkin yli 12 voi poliiseja sekä lääkäreitä olla useampi kuin yksi.

Pelinjohtaja

Tehtävänä on huolehtia pelin käymisestä. Hän pitää kirjaa, kuka on ihmissusi ja kuka ei, kuka syödään yöllä ja kuka pelastuu ja niin edelleen. Lisäksi hän ilmoittaa yön ja päivän alkavan. Pelinjohtajalla on ylimmäinen päätösvalta asioissa.

Kenellä on hattu?

Tämä leikki on enemmän vuorovaikutuksessa kehittyvä arvoitus. Leikinhjoaja kysyy "kenellä on hattu?". Sillä ei ole merkitystä, onko jollakulla leikkijällä päässään hattu - oikea vastaus on aina se, joka arvaa ensimmäisenä jonkun nimeä. Hänet todetaan "hatulliseksi", mutta oikeaa syytä ei paljasteta. Arvauksia kannattaa myös odottaa useampia, jottei syy-seuraussuhde ole turhan ilmeinen. Kysymys esitetään uudelleen, ja todennäköisesti juuri todettu hatullinen veikataan ensimmäisenä. Hän ei kuitenkaan ole enää oikea vastaus,

vaan se, joka veikkaa tällä kierroksella ensimmäisenä. Joku kenties hoksaa jujun pianinkin, joku ei välttämättä laisinkaan. Arvoitusta ei kannata jatkaa turhautumiseen saakka. Alla esimerkkitaupaus:

Leikin ohjaaja: "Kenellä on hattu?"

Sami: "Kaisalla."

Leikin ohjaaja: "Ei ole Kaisalla."

muita veikkauksia

Leikin ohjaaja: "Samilla on hattu. (...) Kenellä on hattu?"

Julius: "Samilla."

Leikin ohjaaja: "Ei ole enää."

muita veikkauksia ja hämmennystä

Leikin ohjaaja: "Juliuksella on hattu. Kenellä on hattu?" ...

Suohon laulanta

Leikkijät jaetaan noin isosryhmien kokoiisiin joukkueisiin. Joukkueiden tulee vuoron perään laulaa jokin laulu missä esiintyy leikinvetäjän kertoma sana. Esimerkiksi vetäjän antaessa sanan "rakkaus", voi yksi joukkue laulaa vaikkapa "Rakkaus on lumi valkoinen...", minkä jälkeen lauluvuoro siirtyy seuraavalle joukkueelle. Laulaminen pitää aloittaa heti oman vuoron alettua. Jos joukkue ei lyhyessä ajassa keksi laulua, uppoaa ryhmä ensin polviaan myöten suohon (menevät polvilleen), toisesta kerrasta maahan makaamaan ja viimeisestä kerrasta putoavat kisasta kokonaan. Voidaan rajoittaa suomenkielisiin lauluihin. Voidaan myös pelata aiheilla (esim. Laulu, jossa mainitaan jokin eläin).

Esimerkkisanoja leikinvetäjälle: rakkaus, joulu, kesä, sydän, poika, sata.

Esimerkkiaiheita: nimet, eläimet, vuodenaajat, värit.

Pantomiimi

Isosilla on lapuilla erilaisia sanoja, jotka ovat kohtuullisen helppo esittää ilman puhetta. Yksi isosista voi myös toimia ensimmäisenä esimerkkinä, ja esittää sanansa. Se, joka arvaa sanan ensimmäisenä saa seuraavaksi tulla nostamaan lapun ja esittämään. Jos arvannut ei halua tulla esittämään, voidaan ottaa vapaaehtoinen. Tällöin nekin, jotka eivät halua esittää voivat

olla mukana arvaamassa ilman pelkoa muiden eteen esiintymään joutumisesta. Esimerkkisanoja: kalastaja, koira, kitaristi, pappi, vanhus, vauva, bodari, laulaja, maalari, posteljoni, James Bond, kokki

Kolme asiaa

Jo melko haastava improvisaatioharjoite, sillä tässä on toiveena jokaisen osallistuminen. "Jäätymisen" varalta isosten on jälleen hyvä olla hereillä.

Leikkijät seisovat ringissä (voidaan jakaa myös kahteen ringiin, jotta odotteluaikaa ei tule niin paljon). Yksi aloittaa sanomalla vieressä olevalleen "kolme asiaa, jotka löytyvät (mikä tahansa paikka tai asia)". Tämä luettelee mahdollisimman nopeasti kolme kategoriaan kuuluvaa asiaa. Tämän jälkeen hän laittaa vuoron eteenpäin sanomalla toisella puolellaan seisovalle "kolme asiaa, jotka löytyvät...".

Esimerkiksi: "kolme asiaa, jotka löytyvät kaupan leipähyllyltä" "Ruisleipä, näkileipä, kroissantti. Kolme asiaa, jotka löytyvät koulun vanhempainillasta"....

Sana kerrallaan tarina

Ryhmäkokoa kannattaa pohtia: haluaako tarinasta yhteisen hauskan kokemuksen, vai haluaako, että jokainen pääsee sanomaan useamman sanan.

Tarina etenee niin, että jokainen sanoo yhden sanan kerrallaan. Kannattaa aloittaa "olipa kerran" ja päättää "sen pituinen se", jotta leikillä on selkeä yhteisesti tiedossa oleva alku ja loppu. Improvisaatioon kuuluvasti jälleen, mitään sanaa ei ole hyvä tyrmätä, mutta jotta tarina on looginen kannattaa kieliopillisista asioista pitää kiinni. Esimerkiksi "Olipa - kerran – kissa – joka - lapio" voi saada aikaan pienet naurut, mutta lopulta pilaa tarinan etenemisen.

Haistaja

Ryhmän eteen asetetaan kolme tuolia. Yksi isosista on "haistaja", joka siirtyy siksi aikaa tilan ulkopuolelle, kun jonkun leiriläisistä pyydetään käydä istumassa jollakin tuolilla. Haistaja tulee takaisin ja pystyy haistamalla päättelemään, millä tuolilla on

istuttu. Aidosti tieto perustuu yleisön seassa istuvaan työntekijään tai isoseen, joka ennalta sovitulla eleillään kertoo, millä tuolilla on istuttu. Esimerkiksi vasen tuoli = molemmat kädet ovat sylissä, keskimäinen tuoli = yksi käsi on sylissä, oikea tuoli = kumpikaan käsi ei ole sylissä. Tempun voi toistaa pariin kertaan.

Omenapuu

Osallistava improvisaatioharjoite. Toimii parhaiten sellaisessa vaiheessa, kun vapaaehtoisia on helppo saada. Kuitenkin on arvokasta antaa tilaisuus olla myös "yleisössä". Jos leiriläiset innostuvat improvisaatioharjoitteista, niin netistä kannattaa tsekata improaapinen.

Yksi asettuu tilassa "stagelle" ja alkaa muodostaa still-kuvaa sanomalla, mikä on, ja esittämällä sen konkreettisesti. Esimerkiksi "olen puu". Tämän jälkeen kuka tahansa saa tulla mukaan täydentämään kuvaa, millä tahansa valitsemallaan asialla, niin että se on kytköksissä kuvaan. Esimerkiksi "olen oksa siinä puussa". Ja jälleen seuraava tulee "olen omena siinä oksassa". "Olen koira, joka pissii siihen puuhun" ja niin edelleen. Kun kuva on jo hyvin täydennetty, ensimmäisenä ollut eli puu saa päättää, mikä osa kuvasta jää seuraavan kuvan ensimmäiseksi palaksi. "Omena jää."

"Olen omena." Seuraava voi jatkaa uutta kuvaa esimerkiksi "olen kokki, joka pilkkoo omenaa". Improvisaatiossa on tärkeää, ettei mitään ideoita tyrmätä. Tämä on improvisaation tärkeitä lainalaisuuksia. "Epäasiattomuuksiin" kannattaa suhtautua niin, että ei vain anna niille sellaista huomiota, jota niiden lausuja usein odottaa. Tämä myös normalisoi aiheita, jotka voivat niiden tabumaisuuden vuoksi hihityttää leiriläisiä. Jos joku ilmoittaa olevansa "puun oksassa roikkuva kortsu", leikin vetäjä voi todeta esimerkiksi "ne kannattaisi kyllä enemmän laittaa roskikseen" ja jatketaan leikkiä normaalisti eteenpäin.

Leirin loppuvaiheen sketsit

Kirvesvartta

Sketsi on loppupään sketseissä siitä syystä, että siinä kestää melko pitkään, kunnes mitään hauskaa alkaa tapahtua. Loppupäässä leiriä leiriläiset ovat jo tottuneet iltaohjelmiin, ja hoksaavat nopeasti, milloin kyse on sketsistä, ja täten osaavat odottaa jotakin hauskaa tapahtuvaksi. Jos tuntuu, että leiriläiset keskittyvät sketseihin hyvin, sopii sketsi mainiosti jo aiemminkin leirillä.

Talon vanha isäntä veistelee kirvesvartta. Kesän turistikausi on alussa ja isäntä juttelee itsekseen: ”On taas se kesä. Taas niitä turistejakin alkaa tulla. Enhän minä ole kuullut mitään enää viiteen vuoteen, mutta on minulla heidän käyttäytymisensä niin hyvin muistissa, että osaan vastata kuulemattakin. Tuossa ne ensin pyörii ihan eksyksissä. Kun ne ovat aikansa pyörineet, niiltä hajoaa auto. Sitten ne tulevat pyytämään apua ja aloittavat olevinaan kohteliaasti kysymällä, että mitäs se vaari tekee? No kirvesvarttahan minä. Sitten ne heittäytyy jo vallan kohteliaiksi ja kysyy, että onko se vaari vanhakin? No, 80 vuotta sitä tuli täytettyä. Sitten ne pääsee jo asiaan ja kysäisevät, että kun tuo autokin hajosi, niin tarvitsisi saada siihen vähän vettä. No kaivostahan sitä saapi, mutta varokaa, se on vähän laho. Sitten ne rupeaa epäilemään, että jos se auto ei liikukaan enää ollenkaan, niin olisiko vaarilla traktoria, että sen saisi hinattua korjaamolle. No, tuollahan se, navetan takana, lantakasan alla, puskurit ruosteessa. Tuskin enää liikahtaakaan. He vallan kauhistuvat ja kysäisevät, että olisiko talossa sitten hevosia? No, olihan minulla kaksi: Länkisääri ja Umpiluinen. Kun toinen kuoli, vein sen makkaratehtaalte. Toinen on tuolla korpikylällä tukkeja ajamassa. Nyt ne vasta kauhuissaan ovatkin. Keskellä erämaata, auto rikki. Kysyvät sitten, että onkohan täällä edes puhelinta? No, eihän minulla sellaisia nykyajan mukavuuksia. Mutta tuolla lahden takana Möttösen Kallella on, sitä minä ainakin käytän. Nyt he ovat sitten aivan kauhuissaan, kun kävelymatkaakin

on ainakin pari kilometriä. Eihän sellaista nykyajan ihminen jaksa kävellä. Kysyvät vielä, että oisko isännällä antaa syömistä? No, jääkaapistahan sitä saapi. Ihan vapaasti vaan. Sitten ne rohkenee pyytää, että lähtiskö isäntä mukaan sinne Kallen luo tietä näyttämään? Ja ainahan minä näyttää voin.” jatkaa itsekseen mumisemista. Sitten paikalle saapuu turisti.

Turisti: Päivää.

Isäntä: Kirvesvartta.

Turisti: Onkos isäntä istunut siinä pitkäänkin?

Isäntä: 80 vuotta

Turisti: Onkos talossa venettä?

Isäntä: Tuolla etupihalla kaivossa, mutta varokaa, se voipi olla laho.

Turisti: Onkos talossa emäntää?

Isäntä: Tuollahan se on navetan takana, lantakasan alla, puskurit ruosteessa. Tuskin se enää liikahtaakaan.

Turisti: No, olisiko talossa tyttöä?

Isäntä: Olihan minulla kaksi: Länkisääri ja Umpiluinen. Kun toinen kuoli, vein sen makkaratehtaalte, toinen on tuolla korpikylällä tukkeja ajamassa.

Turisti: Onkohan täällä edes vessaa missään?

Isäntä: Eihän minulla sellaisia nykyaikaisuuksia. Mutta tuolla lahden takana Möttösen Kallella on, sitä minäkin aina käytän.

Turisti: Mistäs tuommoisia miehiä oikein tulee?

Isäntä: Jääkaapistahan sitä, ihan vapaasti vain.

Turisti: Kukas tässä on hullu, sinä vai minä?

Isäntä: Minä voin tulla näyttämään ...

(Isäntä nousee seisomaan kirveen varsi kainalossa. Turisti säikähtää ja pinkaisee pakoon)

Tehtäköös taas sitä?

Seksuaalisuutta käsittelevät ja sen aiheilla leikittelevät sketsit on syytä tehdä erityisellä tyylikkyydellä ja sensitiivisyydellä. Näiden sketsien toteuttamisesta on myös tärkeää keskustella etukäteen leirin ohjaajien kanssa. Vaikka seksuaalisuus aiheena on monia muita aiheita kenties

haastavampi, on se kuitenkin nuoria kiinnostava aihe, ja siksi on hyvä, ettei se jää leirillä tabuksi.

Kaksi vanhusta istuu puiston penkillä. He katselevat maailman menoa. Yhtäkkiä toinen alkaa kinuta toiselta jotakin:

“Kuule, eikö olisi taas mukava pitkästä aikaa vähän kokeilla. Tehtäiskös sitä...”

Toinen vastaa: ”Jestas! Oletkos sinä ihan tosissasi. Ettäkö ihan sitä?”

”Juu-u! Nähtäisiin, ovatko taidot kovin ruostuneet.” Suostuttelu jatkuu hetken, ja kummatkin pähkäilevät voisiko sitä millään tehdä yleisellä paikalla ja kun on selkäkin kipeä ja kaikkea vastaavaa. Lopulta toinen antaa myöntävän vastauksen, ja he alkavat tehdä jotain tyhmää esim. Pukkihyppeilyä.

Tolleen sä sanot varmaan kaikille tytöille...

Pariskunta istuskelee puiston penkillä.

Kumppani 1: “Sulla on kyllä kauniit silmät.”

Kumppani 2 punastuneena: “Tolleen sä sanot varmaan kaikille tytöille...”

Kumppani 1: “Ja mä tykkään sun tyylistä.”

Kumppani 2: “Tolleen sä sanot varmaan kaikille tytöille...”

Kumppani 1: “Ja sä...sä vähän haiset.”

Kumppani 2: “Tolleen sä sanot varmaan kaikille tytöille...”

Hämähäkksalaatti

Tarjoilija: Mitäs nuorelle parille sais olla?

Mies: Härkäpapupihvi kypsänä molemmille. Ja salaatti kylkeen.

Pariskunta muistelee häämatkaansa, ja pian tarjoilija jo tuokin ateriat ja poistuu paikalta.

Nainen kauhuissaan: APUA! Mitä minun salaatinlehteni alta ryömii? Hämähäkki!!

Mies vähättelee: Noh noh... rauhoitupas kultaseni. Ei hätä ole tämän näköinen.

Nainen huutaa: Viekää tuo hirviö pois täältä!

Kaksi isoa portsaria kantavat miehen pois ravintolasta.

Treffit

Näyttelijöinä toimii kaksi ihmistä, joiden takana istuvat toiset esiintyjät. Edessä istuva on näyttelijän pää, takana istuva hänen kätensä. Takana olevan peittämiseen voi käyttää esimerkiksi lakanaa. Koko esiintymisen ajan pyritään tekemään mahdollisimman paljon asioita, jotka aiheuttavat hauskoja tilanteita kömpelöiden käsien takia.

1. näytös: Näyttelijät voivat istua vierekkäin, mutta käyvät keskustelua ikään kuin Instagramissa tai Tinderissä. Kiusallista tutustumista ja treffien sopiminen. Kädet seuraavat puhetta, tekevät kaikenlaista hauskaa.

2. näytös: Kummatkin valmistautuvat treffeille. Laitetaan huulipunaa, kuivatellaan hiuksia, meikataan...

3. näytös: Ravintolassa. Pariskunta tilaa ruokaa ja syövät. Treffit voivat päättyä onnistuneesti tai esimerkiksi laskun maksamisesta seuraavaan riitaan.

Rinsessa Gunigunda -vapaaehtoisnäytelmä

Kaksiosainen näytelmä keskiajalta, tapahtumapaikkana kaukainen kuningaskunta Savolin

Henkilöt: Kuningas Arthur, Rinsessa Gunigunda, Uljas ritari Valiant, Rosmo ja Hevonen

Tarvikkeet: kruunu, hunttu, peitsi, juomamalja ja valtaistuin

1. Näytös: linnan pihalla

Rinsessa: Kävelee haaveellisen näköisenä linnanpihalla ja laulaa heleällä äänellä: Arttu Wiskarin mökkitietä. Yhtäkkiä rinsessa pelästyy kaukaa kuuluvaa möykäämistä ja ryömii piiloon pihapensaalle.

Hevonen: Korskuu karskisti ja arvostaan tietoisena saapuu paikalle uljaan ritari Valiantin taluttamana. Heppa pysähtyy ja potkaisee uljaasti takajaloillaan ja hirtahtaa samalla: ihahaa!

Ritari: Heiluttelee pelottavan näköisesti raskasta peistään, koska hän harjoittelee raisun ruunansa kera turnajaisiin. Ritari tuumaillee olevansa hyvin komean näköinen seistessään siinä ratsunsa kera.

Rinsessa: On aivan läpeensä ihastunut ritari Valianttiin ja huokailen hän vääntelee käsiään ja tuijottaa tätä niin kuin sammakko putkimiestä. Rinsessa voihtaisee: aaaahhh.

Hevonen: Korskuu yhä kiivaasti, tonkii piennarta etujaloillaan sieraimet tuhisten. Sitten se ryökäle pillastuu rinsessan tuijotuksesta ja alkaa laukata ympäriinsä harja hulmuten.

Ritari: Kauhistuu koninsa hurjaa vauhtia ja yrittää hillitä sitä. Ruuna kuitenkin töytäisee ritaria ja tämä menettää tasapainonsa ja suistuu kovalla rytinällä tantereseen ja jää siihen pyörtyneenä makamaan.

Hevonen: Rauhoittuu ja alkaa hamuamaan ruohoa.

Rinsessa: Voihtaisee ihastuneena Ritarin rohkeudesta ja lysähtää pyörtyneenä pihamaalle.

Rosmo: Saapuu paikalle takaoikealta inhottavasti hähättäen. Sitten hän karjaisee: "Haa!"

Ritari: Nukkuu vienosti kuorsaten.

Hevonen: Pelästyy rosmaa ja ryntää hirnahdellen paikalta.

Rosmo: Tarraa höyhenen keveään rinsessaan ja alkaa raahata tätä pois inhottavasti hähättäen.

Rinsessa: Herää ja alkaa kirkua apua kauhuissaan.

Ritari: Ei lotkauta korvaansakaan, koska hän on vieläkin untenmailla.

2. Näytös: linnan salissa

Kuningas: Kävelee hermostuneena edestakaisin ja repii hiuksiaan. Kuningas myös hivelee kullanhoitoista kruunuaan. Äkkiä hän havahtuu pihalta kuuluvaan meteliin ja höristää korviaan.

Ritari: Saapuu korskeana paikalle. Hän raahaa kevyesti perässään murtunutta rosmaa.

Rinsessa: Seuraa perässä silmät loistaen.

Ritari: Läjättyä rosmon kuninkaan jalkojen juureen ja töytäisee häntä uljaasti.

Rosmo: Ryömii kuninkaan jalkojen juureen ja anoo armoa.

Kuningas: Ei anna armoa, vaan töytäisee myös rosmaa. Rangaistukseksi kuningas ojentaa rosmolle myrkkymaljan ivallisesti hymyillen.

Rosmo: Ottaa maljan myöskin ivallisesti hymyillen ja tyhjentää osan siitä kurkuunsa. Rosmo kaatuu inhottavasti koristen maahan ja kuolee.

Kuningas: Myhäilee tyytyväisenä. Kuningas antaa Valiantille rinsessan puolisoiksi ja juo tämän kunniaksi maljasta. Kauhukseen kuningas huomaa juoneensa myrkkymaljasta ja poistuu matoisesta maailmasta inhottavasti öristen.

Ritari: Nostaa rinsessan hunnun ja kauhistuu. Urhea ritari ryntää karkuun.

Rinsessa: Seuraa hihittäen perässä.

Ritari: Väsähtää juoksemiseen ja jää huohottamaan valtaistuimeen nojaten.

Rinsessa: Lähentelee uljasta ritaria.

Ritari: Ei näe muuta keinoa pelastua, kuin juoda myrkkymaljasta. Hän lausuu hyvästit elämälle ruotsiksi korahtaen.

Rinsessa: Jää sydän särkyneenä itkemään. Rinsessa tarttuu traagillisin elein myrkkymaljaan ja hetken epäroityään juo sen tyhjäksi. Hän kuolee ilman mitään ääniä. Ihan siististi vain.

Robin Hood -vapaaehtoisnäytelmä

Henkilöt: Robin Hood, Pikku John, lajitelma iloisia veikkoja, Marian-neito, Nottinghamin seriffi, Ilkeä prinssi Juhana, lajitelma pahisten käytyreitä.

Tarvikkeet: Vihreät sukkahousut, kumikana, miekkoja, papereja

1. Näytös: Kauan sitten syvällä Sherwoodin metsässä asui mies, jonka maine oli legendaarinen ja sukkahousut, ah niin vihreät. Tämä mies, Robin Hood, astelee rehvakkaana ja komeudestaan tietoisena lavalle, esitellen ylpeänä vihreitä sukkahousujaan yleisölle. Yleisö hurraa haltioissaan ja pyörtyvät! Johtajansa perässä astelee joukko iloisia veikkoja nauraa hohottaen. Heidän joukossaan on myös Robinin paras ystävä, oikea käsi ja jalka, bodarien bodari, Pikku John tehden hauiskääntöjä ja muristen miehekkäästi. Joukkio juhlii viimeisintä urotyötään autuaan

tietämättömänä, että heidän verivihollisensa punoo häijyä juonta Nottinghamin kaupungin sydämessä.

2. Näytös: Ilkeä Prinssi Juhana istuu linnassaan ja käkättää mielipuolisesti, hie-roen käsiään yhteen. Hän kutsuu paikalle Nottinghamin sheriffin, joka löntystää paikalle kuola rinnoille valuen ja raapien takalistoaan ja alkaa haahuilla ympäri linnan salia, samalla kun Juhana esittelee julma virne kasvoillaan paperille kirjoitettuja hie-noja suunnitelmiaan. Juhana ojentaa yhden papereistaan suurieleisesti Sheriffille, joka näyttää kuin puulla päähän lyödyltä. Sheriffi kääntelee paperia käsissään ja kun ei ymmärrä sen merkitystä päättää syödä sen välipalaksi. Prinssi Juhana rai-vostuu kiroten ranskaksi ja käskee turhautuneena kylläistä Sheriffiä vangitsemaan ihanan Marian-neidon. Sheriffi kiiruhtaa matkoihinsa.

3. Näytös: Marian-neito kirmaa kedolla ke-veästi kuin ihanan kuohkea, mansikkainen marenkileivos, pysähtyen välillä tanssi-maan macarenaa. Yhtäkkiä paikalle pa-mahtaa Sheriffi virtaviivaisia karateliikkeitään esittelevien kätyreidensä ympäröimänä. Marian-neito kiljaisee kauhusta ja yrittää sipsuttaa pakoon, mutta kätyrit ovat liian virtaviivaisia ja saartavat neidon. Yleisö huokaa jännityksestä. Onko tämä Marian-neidon loppu? Pahikset raahaavat kauhusta jäykän Marian-neidon lavalta. Sheriffi jää uneksien paikalleen, mutta ha-vahtuu ja huomattuaan, ettei ketään muuta ole paikalla hätäntyy ja juoksee toisten perään uikuttaen kuin nälkäinen hamsteri.

4. Näytös: Palaamme Sherwoodin metsän pimentoon, jossa sankarimme Robin hil-peine veikkoineen vetää sikeitä ankarasti kuorsaten. (Isosen nimi)-isosella menee hermot odottamiseen ja hän karjaisee ”Hei pöljät, herätkää! Marian-neito on kaa-pattu!” Kaikki paitsi Robin hätkähtävät he-reille ja tuijottavat järkyttyneenä isosta. Robin jatkaa uniaan tuhisten suloisesti kuin pieni koiranpentu, kunnes Pikku John herättää hänet itse valitsemallaan tyylillä.

Ole hyvä John! Robin hyppää ketterästi ylös, puhdistaa vihreät sukkahousunsa maan tomusta ja saa yleisössä olevat tytöt jälleen pyörtymään uljaudellaan. Robin järjestää joukkonsa taisteluasemiin nap-sauttamalla sormiaan ja hilpeät veikot ho-hottavat odotuksesta. Pikku John verrytte-lee mahtavia lihaksiaan varjonyrkkeillen. Pahikset poksauttavat paikalle. Prinssi Ju-hana pitelee Marian-neitoa kainalossaan uhaten tätä kumikanalla. Sheriffi ja kätyrit valmistautuvat salamannopeasti ja virtavii-vaaisesti taisteluun. Yleisö alkaa kannustaa taistelijoita tarpeeksi hiljaisella volyymillä, jotta kertojan kaunis ääni kuuluu. Urheasti-Robin Hood kohottaa miekkansa, röyhis-tää rintaansa, kirkaisee ja pakenee. Hil-peät veikot ryntäävät hihittäen kätyreiden kimppuun ja aloittavat hidastetun taistelun. Kaikista ylivertaisin taistelija on Pikku John, jonka kiinteistä lihaksista heijastuva auringon valo sokaisee virtaviivaiset käty-rit. Sheriffi kompastuu jalkoihinsa ja tyr-mää itsensä, jääden maahan makaa-maan. Kun kätyrit on kukistettu aloittavat karmeasti hohottavat hilpeät veikot ja Pikku John nytkähtelevän voitontanssin, eivätkä huomaa, että Marian-neito on edelleen vaarassa. Marian päättää ottaa ohjat omiin käsiinsä ja paljastaa ihanan ul-kokuorensa alla sykkivän amatsonin sydä-men. Hän riuhtaisee itsensä vapaaksi, riis-tää kumikanan Juhanan kädestä, heittää sen menemään ja tyrmää hämmentyneen Juhanan oikealla koukulla. Yleisö hurraa! Pikku John ihastuu urheaan Marian-nei-toon päätä pahkaa ja he kävelevät onnellisina, käsi kädessä pois lavalta iloisten veikkojen nauraessa remakasti. Hood saapuu varovaisesti lavalle, mutta huoma-tessaan, ettei vaaraa enää ole, röyhittää rintaansa ja esittelee vahingoittumattomia ja ah niin vihreitä sukkahousujaan ylei-sölle, joka hurraa. Kaikki pyörtyvät ihas-tuksesta. He elivät elämänsä onnellisina loppuun asti. Mutta keitä minä tarkoitan. Sen pituinen se.

Tuhkimotarina

Toimii myös vapaaehtoisnäytelmänä.

K = kertoja, T = Tuhkimo, P = Prinssi, S = siskopuoli/siskopuolet, H = hyvä haltijatar
 K= Olen kertoja.
 P= Olen Prinssi Hurmaava
 S= Olen Tuhkimo
 H= Olen hyvä haltijatar
 K= Olipa kerran, kaukana kaukana täältä, jossain idässä...tai lännessä, Prinssi Hurmaava
 P= Olen Prinssi Hurmaava!
 K= Siellä asui myös kaksi ilkeää siskopuolta.
 S= Olemme Tuhkimon ilkeät siskopuolet.
 T= Olen Tuhkimo.
 S= Olemme onnellisia. Olemme menossa tanssiaisiin.
 T= Olen surullinen. En pääse tanssiaisiin.
 S= Tuhkimo! Tuo meidän tanssipukumme.
 T= OK.
 S= Tuhkimo, tuo meidän tanssikenkämme!
 T= OK.
 S= Olemme niin onnellisia, saamme tanssia Hurmaavan Prinssin kanssa.
 T= OK.
 S= Tuhkimo! Nopeampaa. Olemme menossa tanssiaisiin.
 T= OK.
 S= Tuhkimo, jää tänne ja siivoa talo.
 T= OK.
 K= Vähän myöhemmin.
 T= Olen niin surullinen.
 H= Ei hätää. Olen hyvä haltijatar.
 T= Oo... kylläpä minä säikähdin.
 H= Miksi olet surullinen?
 T= En voi mennä tanssiaisiin.
 H= Voitpas.
 T= Enpäs.
 H= Voitpas.
 T= OK.
 H= Annan sinulle kauniin mekon. DING!
 T= Ooo... onpa kaunis mekko.
 H= Annan sinulle sukat. DING!
 T= OK.
 H= Annan sinulle myös lasisen tohvelin.
 T= Kiitos tosi paljon. Olen niin onnellinen.
 H= Voit mennä tanssiaisiin, mutta sinun on palattava ennen keskiyötä.
 T= OK.
 K= Vähän myöhemmin tanssiaisissa.

P=Olen Prinssi Hurmaava. Olen niin komea.
 T= Olet niin komea.
 S= Hän on niin komea.
 P= Tiedän. Aion tanssia kanssasi.
 T= OK.
 S= Kuolemme kateuteen.
 K= Kuolkaa sitten.
 T= Olen niin onnellinen.
 P= Olen niin komea.
 H= Olen hyvä haltijatar.
 Kaikki nousevat ylös ja katsovat haltijaa.
 H= Anteeksi...
 K= Pian oli keskiyö ja kello soi.
 T= DONG.
 P= DONG.
 S= DONG.
 H= DONG.
 K= DONG.
 T= DONG.
 P= DONG.
 S= DONG.
 H= DONG.
 K= DONG.
 T= DONG.
 P= DONG.
 T= Oh, on keskiyö. Minun täytyy mennä.
 P= OK.
 K= Hän juoksee kiireesti pois.
 T= Ooh. Olen kadottanut lasisen tohvelini, mutta minun täytyy mennä ennen kuin loitsu raukeaa.
 P= Oh, katso. Hän unohti lasisen tohvelinsa. Minun täytyy löytää hänet. Haluan mennä hänen kanssaan naimisiin. Olen niin komea.
 K= Seuraavana päivänä.
 T= Olen niin surullinen.
 S= Olemme niin kateellisia.
 H= Olen hyvä haltiatar.
 Kaikki nousevat ja katsovat haltijaa.
 H= Anteeksi.
 K= Pian Prinssi Hurmaava tuli taloon yhtä komeana kuin aina.
 P= Olen niin komea.
 T= Olet niin komea.
 S= Hän on niin komea.
 P= Olette niin ilkeitä.
 S= Olemme niin ilkeitä.

P= Tuon teille vohvelin...ööh siis tohvelin.
Haluatteko kokeilla sitä?
S= Se sopii kuin valettu.
P= Ei. Ei se sovi.
S= Kyllä. Se sopii.
P= Ei. Ei se sovi.
S= Kyllä. Se sopii varmasti.
P= Ei. Ei se sovi.
S= OK.
P= Haluaisitko sinä kokeilla sitä?
T= OK.
P= Se sopii kuin valettu.
T= Olen niin onnellinen.
P= Olen niin komea. Haluan mennä kans-
sasi naimisiin.
T= OK.
S= Kuolemme kateudesta.
K= Kuolkaa sitten.
T= Olen niin onnellinen.
P= Olen niin komea.
H= Olen hyvä haltiatar.
Kaikki nousevat ylös, katsovat haltijaa ja
huutavat: "TIEDETTÄÄN!"
K= Ja he elivät pitkään onnellisina elä-
mänsä loppuun asti ja saivat paljon lapsia.
T= OK.

Improsketsi

Improttu sketsi on haastava, joten siihen kannattaa tarttua vain, jos sen suhteen on itsevarma olo.

Leiriläiset saavat kirjoittaa lapuille vuoro-
sanoja, jotka isoset upottavattulevaan
sketsiinsä. Ennen sketsin esittämistä voi
olla esimerkiksi laulu, jonka aikana mah-
dolliset hävyttömyydetkarsitaan lappujen
seasta. Laput jaetaan tasaisesti sketsissä
mukana oleville isosille. Sketsiä varten
voidaan kysyä myös leiriläisiltä tapahtu-
mapaikka ja keitä isoset ovat. Esimerkiksi
tapahtumapaikkana uimahalli ja isoset
ovat päiväkodin lapsiporukka. Voi olla
myös hauska ottaa miljöökse jonkin aiem-
min nähty sketsi, joka nyt näytellään uu-
siksi uusien vuorosanojen kanssa. Lapulla
olevat vuorosanat eivät siis ole ainoita
vuorosanoja, joita sketsissä käytetään,
vaan isoset voivat haluamaansa tahtiin
käyttää niitä osana juonen kulkua. Vuoro-
sanoilla on hyvä olla aito seuraus tarinan

kannalta, eikä niin, että lause todetaan,
mutta kukaan ei reagoi siihen mitenkään.

Leirin loppuvaiheen henksut **Sydänpantomiimi**

Aihe: rakkaus, ihmissuhteet

Henkilöt: Päähenkilö, erilaisia sydämen rikkojia (esim. jalkapalloilija, onkija, maalari, nörtti, ihastuksen kohde + uusi heila), kristitty ystävä

Tarvikkeet: taustamusiikkia, punainen ja valkoinen paperisydän, Raamattu

Taustamusiikki alkaa soimaan ja päähenkilö tulee lavalle ihastellen punaista sydäntään. Kohta paikalle saapuu jalkapalloilija palloaan potkien. Päähenkilö ihastelee hetken aikaa jalkapalloilijaa ja tämän temppuja pallon kanssa. Sitten hän tarjoaa jalkapalloilijalle sydäntään, että tämä opettaisi temppuja hänellekin. Päähenkilö yrittää opetella pallonkäsittelyä huonolla menestyksellä. Palloilija jaksaa opastaa muutamana kerran, mutta lopulta kyllästyy, kun opit eivät mene perille. Hän rypistää saamansa sydämen, heittää sen maahan, ottaa pallonsa ja lähtee pois.

Päähenkilö on tolaltaan. Hän katsoo rypistynyttä sydäntään, ottaa sen käsiinsä, suoristaa sen ja pitää sitä hyvänä ja on taas hyvällä mielellä. Tämä kuvio toistuu eri "kiusaajien" kanssa siihen saakka, kunnes vuoroon tulee ihastuksen kohde. Päähenkilö tarjoaa jälleen sydämensä. Päähenkilö ja ihastus seisovat lähelläkin ja pitävät toisiaan kädestä kiinni katsellen toisiaan. Mutta yhtäkkiä ohi kulkee uusi heila, johon ihastus kiinnittää huomionsa. Ihastus repii sydämen, heittää sen maahan ja poistuu uuden heilan kanssa.

Päähenkilö vaipuu maahan surun valtaamana sydämen palasien eteen, jaksamatta kerätä niitä enää talteen. Paikalle saapuu kristitty ystävä Raamattu kädessään. Hän tulee päähenkilön viereen, pysähtyy ja koputtaa tätä olalle. Päähenkilö kuitenkin huitoo ja viittoon tulijaa menemään pois. Hän ei enää halua tulla satutetuksi. Tulija ei kuitenkaan luovuta. Hän kerää sydämen palaset, jonka jälkeen varovasti auttaa päähenkilön pystyyn. Ystävä ojentaa päähenkilölle Raamatun, jonka välistä päähenkilö löytää uuden valkoisen sydämen. Musiikki hiljenee ja päähenkilö

lukee Raamatusta **Hes. 36:26**. Sydän kannattaa olla Raamatussa luettavan jakeen kohdalla, jotta jae on helpompi löytää.

Jeesuksen kyydissä

Aihe: arvot, Jeesus, ihmissuhteet

Vasta ajokortin saanut nuori on lähdössä ajelulle Jeesuksen kanssa. Kun he istuvat autoon Jeesus pyytää päästä ajamaan nuoren sijasta. Nuori tahtoo itse ajaa, kun on juuri saanut kortin ja on niin hyvä kuski. Kun hetken aikaa on ajeltu, tulee vastaan pari nuoren seurustelukumppani, jotka otetaan kyytiin. Nuori pyytää Jeesusta siirtymään takapenkille, että kumppani voi tulla eteen istumaan, jolloin Jeesus taas pyytää päästä ajamaan. Nuori kieltäytyy taas ja Jeesuksen istuttua takapenkille ajaminen jatkuu. Vielä otetaan pari kaveria kyytiin, jolloin nuori pyytää Jeesusta menemään takakonttiin. Taas Jeesus tahtoisi ajaa, mutta nuorelle se ei käy. Kun Jeesus on kömpinyt takakonttiin, ajo jatkuu ja kaveriporukka yltyy autossa riehakkaaksi. Nuoren kuskin keskittyminen herpaantuu ja auto ajaa kolarin, jossa kaikki autossa olijat loukkaantuvat pahoin. Jeesus nousee takakontista kuitenkin vahingoittumattomana ja sanoo "Olisit antanut mun ajaa".

Raamatunkohta: Ilm. 3:20

Entäs sitten?

Aihe: elämänvalinnat, usko, pelastus

Kaksi henkilöä törmää toisiinsa pitkästä ajasta, monen vuoden jälkeen kahvilassa. Henkilö A alkaa kyselemään kuulumisia, mitä viime tapaamisen jälkeen on tapahtunut. Henkilö B kertoo elämästään jotain, jonka jälkeen A kysyy aina "entäs sitten?". Kuulumisissa päästään kohta kohdalta lähemmäs "nykyhetkeä", jonka jälkeen A kysyy B:n tulevaisuuden suunnitelmista. Käsiteltäviä aiheita sekä kuulumisissa ja tulevaisuuden suunnitelmissa voivat olla koulutukseen, töihin, perheeseen, asumiseen, matkusteluun liittyvät asiat, tai jotkin arkipäiväisemmätkin kuulumiset. Tulevaisuuden suunnitelmissa edetään aina eläkkeeseen ja viimeisiin vuosiin asti, ja A:n kysyessä "entäs sitten?" B tokaisee, että "sitten

mä oon jo niin vanha, että varmaan kuolen”. A kysyy “entäs sitten?”.

Raamatunkohta: Room. 8:38-39

Esimerkki ryhmäytysrasteista (hyvä vaihtoehto alkuleiriin, myös muutoin kuin iltaohjelmana)

5 x 20min mittaista rastia. Isosryhmät aloittavat eri rasteilta ja kiertävät numerojärjestyksessä, kunnes kaikki ovat käyneet läpi kaikki rastit. Jos rastien välillä on pitkät välimatkat, kannattaa siirtymiin kuluva aika myös huomioida.

Action-alias ja -ristinolla ovat materiaalissa keskivaiheen leikeissä, joten ohjaajien on esimerkiksi hyvä olla rasteilla mukana. Niiden leikkiminen isosryhmissä, verrattuna koko ryhmän kesken, tekee tilanteesta kuitenkin todennäköisesti vähemmän jännittävän, joten ne voivat soveltua aivan hyvin alkuleirin ryhmäytysrasteihinkin.

1. Tutustumissuunnistus (katso ohjeet s.6)
2. Action-alias (katso ohjeet s.15)
3. Tutustumismuistipeli (katso ohjeet. s. 8)
4. Action-ristinolla (katso ohjeet s.15)
5. Kumman valitset -kortit (löytyy googlaamalla, tulosta kortit netistä esimerkiksi sivustolta ryhmarenki.fi/kumman-valitset)

Esimerkki pihapeliturnajaisista (hyvä myös leiriolympialaisina tai muuna ulkoiluhetkenä)

Leikkejä voi valita muitakin, mutta tässä esimerkki mukavasta illasta ja pienestä kisailusta pihapelien parissa. Leikit ovat vauhdikkaita, joten hiki voi valua ja illan jälkeen maha kurnia, joten mikäs sen parempaa, jos aikataulu pystytään sovittamaan niin, että näiden perään pääsee pulahtamaan järveen ja sitten iltapalalle. Yhteisenä aloituksena ja lämmittelynä pari kierrosta Pöntteröä (katso ohjeet s.6), jonka jälkeen voidaan skabailla isosryhmittäin Raamattucoopperissa (katso ohjeet s. 18), Savolaisessa pesäpallossa (katso ohjeet s.17) ja Suohonlaulannassa (katso ohjeet s.31).

Muita iltaohjelmaesimerkkejä

Nuotion äärellä musisointi ja iltapalan syönti: Jos ryhmä näyttää laulavan hyvin mukana iltaohjelmissa, hartaushetkissä ja ruokalauluissa, voi loppuleiristä yhteinen nuotion äärellä musisointi olla todella tunnelmallinen kokemus. Lättyjen ja makkaroiden paistamiseen, niiden välissä (mahdollisten toive)biisien laulamiseen ja rentoon illanviettoon vierähtää helposti tunti jos toinenkin.

Lautapeli-ilta: Jos ryhmä ei naura sketselle, ei innostu laulamisesta, ja vapaaehtoisleikkeihin on hankala saada ketään, TAI vaikka nauraisi ja innostuisikin, voi lautapeli-ilta hyvinkin olla menestys. Jos klassikkopeleihin haluaa uudenlaista potkua, löytyy esimerkiksi Afrikan tähdestä ja Kimblestä myös ns. Live-versiot, eli pihapeliversiot, joissa leikkijät itse ovat ”nappuloina”. Niihin ohjeet löytyy googlaamalla tai osoitteesta suomenlatu.fi/ulkoile/perheliikunta/lautapelit-pihapeleina. Tästä matskusta löytyy samaan tapaan pelattava Ihmismuistipeli (katso ohjeet s.16).